

disszertáció

KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ - ÉPÍTŐ KÖZÖSSÉG
kósa balázs_dla disszertáció

KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ - ÉPÍTŐ KÖZÖSSÉG

A szolidáris építészet kutatása, megvalósítása a felsőoktatásban
és annak társadalmi kivetülés

„A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.”

TÉMAVEZETŐK:

dr. Bachmann Bálint

egyetemi tanár

dr. Széll Attila Béla

habil. egyetemi docens

Köszönetet szeretnék mondani

dr. Bachmann Bálintnak, dr. Széll Attila Bélának,

dr. Kondor Tamásnak, dr. Rab Virágnak, dr. B. Erdős Mártának,

családomnak, Németh Ildikónak, a b2 csoport tagjainak,

Sipos Gábornak

a három év során

nyújtott segítségért,

valamint

Prof. Dr. Bachman Zoltánnak

(Zoli bácsinak), aki

támogatott, segített, inspirált.

TARTALOMJEGYZÉK

„Az ember nem sokra megy egyedül az életben. (...) Egyedül minden nehezebb, ha egyedül van az ember csak annyit tehet, amire egymaga képes. De mások támogatásával sokra viheti. A közösség hatalmat ad, csak legyen olyan közösség, amelyik elfogad és támogat.”

Clara Sánchez

1. KÖZÖSSÉG ÉPÍTŐ

008

1.1. Bevezető - téma felvázolása	008
1.2. Gondolatok a gazdasági világválságról	009
1.2.1. A válság lehetséges pozitív hatásai	010
1.2.2. Boldogabb emberek, gazdagabb társadalom	010
1.3. Az egyén a társadalomban	014
1.3.1. A egyén fogalma, meghatározása	014
1.3.2. A egyén integrálódása, az egyén közösségekhez való viszonya	014
1.4. Napjaink közösségei	019
1.4.1. A közösség fogalma, típusai, falusi és városi közösségek összehasonlítása	019
1.4.2. Virtuális közösségek	022
1.5. A közösségi nevelés története	026
1.6. A közösségi építészet	031
1.6.1. A közösségi építészet története	031
1.6.2. A kaláka régen és most	032
1.6.3. A közösségi és szociális építészet összefonódása	032
1.6.4. A közösségi építészet pozitívumai	034

2. AZ EGYETEMI KÖZÖSSÉGEK

038

2.1. Céljuk, feladatuk	038
2.2. Az „én közösségeim”	039
2.2.1. Csoportos munkák, pályázatok 2008-tól 2010-ig	039
2.2.2. A b2 Innovációs Hallgatói Csoport megalakulása, célja, feladata	040
2.2.2.1. Községi alapú nevelés és a Bohm -féle dialógus	040
2.2.2.2. Community - Based Learning	044
2.2.3. Doktorandusz közösségek	051
2.2.3.1. György telep (lokális vizsgálat)	051
2.2.3.1.1. György telep területének történeti áttekintése	051
2.2.3.1.2. Tervezési folyamat - közösségi építészet	061
2.2.3.1.3. SPACE_MAKER - a pályázat (globális vizsgálat -nemzetköziség)	061
2.2.3.1.4. MILD HOME- a pályázat (globális vizsgálat -nemzetköziség)	062

3. B2 INNOVÁCIÓS

072

3.1. Makovecz Imre emlékest (lokális vizsgálat)	072
3.2. Belváros.like (lokális vizsgálat)	092
3.3. III. Pécsi Építész Jamboree (országos szintre emelés)	098
3.4. POSZT (lokális vizsgálat)	104
3.5. Futó projektek	114
3.5.1. Zé-HAIR fodrászüzlet (lokális vizsgálat)	114
3.5.2. Kistányér étterem, bár (lokális vizsgálat)	114
3.6. Díjak, elismerések	114
3.7. Sajtóvisszhang	128
3.8. Hallgatói vélemények	131

4. 13. VELENCEI BIENNÁLE	152
4.1. A Velencei Biennále és a Magyar Pavilon történeti áttekintése	152
4.2. Előkép – BorderLine – A 12. Velencei Építészeti Biennále	153
4.3. space_maker – a 13. Velencei Építészeti Biennále	154
4.3.1. A kezdetek	154
4.3.2. Brand kialakítása	159
4.3.2.1. Weblap	159
4.3.2.2. Kitűző, táska, pendrive, katalógus	159
4.3.3. A tervezéstől a kivitelezésig	160
4.3.3.1. A tervezési gondolatok	160
4.3.3.2. A magyar „Common Ground”	164
4.3.3.3. Bohm-dialógus a Biennále-n	170
4.4. „Utóregék” – Pécs, Fuga, Könyv, Triennále	170
4.5. 651 ember munkája – részletek a készülőben lévő könyvből	171
4.5.1. Mi a fehér?	171
4.5.2. 651 szó	174
5. ÖSSZEGZÉS	176
6. HIVATKOZÁS JEGYZÉK	181
7. FELHASZNÁLT IRODALOM	182
8. TÉZISEK	184

ÁTTEKINTŐ

008

038

072

152

176

181

182

184

közösség építő

az egyetemi közösségek

b2 innovációs

13. velencei biennále

összegzés

hivatkozás jegyzék

felhasznált irodalom

tézisek

1. közösség építő

*„Az építészet nem csak
a szakma dolga, hanem
szellemi magatartás is!”*

Mies van der Rohe

1.1. Bevezető - téma felvázolása

Doktori értekezésem négy, egymással szoros kölcsönhatásban lévő szinten tárgyalja az építő közösségek kérdését. Elsőként az individuum, az egyén társadalomban és közösségben betöltött szerepét elemzi. A következő szinten az egyén és közösség kapcsolatát vizsgálja, adott közösségeken keresztül, majd a harmadik szinten közösségek szűk (lokális) és tág (országos) értelemben vett környezetükre kifejtett hatását mutatja be. A negyedik szint a globális értelmezés, ez egy nemzetközi adatelemzésen, tapasztalatszerzésen keresztül kerül bemutatásra. Ennek szükségességét azzal indokolom, hogy fontosnak tartom – különösen a globalizált világban, ahol a mobiltelefon, az internet és más kommunikációs eszközök segítségével szinte másodpercek alatt kapcsolatba léphetünk a világ bármely pontján élőkkel – azt, hogy olyan tényeket állapítsunk meg, ami megállja a helyét a világ egészét tekintve is. Természetesen ez nem jelentheti a társadalmi-kulturális különbségek figyelmen kívül hagyását, de jelenti a „globális” szemléletet. („Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!”)

Mi a kapcsolat ezek között a szintek között, és mindez milyen formában jelenik meg építészeti- és oktatási munkásságunkban? Ebből a megközelítésből tisztázunk kell olyan kérdéseket, hogy kinek tervezünk: a szakmának, a megrendelőnek, vagy egy még szélesebb körnek? Mennyire lehet mozgatórugója egy kisebb vagy nagyobb közösség az építészeti gondolkodásnak, vagy éppen ellenkezőleg: miként mozgatják az építészeti törekvések az adott közösséget? Kihat-e a felelősségteljes építészeti gondolkodás adott közösség, közösségek életére, körülményeire? Milyen elméleti és gyakorlati eredményei vannak mindezeknek? Mi az építész számára a közösség, közösségi tér, köztér? Milyen határai, hogyan oktathatjuk a jelenlegi generációt építészként? Hogyan értelmezzük a megrendelő kívánságait és miként vetjük papírra gondolatainkat, hogyan viselkedik a terv élőben, 3D-ben? Ahhoz azonban, hogy ezekre a kérdésekre kellőképpen pontos válaszokat adhassunk,

ÉPÍTŐ KÖZÖSSÉG

meg kell értenünk a mai kor emberének (a potenciális megrendelőknek) gondolkodásmódját, tisztában kell lennünk azzal, hogy milyen problémák foglalkoztatják őket hétköznapijaikban, munkahelyükön. Az építész manapság már nem csak a tervezőasztal mellett ül, skiccel és várja az utcáról beáramló megrendelők tömegét, hanem napjai nagy részében kénytelen projektek után járni, és berajzolói munkát is végezni saját magának. Ez a problematika előtérbe helyezi a szociális és ökológikus gondolkodásmódot, hiszen mindannyiunkban felmerült már az a kérdés, hogy miként ítélt meg minket, építészeket környezetünk; vagy éppen az, hogy mennyire őrzi, vagy veszítette el presztizsét szakmánk, amely folyamatosan formálódik, struktúrája átrendeződik. Az építészek környezetalakító tevékenységének egyik alapvetően elvárható követelménye a felelősségvállalás. Felelősségvállalás az épületekért, és az épületek társadalomra kivetülő pszichológiai és társadalmi következményeiért. Munkásságunkkal akarva akaratlanul hatással vagyunk szűk- és tág értelemben vett környezetünkre. Ez olyan óriási fegyver, amelyet viszonylag kevés szakma mondhat magáénak, így természetesen a felelősség sem kicsi. Hiszen egy ház, egy köztér nem egy maroknyi tárgy, amelyet kukába hajlíthatunk, könnyedén zsebre vágthatunk, eltüntetve ezzel az érdeklődő, gyakran kritikus szemek elől. Éppen ezért fontos tudatában lennünk, hogy megépült alkotásunk, legyen az egy középület, családi ház, vagy éppen egy kerítés, előtető, kihatással lesz az ott élőkre, vagy az arra látogatókra. Hiszen az emberek térhez való viszonya nem csak történetileg, vagy kultúrtörténetileg, hanem akár személyre szabottan, egyedileg is különbözhet. A minket körülvevő természeti teret, és saját tapasztalati terünket az építészeti tér köti össze. Ez még inkább alátámasztja, hogy óriási felelősség hárul ránk, mikor megtervezünk egy épületet, mert az emberek erről véleményt fognak formálni. Ugyanakkor az ő álláspontjukat, véleményüket is megváltoztathatja maga az épület. Ha egy ház funkcionálisan, esztétikailag – vagy ami napjainkban talán a legfontosabb szempont – gazdaságossági értelemben bármiféle negatív mutatóval

rendelkezik, az nem felel meg a kortárs építészeti felfogásnak. Éppen ezért egy rövid fejezetben fontos megismernünk a világunk jelenlegi helyzetét, hiszen ezek minden élő emberre kihatnak.

1.2. Gondolatok a gazdasági világválságról

Doktori disszertációm elején olyan problémára szeretnék rávilágítani, ami nem csak az építészetet, hanem az egész világot érinti. Nincs olyan ember jelenleg a Földön, aki ne találkozott volna legalább egy hírrel, ami a 2008-ban bekövetkezett gazdasági világválságról szól. Azt gondolom, hogy a szakmához bármilyen módon kötődők, abban, vagy az azt kiszolgáló ágazatokban dolgozók, saját bőrükön tapasztalják meg a válság nehézségeit. Tudatában kell lennünk annak, hogy a válság egy jóval összetettebb problémakör, hiszen többféle válságot különböztetünk meg. Guy Dauncey „Összeomlás után” című könyvének bevezető fejezetei pontosan ezekre a típusokra térnek ki, és adnak magyarázatot. Szerinte egy igazán globális méretű krízis idején négy féle válságot, és nem is csak egyet élünk meg, a világgazdaság, az általános eladósodás, a globális környezet és a társadalom szétesésének válságát. A kereskedelem folytonos változása idején is szükségünk van egyfajta stabilitásra, amelyet több évszázadon keresztül az arany jelentett. Mivel napjainkban már az egész Föld egy nagy, gazdaságilag összefonódott gombolyagot képez, így a folyamatos hitelek, kamatok, eladósodások, rossz gazdaságpolitika következtében nem csak egyes vezető nagyhatalmak kerülhetnek kellemetlen helyzetbe, elhibázott gazdasági politikájuk révén, hanem az egész rendszer. A bankügy és a harmadik világ eladósodásának válságát, azt gondolom, senki számára nem kell bemutatni. Az globális környezet válsága szintén elég sok evidenciát rejt magában, hiszen már közel sem élünk harmóniában, kielégítő egyensúlyban környezetünkkel, és ebben nekünk építészeknek igen jelentős szerep jutott. Természetesen nem róható fel ez egyedül szakmánknak, hiszen az esőerdők kivágása

pusztán haszonszerzés céljából igencsak sportszerűtlen dolognak mondható természetanyánkkal szemben. De ha visszamegyünk a történelemben, és megvizsgáljuk azokat a sumér társadalmakat, akik a termőföldek folyamatos öntözésével a talaj mélyéről a felszín közelébe hozták a természetes sókat és ezzel tönkretették a felső termőréteget, akkor láthatjuk, hogy már jópár évezreddel ezelőtt elkezdődött ez a negatív tendenciát mutató folyamat. Az összeomló társadalom és kultúra válsága az, amelyet több helyen visszatérő részként fogok említeni dolgozatomban is, hiszen ez a fajta krízis annak köszönhető, hogy a korábban közösségekben élő, közösségeket alkotó emberek az iparosodást és a gazdasági fellendülést követően sokkal szabadabbnak érezték magukat, a társadalom nagy része egyetértett abban, hogy békjóikat el kell hajítani. Ám ez nagy veszteségekkel járt, így a közösségek felszámolódásával is. Nem volt idő megismerni szomszédaikat, lakóközösségükben élőket. A személyes kapcsolatok elhanyagolásának eredményeképpen romlott a közbiztonság, megnőtt a halálos kimenetelű rablások, családon belüli erőszakok száma, a gyerekekkel való rossz bánásmód, vagy éppen a házastársi hűtlenségből adódó válások. Hiszen a rossz körülmények miatt növekedett a drog- és alkoholfogyasztások száma, melynek ismételten a fentiek lettek a következményei. Az emberek jólétének elengedhetetlen feltétele a közösség és kultúra is. Természetesen ezen a négy válságtípuson kívül még számos fajtája, megjelenése van, hiszen alapvetően még mindig különálló emberként látja magát a mai kor embere is, akinek potenciális ellenségeivel, versenytársakkal kell szembenéznie és akadályokat kell leküzdenie a mindennapokban. Ösztöneink, amelyek a túlélésért való küzdelemben folyamatosan segítenek bennünket, időnként a szakadék szélére sodortak minket. De bennünk vannak azok az ösztönök is, amelyek segítségével megoldásokat találhatunk, EGYÜTTI!

1.2.1. A válság lehetséges pozitív hatásai

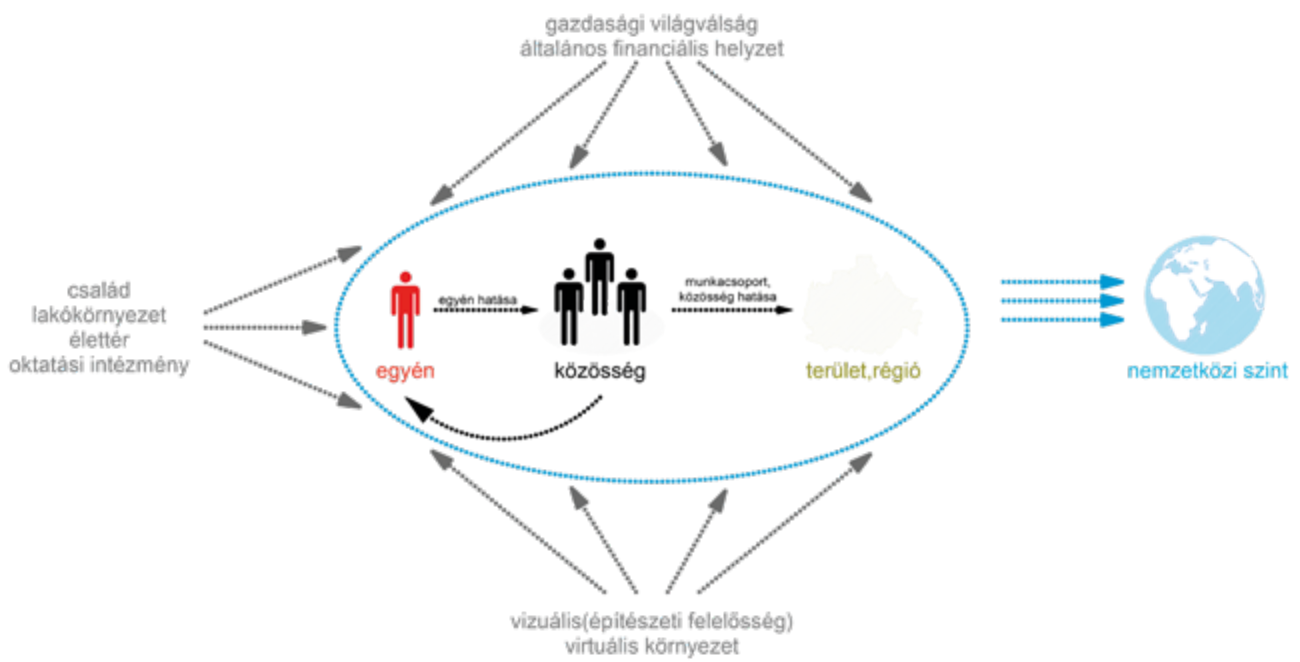
Előfordul néha, hogy a nagy válságok nem negatívan, hanem épp ellenkezőleg, pozitívan hatnak egy társadalomra, és ez a nagyon izgalmasnak mondható paradoxon a mérnöki szakmában is érvényesülhet. Hogy csak egy példát hozunk a sok közül, a második világháborúban a német

bombázásokat túlélő angoloknál jelentős mértékben csökkent az öngyilkosságok száma, és a háború után még az élettartamuk is növekedett, átlagosan tíz évvel. Ennek egy részről oka lehet, hogy a táplálkozásukban változások következtek be, hiszen nem jutottak hozzá olyan élelmiszerekhez, amelyek luxuscikknek számítottak (hús, zsír, cukor), ezáltal egészségesebb életmódot folytattak, másfelől a feltételezések szerint, és kutatók eredményeit alapul véve az összetartozás-érzés is nagy szerepet játszott ebben az eseménysorozatban. A válság haszna tehát egyértelműen ez lehet: az összetartozás élménye megújulhat, felerősödhet. Nagyban hozzájárulhat a válságból való kilábaláshoz, ha a pénztöke helyett a társadalmi tőke erősítését helyezzük előtérbe.

Különböző vizsgálatok eredményei szerint a magyar társadalom különösen individualista beállítottsággal rendelkezik. Bizonyos mutatók és statisztikai táblázatok alapján Magyarország ilyen téren az ötödik helyet foglalja el a világban. Ez nem igazán hangzik pozitív dolognak, azonban az ilyen magatartásformának is megvan az előnye, mert minél sokszínűbb individualista társadalomban élünk, minél inkább a siker az, ami motiválja az egyéneket, annál több használható, pozitív gondolat születik meg egy országon belül. A szomszédos országokkal szemben Magyarországon az '56-os forradalmat követően a politikai elit rádöbbsent arra, hogy az összetartozás-élmény, a társadalmi kohézió igencsak nagy veszélyeket rejt magában, ezért megpróbálta elnyomni ezeket a nemzeti öntudattal rendelkező egyéneket. Ennek köszönhetően sajnos a magyar népbe beleivódott, hogy inkább egymás ellen fordulunk problémás helyzetekben, ahelyett, hogy a megoldást, a válaszokat közösen, együttműködésben keressük.

1.2.2. Boldogabb emberek, gazdagabb társadalom

És a polgárok valóban „a kicsit választották a kicsi helyett”. A kereskedelmi tévék propagandája ma is meggyőzi a társadalmat arról, hogy ne a magyar, hanem a külföldi termékeket válassza. Ugyanis nemcsak a diktatorikus hatalomnak, hanem a fogyasztói szemléletből hasznot húzó cégeknek is az az érdekük, hogy az egyének ne tartozzanak közösségbe, mert leginkább a magányosan szorongó ember manipulálható.

Magyarországon a társadalmi tőke elképesztően rossz mutatókkal rendelkezik. Egy közvélemény kutatás szerint 2002-ben a megkérdezettek 40%-a vélte úgy, hogy a legjobb, ha senkiben nem bízunk meg az ember, nem foglalkozunk a másik gondoljaival, és nem tűzünk ki magunk elé kollektív célokat. Ez az arány 2006-ra már 70%-ra nőtt. Csak egy összehasonlító adat: a skandináv országok esetében ugyanezre a kérdésre az emberek 30%-a felelt ugyanazt. Az emberek közötti bizalom alapvető kellene hogy legyen egy jól működő társadalomban, hiszen mennyivel gördülékenyebben menne minden, ha nem azt kellene figyelünk vásárlás esetén, hogy az eladó vajon becsap-e minket, hogy a pénzünkért valóban megfelelő szolgáltatást kapunk-e. Tökéletesen érthető lenne, ha most, amikor a pénztőke szerepe erősen bizonytalanságokkal rendelkezik, rádöbbenénk arra, hogy a fogyasztói társadalom értékrendje, vagyis az, hogy valaki értékesebb ember lesz attól, ha menőbb autója, márkásabb farmerja, dekoratív párja van, egyáltalán nem az emberi boldogság forrása. Magyarország napjainkban boldogtalan ország, boldogtalan emberekkel.

Daniel Kahneman, az első pszichológus, aki közgazdasági Nobel-díjat kapott, kutatási eredményei kimutatták, hogy a boldog országok sokkal jobb anyagi és morális helyzetben vannak, mint amelyek boldogtalan emberekkel vannak telezsúfolva. Azok az országok, ahol a fogyasztói társadalom értékrendje dominál, sokkal rosszkezdűbbek az emberek, korábban haláloznak el, hiszen mindennapjaik alapeleme a stressz, amit az idéz elő, hogy rettegnek, nehogy kevesebbek legyenek munkatársuknál, szomszédjuknál, vagy extrém esetekben párjuknál. Ideje tehát változtatásokat előidézni! Szorosabbra kell fűzni a társadalmi hálót, ennek egyik eszköze lehet a fiatalok és idősek összefogása, ha pusztán szociális szempontból nézzük: az idősebb korosztály segítséget nyújthat egy fiatal családnak, ha nehézségeik akadnak, viszont a visszajáról sem kell megfélekedni.

Azt, hogy miként fog ez az időszak megmaradni az utókor számára a magyar építészettörténetben, egészen biztosan -érthető módon- nem tudhatjuk, de mint a jelen korban és e helyzetben élőknek, kötelességünk felelősségteljes mémoikként irányt mutatni embertársainknak. Hiszen legyen szó gazdasági, társadalmi, vagy éppen környezeti válságról,

építészeti, vagy morális vitákról, csak abban az esetben lesz eredményes a következő lépés, ha a helytelenül működő sablont elhajítjuk, és új elméleteket gyártunk. Talán Albert Einstein gondolata az, ami a legjobban összefoglalja a problémát és rávilágít annak megoldására:

„...egy problémát nem lehet megoldani azzal a gondolkodásmóddal, amely magát a problémát létrehozta.”

Albert Einstein

Mit is jelent ez a mondat? Azt mindenképpen, hogy számtalanszor célszerű feladnunk a megszokott életformánkat, kényelmes pozíciónkat, változtatnunk kell gondolkodásmódunkon, a világhoz való hozzáállásunkon, melyet sokan nem mernek, nem akarnak megtenni, hiszen ez óriási biztonságérzetet nyújt számukra. Pedig az a biztonság, ami a megszokásokon alapszik, az esetek döntő többségében csak látszat, nem valóság. Észre kell vennünk, hogy napjainkban a változás, fejlődés szinte percenként az életünk részét képezi, és a változás azért fontos, mert tulajdonképpen szinonimaként is használhatnánk a fejlődés vagy éppen az innováció, megújulás szavakra. Közhelynek tűnhet talán, de ebben az esetben igaz: most élünk, ebben a percben, tehát nincs értelme, hogy várjunk arra, hogy majd megoldja helyettünk valaki a feladatokat, vagy éppen átvállalja felelősségünket. Most kell cselekednünk, lokális és globális szinten is!

Ehhez minden szakmának azzal a fegyverrel kell élnie, ami a kezében van, hiszen a válságokra sokan, sokféleképpen keresik a megoldásokat. Világunk olyan mértékben eltérő komponensekből álló egész, annyira összetett műszer, hogy ezek a válság kérdésre adott válaszok különböző szinteken más és más tartalommal bírnak. Egy valami azonban magabiztosan kijelenthető, legyen szó bármilyen jellegű krízisről, válságról: a megoldás mindegyikre ugyanaz: nekünk magunknak is változnunk, változtatnunk kell. Megváltoztatni eddig felvett rossz szokásainkat, elavult, nem egyszer helytelen gondolkodásmódunkat. Az építészet sem kivétel ez alól, egy erős reformálás szükségeltetik szakmánkban is.

Azonban, hogy egyesült erővel tudjunk fellépni és jelenlegi helyzetünkön képesek legyünk változtatni, ahhoz először

közösségeket kell teremtenünk. Ez igencsak bonyolult és hosszadalmas folyamat, hiszen a közösségeket egyének alkotják, akiket meg kell győzni arról, hogy alapvető emberi természetükből fakadóan igényelik a közösségek jelenlétét napjainkban.

A következő részekben ennek a folyamatnak a legkisebb láncszemével, az egyénnel, és annak gondolkodásával foglalkozik a dolgozat.

1.3. Az egyén a társadalomban

1.3.1. A egyén fogalma, meghatározása

A közösség és az egyén fogalma szétválaszthatatlanok egymástól, hiszen az egyének sokasága alkotja a közösséget. A közösség lehet kis közösség, például család, nagyobb (osztály, iskola, település), és természetesen egy ország közössége, a társadalom egésze.

A Pedagógiai Lexikon meghatározása szerint az egyéniség, individualitás fogalma:

„a személy azon sajátosságainak összessége, amely által mindenki mástól különbözik.” (1)

Az ember azonban társas lény. Az egyéniség fontos tényező, ám a közösséggé válás is fontos része az emberi kapcsolatok alakulásának.

A 18. század, zömében romantikus irodalmi alkotásai, és az azt követő század német filozófiai szemléletmódja képezte alapját annak a gondolatiságnak, miszerint az ember zárt individuum. Sokáig még a modern felfogású ember is ezt az elméletet vallotta, így jelent meg az ember alakja Freud híres „Unbehagen” című filozófikus modelljében önző, ösztöneit kielégíteni vágyó lényként, aki csak akkor képes felelősségteljes gondolkodásra, ha arra értelmes énje parancsot ad neki. Ennek a parancsoknak is csak azért tesz eleget, mert felismeri abban rejlő érdekeit, a közeget, amely védelmet nyújt neki. Ennek ellenére szenved is ettől a magatartásformától, hiszen emiatt le kell hogy mondjon bizonyos szükségleteiről.

„Ma ez az egyénlélektani „antropológia” már nem

tartható. Nemcsak a szocializáció folyamatának jelentősége miatt, amelyből nyilvánvaló, hogy a társas viselkedés és a személyiség a gyermek- és serdülőkor idején „programozódik” be az idegrendszer „számítógépébe”, „hardverébe”, hanem többek között az élő világban egyedülállóan nagy és meghatározó társas szükséglet felismerése miatt is. Az ember képes egyedül élni, lehet Robinson, Rab Ráby vagy remete, de erre az életmódra rendszerint a kényszer viszi rá, a remete már általában nem teljesen magában van, hanem antropomorfizált istenével él együtt, bármelyik vallás híve is legyen. Legalábbis jelképes értelemben. Amennyiben egyedül marad, általában annyira károsodik a személyisége vagy annyira feszült és boldogtalan. Rabságban, fogságban is a társak adnak vigaszt, így lehet túlélni koncentrációs tábort, Gulágot, hosszú börtönt (pl. olyan évtizedeket, mint a közelmúlt magyar „rabrekordere”, Demény Pál elszenvedett).” (2)

1.3.2. A egyén integrálódása, az egyén közösségekhez való viszonya

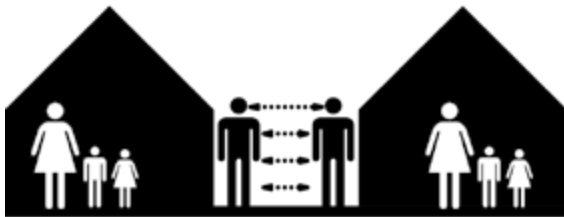
A mai korban a tudomány már úgy vélekedik ugyanerről a témáról, hogy az ember alapvető szüksége lett a kommunikáció, anélkül nem tud létezni, hiszen nem érik ingerek. Ingerek hiányában pedig az egyes személyiségjegyek, de van, hogy a teljes személyiség dezintegrálódik. Természetesen aránylag hosszú időnek kell eltelnie ahhoz, hogy ez a folyamat végbemenjen, hiszen az ember nem csak a külső világgal folytat párbeszédet, hanem saját magával is kommunikál. A társas érintkezés olyannyira nagy jelentőséggel bír életünk folyamán, hogy vannak kutatók, akiknek álláspontja szerint szinte „respiratorikus” fontosságú az emberi kommunikáció. Hiszen, mint az már a korábbiakban is említésre került, egy közösség, és annak csoportjai is nagy hatással vannak egymásra. Ehhez még kimondott szónak sem kell elhangoznia, hiszen a másik pusztán jelenléte is arra ösztönöz, hogy „viselkedjünk”. Az alapvető emberi normákhoz mérjük magunkat, amiket egyértelműen befolyásolnak társadalmunk által meghatározott normák, de eltérő értékrendet képviselhetnek egyes csoportok által felállított

KÖZÖSSÉG

minden bizalmas
otthonos
belső kör

rokonok
barátok
szomszédok

régi

eleven organizmus

TÁRSADALOM

nyilvánosság

személytelen
emberek
egymásmellettsége

új

mesterséges képződmény

szabályrendszerek. Hogy egy építészeti példával éljünk, talán az OTÉK és a helyi szabályzatok közötti összefüggés és különbözőség lehet paralel ezzel a képlettel.

Viszont van egy talán még fontosabb dolog a pusztá kommunikációnál. Minden emberi lénynek szüksége van elfogadásra és elismerésre. Ezt a vágyat a századelő híres szociálpszichológusai szinte alapvető emberi szükségletként tartották számon. Elfogadás, elismerés, figyelem, segítség, szeretet. Az ember lelkivilágát igencsak összetett és bonyolult hálózatok alkotják. Az imént felsoroltak mindegyikére szükségünk van életünk során.

„A támasz és védelem minden embernek szükséges, legyen látszólag bármilyen erős és önálló is. Kudarcai, csalódásai, megghiúsulásai mindenkinek vannak, és a jó szó, az egyszerű gesztus nagy érték korunk megannyi „Muszáj-Herkulese” számára is. De különösen a figyelemre és a szeretetre van nagy szükségünk. A figyelem maga is sokszor elfogadás és elismerés értékű. A figyelem magában rejtji a megértést, az empátiát is. A szeretet pedig önhatárainkat oldja fel, közelítést tesz lehetővé, ismerősi kapcsolatainkkal barátságot vagy szerelmet formál. Családi- és rokonsági kapcsolatainkban különleges formákban és nagy erővel jelenik meg. Büntetés, fenyegetés hatására a „viselkedés”: – úgymond – fegyelmezett lehet, de lelki változást, fejlődést igazán csak a szeretet tud kiváltani bennünk. Ez a népmese „napocskája”, amely kellemes melegével kabátja levételére bírja a vándort, amire a „szelecske” a leghevesebb cibálással sem tudja rávenni.” (3)

De mitől lesz egy ember napjainkban elismert, egyéni, egyedi, mitől tudja megvalósítani önmagát? A fogyasztói társadalombeli felfogás szerint akkor leszünk többek a másiknál, akkor néznek fel ránk, ha képesek vagyunk egyéniségként viselkedni, öltözködni, ha menő mobiltelefon készülékkel rendelkezünk, vagy drága holmokban járunk. Mindez azonban egy jól felépített piár fogás csupán, hiszen sokszor olyan termékeket vásárolunk, amire alapvetően nem is lenne szükségünk. Azonban a televízió, rádió, a nyomtatott sajtó és az internet is folyamatosan bombáz

minket a jobbnál jobb ajánlatokkal, azt sugallva ezzel, hogy ha nem vagyunk birtokában egy három nyelven beszélő gyümölcscentrifugának, akkor nem tudjuk, mi a jó, és senkinek érezhetjük magunkat.

„A fogyasztói társadalomban a kiterjesztett fogyasztás olyan szükségleten alapul, amit előbb mesterségesen létre kell hozni: ez a szenvedélybetegségek alapja is egyúttal. A személy nem dönthet a fogyasztás felől, hanem arra kényszerül ...” (4)

Mindenki nagyon egyedinek szeretne tűnni, mégis az aktuális divat követése (hipszter, iPhone) ugyanolyanná teszi az összes egyedi karaktert. A modernításban a termelésen volt a hangsúly, azaz az ember volt az, aki létrehozta a terméket, a fogyasztói társadalomban azonban sokkal inkább vagyunk tekinthetők terméknek, hiszen az árut tekintjük pont a fent leírtak alapján a termék megalkotójának. Így pontosan az a kontroll tűnik el a tárgyaink felett, és az a tudat, hogy míg az emberek értékes, érző, gondolkodó lények, addig a körülöttünk lévő tárgyak pusztán eszközök. De napjainkban sokkal inkább vagyunk ezeknek az eszközöknek a rabjai, így szeretnénk csatlakozni ezek által különböző kasztokhoz, még ha az eredeti célkitűzés az elismerés volt is.

A szocializálódott ember vágya ugyanis az, hogy különböző közösségekhez tartozzon, amelyek ezen természetes vágyait képesek kielégíteni. Ilyen közösségek lehetnek például a család, lakóhelyünk közössége, rokonságunk, nemzetünk, de akár összeköthet bennünket embertársainkkal egy közös hitvallás, vagy éppen egy munka, közösen végzett tevékenység is. A lényeg, hogy ezekhez a közösségekhez való tartozás vágya olyan mértékben megjelenik igényeink között, hogy képesek vagyunk nyitottabbak, befogadóbbak lenni annak érdekében, hogy minket is befogadjanak, részesei lehessünk adott csoportosulásoknak. Ezek meglétének hiánya nagy mértékben kihat későbbi viselkedésünkre. A lelkileg sérült emberek nagy része már gyermekkorában valamilyen oknál fogva kívül esik ezeken a közösségeken, és jó esetben addig képes egyensúlyban tartani lelkét, amíg ki nem kerül a védett otthonból, el nem kezdi élni az életét a család óvása nélkül. Jól látható tehát, hogy az embereknek életük során fontos, hogy közösségekhez csatlakozzanak,

hiszen ezáltal védettebbé válnak a külső negatív hatásokkal szemben. Mert egy jól működő közösség tagjai figyelnek egymásra, nem hagyják cserben a másikat a bajban sem, osztoznak annak örömeiben és bánatában egyaránt. Nem véletlen, hogy a fizikai vagy mentális értelemben vett hasonló betegségekkel küzdőknel nagy segítséget nyújt egy csoportterápiás kezelés, de ha ennél egyszerűbb eseteket szeretnénk elemezni, akkor vehetjük példának azt is, hogy egy jószomszédi viszony kialakítása segíthet az öregkor nehézségeinek átvészelésében. És akkor még nem tettünk említést arról sem, hogy milyen pozitív módon képes hatni ránk a családuknak, amennyiben az harmonikusan működik. Néha elegendő csak valakinek elmondani a problémáinkat, és ezáltal máris közelebb jutunk a megoldáshoz, még ha az illető nem is ad konkrét válaszokat arra, de gesztusai, reakciói már befolyásolják gondolatainkat. Sokkal kevésbé éri egyedül, vagy elveszettnek magát az ember, ha tud valakihez szólni, ha valaki figyel rá. A problémákra a megoldást önmagunk is kereshetjük ugyan, de sokkal célravezetőbb, ha egy kisebb csoport az, amely segít nekünk annak orvoslásában. Hiszen kisebb csoportok azok, amelyekbe könnyebben be tudunk illeszkedni, és a kisebb csoportokból épül fel egy adott közösség is, amihez tartozva biztonságban érezhetjük magunkat. Sok példa bizonyítja azt is, hogy a gyógyászatban használt kiscsoportos foglalkozások a leginkább motiválóak tagjai számára, és a legcélravezetőbbek egy betegség leküzdésére.

Tehát a társadalomban jelentkező „betegségek” orvoslására is gyakran hatékonyabban tud hatni egy önkéntesen működő csoport, hiszen ezek megerősítik és kiegészítik a természetesen működő közösségi hálózatokat.

„A közösség tehát a mai társadalomban mentálhigiénés tényező, fejlesztése, újrászervezése, felhasználása általános társadalmi érdek. Ma sokat beszélnek a társadalmi védőhálóról, a nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy ezt az állam és a hivatalos szervek általában nem képesek létrehozni, ez csak a közösségek természetes, ill. rehabilitáló és terápiás erőfeszítései nyomán válik kellően „sűrűvé” és megfelelően „erős szövetűvé” ott, ahol a pszichoszociális gravitációs erők nagyok, pl. az idős kor, az elmagányosodás, a

fogyatékoság, a pszichiátriai betegség és a többi egzisztenciális probléma miatt.”(5)

„A támasz és védelem minden embernek szükséges, legyen látszólag bármilyen erős és önálló is. Kudarcai, csalódásai, meghiúsulásai mindenkinek vannak, és a jó szó, az egyszerű gesztus nagy érték korunk megannyi „Muszáj-Herkulese” számára is. De különösen a figyelemre és a szeretetre van nagy szükségünk. A figyelem maga is sokszor elfogadás és elismerés értékű. A figyelem magában rejtje a megértést, az empátiát is. A szeretet pedig önhatárainkat oldja fel, közelítést tesz lehetővé, ismerősi kapcsolatainkkal barátságot vagy szerelmet formál. Családi- és rokonsági kapcsolatainkban különleges formákban és nagy erővel jelenik meg. Büntetés, fenyegetés hatására a „viselkedés”: – úgymond – fegyelmeztett lehet, de lelki változást, fejlődést igazán csak a szeretet tud kiváltani bennünk. Ez a népmese „napocskája”, amely kellemes melegével kabátja levételére bírja a vándort, amire a „szelecske ” a leghevesebb cibálással sem tudja rávenni.” (6)

Jelenlegi világunkban az individualizmus hatása erős, bár napjainkra az új „szociális média” új típusú közösségeket formál. (Nyíri!) Hogyan tud és miképpen akar közösségekhez csatlakozni a mai kor embere? Miként szocializálódik társadalmunkban? Ha a közösség fogalmát tág értelemben tekintjük, minden ember, mint egyén, tartozik valamilyen kisebb, vagy nagyobb közösséghez: beleszületik (ld. család), vagy a szocializáció előrehaladtával maga találja, választja azt (ld. település ahol élünk, lakóhelyi közösségek).

Közösség minden olyan lokális vagy - a mai modern társadalom szerveződésének megfelelően – nem-lokális szerveződés, ahol a társadalmi kapcsolatban azonos céllal, érdekekkel, értékrenddel, együttes fejlődési folyamatban, közösen tevékenykednek a közös akarat megvalósítása érdekében. Hankiss Elemér kiemeli, hogy a közös cél, értékrendszer mellett a közösség saját identitásának tudatára ébred (a „mitudat”) (Hankiss. 1983) A definíció hangsúlyozza, hogy nem csupán a közösség térbeli-szomszédási, hanem szimbolikus szerveződését (Cohen, A. P. (1985)), és az önszerveződő,

közösséget fejlesztő folyamatokat is fontosnak tekintem.

Természetesen ennek magasabb megjelenülése is van a társadalomban, amikor egy adott cél érdekében jön létre egyfajta partnerség, együttműködés, és az egyén önállóan, szabad akaratából vesz részt ennek működésében. Mivel az ember alapvetően társas lény és természetének ezen részét nehezen vetkőzi le, ezért döntő többségünk élete során legalább egyszer önként is tagja lesz egy általa preferált társulásnak. Értelemszerűen nem csak a közösségi lét igényének kielégítése az oka annak, hogy valaki partnerséget kössön másokkal, hanem ennél egy erősebb mozgatóereje a közös érdekek, közös célok elérése.

„Az ember fejlődése kapcsolati hálóban történik, és a szocializáció során az egyén megtanulja megismerni önmagát és környezetét, az együttélés szabályait, a lehetséges és elvárt viselkedési módokat.” (7)

1.4. Napjaink közösségei

1.4.1. A közösség fogalma, típusai, falusi és városi közösségek összehasonlítása

Tönnies 1887-ben írott, ám ma is alapvető gondolatokat tartalmazó művében szembeállítja a társadalmat és a közösséget a kialakuló kötelek, kötődések, elköteleződések alapján.

Társadalom

Olyan emberek köre, akik „csakúgy, mint a közösségben, békésen élnek és laknak egymás mellett. Nem állnak azonban lényegi kapcsolatban egymással, hanem inkább el vannak egymástól választva, s míg a közösség esetében a kapcsolat minden elválasztás ellenére is fennáll, itt fordított a helyzet: az emberek minden kapcsolat ellenére egymástól elkülönülten élnek.” (8).

Közösség

Közösség minden olyan lokális vagy - a mai modern társadalom szerveződésének megfelelően - nem-lokális szerveződés, ahol a társadalmi kapcsolatban azonos céllal, érdekekkel, értékrenddel, együttes fejlődési folyamatban, közösen tevékenykednek a közös akarat megvalósítása érdekében.

Hankiss Elemér kiemeli, hogy a közös cél, értékrendszer mellett a közösség saját identitásának tudatára ébred (a „mitudat”) (Hankiss. 1983). Definíciónk hangsúlyozza, hogy nem csupán a közösség térbeli-szomszédsági, hanem szimbolikus szerveződését (Cohen, A. P. (1985)), és az önszerveződő, közösséget fejlesztő folyamatokat is fontosnak tekintjük.

Közösségek típusai:

Számtalan mennyiségű és minőségű közösség létezik. A legkisebb, és az egyik legalapvetőbb ezek közül, amivel egy ember élete során találkozhat, a család. Természetesen óriási szerepe van annak, hogy ki milyen szociális háttérrel rendelkezik, dolgozatomban azonban az építészethez jobban fűzhető, nagyobb léptékű közösségeket említi. A falusi és városi közösségek többnyire kialakultnak tekinthetők (természetesen a társadalom folyamatos fejlődése által generált változások jelen vannak), de legalábbis semmiképpen sem olyan gyors ütemű a fejlődés, mint a virtuális közösségek esetében, amelyek szinte mindannyiunk hétköznapjainak részét képezik. Éppen ezért a dolgozatban ezt a részt kívánom részletesebben elemezni.

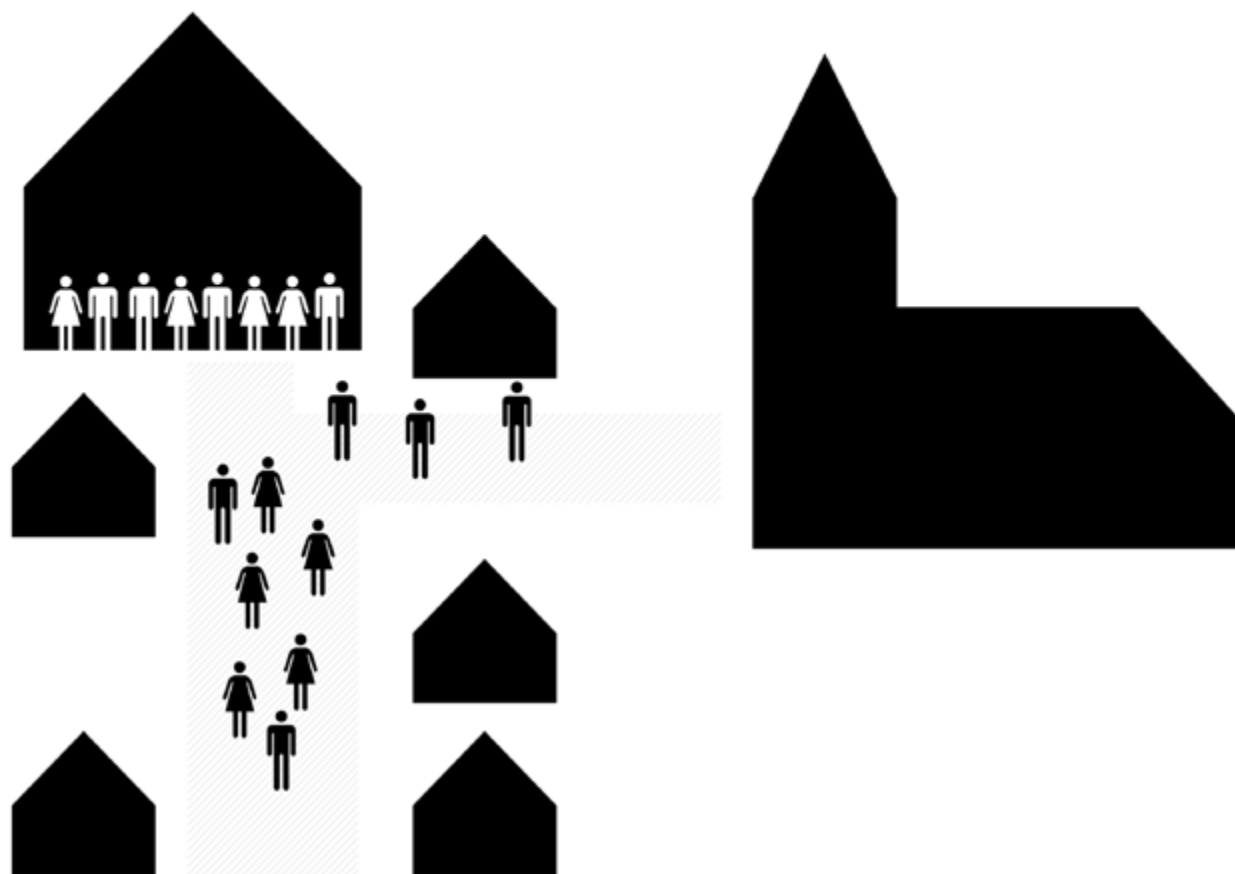
Falusi és városi közösségek összehasonlítása

- Falusi közösségek:
- helyhez kötöttség
- szorosabb emberi kapcsolatok
- nehezebb közlekedés
- egymásra utaltság
- azonos érdeklődési körök
- azonos érdekek, célok
- fizikai munkavégzés

Városi közösségek:

- szabadabb mozgás, nagyobb mozgástér
- lazább kapcsolatok
- gyorsabb, egyszerűbb közlekedés
- független életvitel
- rengeteg érdeklődési kör
- sok érdek, eltérő célok
- szellemi és gyengébb fizikai munkavégzés

falusi közösségek

városi közösségek

A falusi közösségek összetartóbb egységként kezelendők. Egy kis közösség sokkal több tevékenységet és sokkal hamarabb képes elvégezni, mint egy nagy nyüzsgő városi forgatagban élő szétszórt emberhalmaz, amely közösséget alkot. A falusi közösségekre jellemző, hogy minden ember személyesen ismer mindenkit, és hogy akár távolabbi rokoni kötelékek is fennállhatnak a lakók között, ezzel szemben egy városi közösségben az azonos érdeklődési kör és a közös cél köti általában össze a közösségeket, rájuk jellemző a laza kapcsolat és a tagok gyakori cserélődése, míg a falusi közösségek szorosabbak, összetartóbbak, a helyhez kötöttség miatt általában állandó tagokból állnak.

1.4.2. Virtuális közösségek

A mai iparosodott, felgyorsult világban a közösségek, és ezek ereje elhanyagolttá vált, bár az emberek ösztönösen érzik, hogy szükségük van társasági életre, illetve azon érzésre, hogy valahova tartozónak érezzék magukat. A közösség legkisebb egysége a család, de mivel az ember társas lénynek teremtett, így saját családjukon kívül is keresik saját helyüket mások társaságában. A mai világban erre a célra sokan az internetet és az ez által kínált lehetőségeket tekintik, ugyanakkor a személyes kapcsolatok hiánya továbbra is fennáll e személyeknél. Más gondolkodásmódú emberek ugyanakkor felismerték az internet által kínált lehetőségeket a személyes, társas kapcsolatok létrehozására, valamint a kapcsolat feltételeinek és körülményeinek megteremtésére. Fontos a személyek közötti diskurzus, hiszen ebből épülünk, ettől fejlődik a személyiségünk.

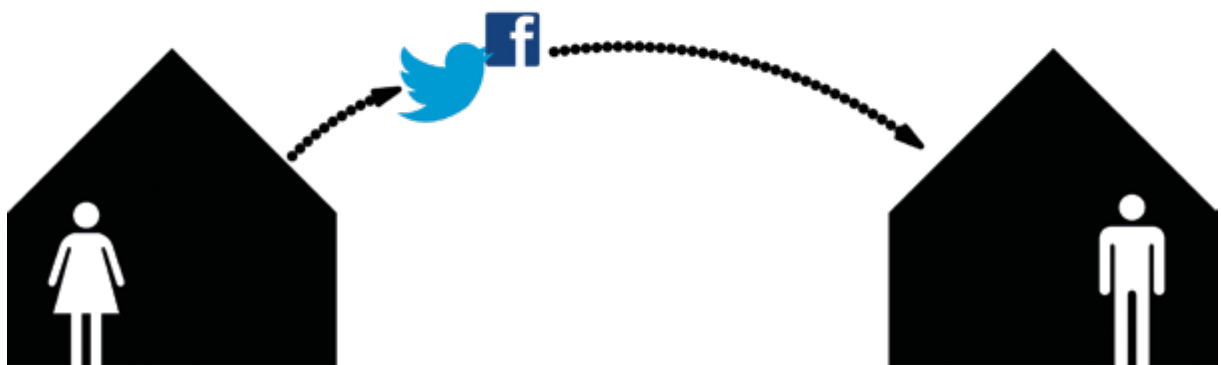
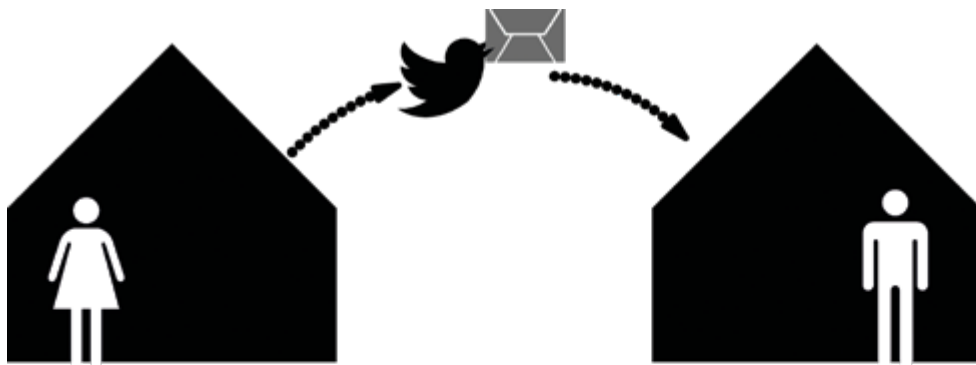
„A diskurzus révén teremtjük meg közös társas valóságunkat, hozzájuk létre azokat a társas-társadalmi kontextusokat, amelyek a személyes tapasztalatok és az intézményi gyakorlatok szerveződését lehetővé teszik. A beszédaktus-elmélet: a nyelv, mint lehetséges társas világok, alternatív valóságok, kultúrák forrása. Így a nyelv nem pusztán tökéletlen leképezője, s egyben eltorzítója a valóságnak: használata, a beszéd a társas cselekvés egyik legfontosabb módja, a nyelv fátikus (közösségszervező-kapcsolattartó) funkciója döntő.” (9)

Napjainkban már nem újdonság, sőt teljesen természetes

a telefon, mobiltelefon, de már az internetes hozzáférési lehetőség is, akár a legextrémebb helyeken is. De nem volt ez mindig így. A 19. században a telegráf feltalálása jelentősen megosztotta a közvéleményt. Voltak, akik a fejlődési lehetőséget látták meg benne, azonban óriási volt az ellentábor is. Hiszen a telegráf feltalálása előtt az emberek csak olyan szünetekkel voltak képesek egymással kommunikálni, amennyi időbe a köztük lévő távolság gyalogos, vagy lóháton történő leküzdése telt. A kommunikáció így sokkal egyszerűbbé vált, olyan formát alkotott meg, amely az időt és a távolságot jelentősen lecsökkentette. Az emberek ezáltal új szokásokat vettek fel, és szép lassan a mindennapi rutin részét képezte az eszköz használata, hiszen nem csak magáncélra, hanem üzleti tárgyalások lefolytatására, a hadászat- és többek között az újságírás területén is jelentős előrelépést jelentett. Az élet elkezdett gyorsabban pezsegni, és új távlatok nyíltak meg, hiszen az emberek elszigeteltségét is jelentős mértékben csökkentették, erősítették a társadalmi interakciókat. Azok, akik nemtetszésüket nyilvánították ki, azzal indokolták félelmeiket, hogy az új találmány a családi élet intimitását, nyugalmát fogja teljesen átalakítani, mert a kívülről érkező üzenetek meg fogják bontani a békés otthonok harmóniáját. Ezek az emberek tartottak továbbá attól is, hogy a telefonban történő tárgyalások, beszélgetések társadalmi veszélyeket is hordoznak magukban, hiszen olyan gyorsan kell reagálni az érintett témákra, hogy nem tudnak kellőképpen átgondolt válaszokat adni a beszélgetésben elhangzó kérdésekre, nem úgy, mint a az addig jól bevált postai levelezés esetében. Olyan is akadt, aki egy-egy kíváncsibb telefonkezelő hallgatóságától tartott, mára már tudjuk ez utóbbi félelem jogosságát.

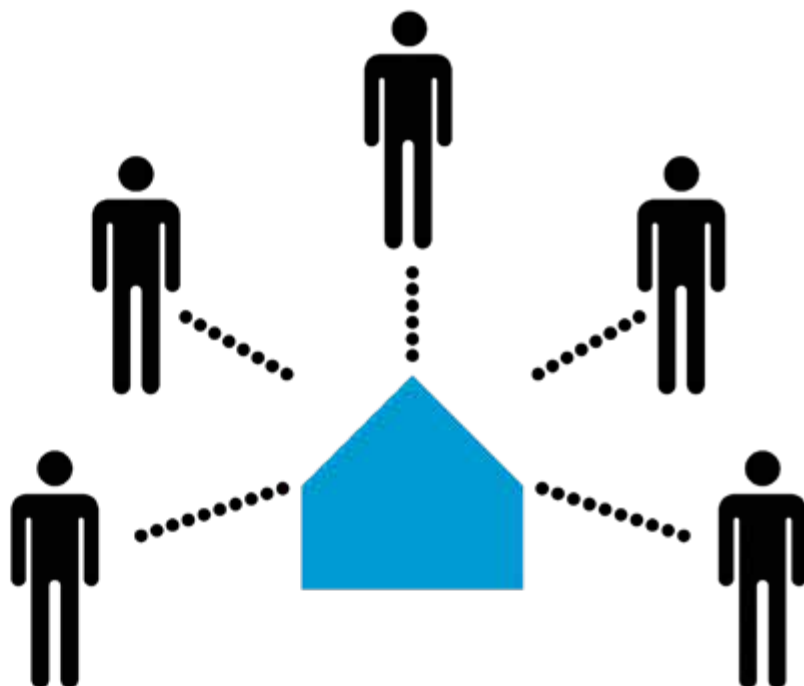
Ezen gondolatok többsége érdekes párhuzamot mutat napjaink emberének internettel szembeni félelmeivel. Nem egyszer érik ezt a fajta kommunikációt olyan vádak, hogy sietőssé teszi az interakciókat, hozzájárulnak az erkölcsök romlásához, de talán ami a legerősebb félelem az internet gyors terjedésével szemben az, hogy a közeli, személyes és szoros közösségek által megteremtett emberi- és baráti kapcsolatokat felváltják a távolabbi ismerősökhöz kötődő lazább, gyengébb kapcsolatok. Kétségtelen, hogy az internet segítségével olyan, tőlünk távolabb,

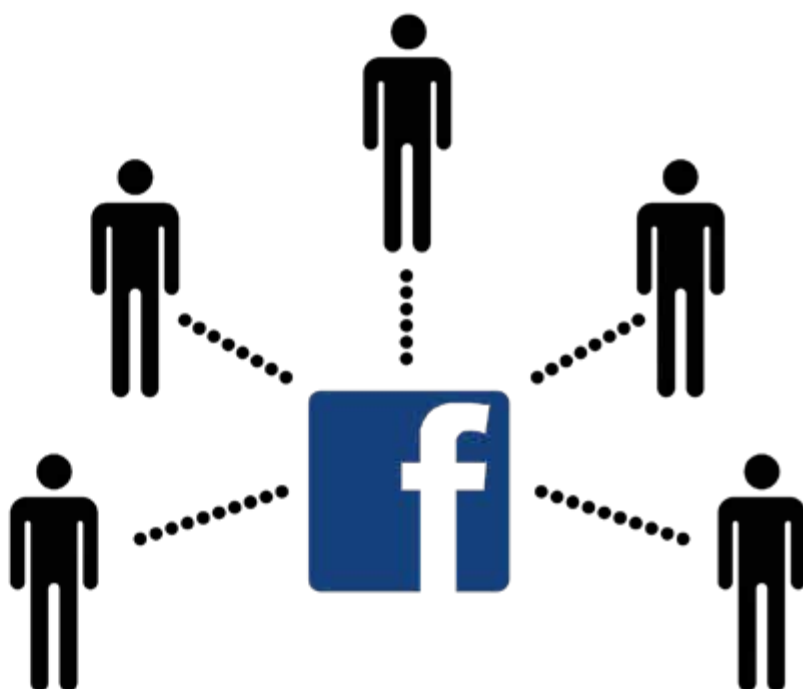

közösségek

régen

napjainkban

akár más földrészen élő embertársainkkal is egyszerűvé vált a kommunikáció, akiknek az elérése a 19. századi embernek szinte lehetetlen volt, a mobiltelefonok pedig egy folyamatos elérhetőséget biztosítanak munkatársaink, ismerőseink számára, az azonban, hogy ezeknek a technikai eszközöknek a fejlődése sekélyessé, felszínessé alakítja az emberi kapcsolatokat, és a köztünk lévő kommunikációt, már közel sem egyértelműen kijelenthető. Tény, hogy sok gátlás feloldódik a felekben, mikor nem kell személyesen a másik elé állni, és az élcelődők ezt már egyfajta morális válságnak nevezik. Az is megállapítható, hogy a személyes találkozások élményét nem képes pótolni egy pár perces, órás videótelefonálás, vagy chatelés, de ha mélyebben belegondolunk, akkor be kell látnunk, hogy örömteli az, mikor a tőlünk több ezer kilométerre lévő szerettünk bejelentkezik, életjelet ad magáról a megérkezését követően, és nem kell heteket várunk egy táviratra, képeslapra, melyen tudatja velünk, hogy épségben megérkezett a célállomásra.

Vegyük például azt a kísérletet, amelybe Toronto egyik elővárosának lakosságát vonták be! A teszt során a Netville -re keresztelt kisvárosban élő emberek 60%-nak - a lakók kívánságaitól függetlenül - nagysebességű internet hozzáférést, videótelefonálási lehetőséget és egyéb online hozzáféréseket biztosítottak a nap 24 órájában. A maradék 40% számára azonban mindezeket nem tették elérhetővé. A kísérlet egyik kitalálója Keith Hampton is letelepült arra az időtartamra a közösségbe, így követve figyelemmel az emberek reakcióit, változását a befolyásoló tényezőkre. A kimutatások szerint azok a lakástulajdonosok, akik rendelkeztek ezekkel a felszerelésekkel, sokkal több, a lakókörnyezetükben élő emberrel ismerkedtek meg, kötöttek barátságokat, mint az a csoport, akik ezen technikai eszközöket nélkülözni voltak hajlandók. Utóbbiak nagyságrendileg 8, míg előbbiek 25-26 családot ismertek név szerint, dupla annyi emberrel beszélgettek és jóval több szomszédjukhoz látogattak el a kísérlet időtartama alatt. Bebizonyosodott tehát, hogy ebben a városban nemhogy elorvasztotta az emberi kapcsolatokat a technika, hanem növelte a személyes interakciókat.

Az elmúlt néhány évben nagy népszerűségnek örvendenek azok az online közösségi oldalak - facebook, twitter,

iwiv -, amelyek a korlátozott hozzáféréssel rendelkező környezetben élők számára is lehetővé teszik életük eseményeinek, profiljainak megosztását, távolabb élő barátaikkal való kommunikációs gátak feloldását. Ezeken a portálokon keresztül további hasonló jellegű, ám mégis más-más tartalommal rendelkező, különböző célközönséget megszólító oldalak elérése és népszerűsítése is potenciális lehetőséggé vált. Vannak olyan webes közösségek, amelyek különböző vallási, etnikai, szakmai, vagy éppen politikai érdekeltségűek számára adnak felületet. A változatosságot a felhasználók sokszínűsége, illetve a portálok szabályainak különbözősége is meghatározza. Napjainkban már emberek százmilliói építették be napi rutinjukba a közösségi oldalak használatát, hiszen ezeken a csatornákon keresztül kapnak információt a világ híreiről, kedvenceikről, bonyolíthatnak le üzleti tranzakciókat, oszthatják meg hasonló témakörökben kutató társaikkal eredményeiket, erősíthetik meg emberi kapcsolataikat, vagy köthetnek új barátságokat akár másik kontinensen élő személyekkel. Lényegét tekintve azonban ezek a portálok inkább az offline interakciókat tükrözik. Noha a lehetőségét megadják annak, hogy kommunikáljanak azokkal az ismerősökkel, akikhez gyengébben kötődnek, de mégsem azzal a céllal jöttek létre, hogy idegenekkel ismerkedjenek meg. Persze ezzel a kijelentéssel is óvatosan kell bánni, hiszen egyre több ember használja ilyen célokra is őket. Ennek pedig nem kis teret ad az a mindenki által ismert portál, amelyet a Harvard Egyetem egy másodéves diákja, Mark Zuckerberg 2003-ban indított útjára. Fontos azt tudni, hogy ennek a weboldalnak is volt egy nyomtatott elődje, amely az ott tanuló diákok számára szolgált évkönyvül, tehát nem csak a virtuális világ szülte. Nagy valószínűséggel a facebook számára a sikert az hozta meg elődeihez képest (Friendster), hogy az addigi négy lépésnyi távolságról a rendszert üzemeltetők átváltottak az egy lépésnyi távolságra, ahol ténylegesen ismerteken kívül már a barátaik barátijáig is eljuthatnak az érdeklődők.

Ebben a percben még nem tudhatjuk, hogy ezek az online közösségi oldalak vajon meddig örvendenek ilyen népszerűségnek, tartós lesz-e az a fajta rajongás irántuk, ami jelenleg körbeveszi őket, de a már egy évtizede tartó folyamatos érdeklődés arra enged következtetni, hogy

akár tartósan, hosszabb távon is jól működő rendszerekről beszélhetünk. Már csak abból kiindulva is, hogy egyre több lehetőséget nyújtanak számunkra ezek a portálok, hogy valós idejű kommunikáció is történhessen rajta, gyors üzenetküldési lehetőség, vagy éppen videótelefonálás formájában. De természetesen életünk momentumainak megjelenítését is lehetővé teszik. Lassan, de határozott lépésekkel haladunk affelé, hogy megjelenítsük valós életünket az online világban is. Leszűrhető tehát, hogy az online felületek sok lehetőséget rejtnek magukban, és csak a felhasználó személyétől függ az, hogy mire és milyen módon használják azokat. Tökéletesen alkalmasak például találkozók egyszerű és gyors leszervezésére, egy közösség, vagy csoport tagjai közötti gyors kommunikációra, rendezvények, termékek hirdetésére, elterjesztésére, és információszerezésre is egyaránt. Viszont felmérések igazolják azt is, hogy az offline és online kapcsolati lehetőségek sem feltétlenül teszik alkalmassá a felületet arra, hogy közelebb tudjunk magunkhoz embereket, sőt a meglévő kapcsolatok mélyítését sem minden esetben segítik elő. A félreértésekre okot adó írásjelek, a minden beszédhelyzetben másképpen viselkedő smile-k sem tudják felülírni azt a mélyről fakadó emberi ösztönt, amely befolyásolja barátságaink kialakítását. De természetesen ezen felületek kétségtelenül nyújtanak új lehetőségeket is, hiszen több szempontból is különbözőséget mutatnak a kisebb falusi közösségektől, legfőképpen abból a szempontból, hogy az ide látogatók körében mi az, ami az összetartozást szolgáló interakciónak számít. A közösségi oldalak újradefiniálták a barátság kritériumrendszerét. Persze mint mindennek, ezeknek a rendszereknek is megvannak a hátulütői. Hiszen rengeteg felhasználó keres ilyen portálokon szexuális kapcsolati lehetőségeket, aminek leginkább a fiatalabb réteg van kitéve nagy veszélynek. Hiszen az ilyen jellegű szexuális kimenetelű „vakrandevúk” az ismeretlenekkel, előéletük ismeretének hiányában jelentős mértékben megnövelik a szexuális úton történő betegségek terjedését is. De a gyors fénykép, újságcikk, vagy videó megosztási lehetőségek is nagyban elősegítik a morálisan nem helyénvaló tartalmak megjelenítését. Egy tanulmány készítői például ezeken az oldalakon kutakodva több mint 400 öncsonkítással, gyilkossággal, erőszakos cselekedettel kapcsolatos, fényképekkel, adott esetben videóval is

ellátott hírt fedeztek fel. Ez semmiképpen sem nevezhető pozitív személyiségformálásnak egy fogékony tinédzser lelkiállapotát saját tapasztalatból is ismerve. Sokak szerint ez lesz a következő, ezt a generációt sújtó legnagyobb „népbetegség”. De azt gondolom, hogy ezekben az oldalakban, csakúgy, mint a telegráf esetében, sokkal több előny lakozik, mint veszély. Természetesen a felhasználó ember „minősége” befolyásolja ennek a rendszernek is a működését, de idővel kialakul, mint mindennek, az ilyen portálok használatának is a kultúrája, amely reményeim szerint elősegíti az emberi kapcsolatok fejlődését, a közösségérzet megteremtését, és nem gyengíteni fogja azt. Viszont ahogy a válság jelen esetben is, szem előtt kell tartanunk azt a tényt, hogy a világ folyamatosan változik, mi pedig, amennyiben lépést szeretnénk tartani vele, akkor nyitottnak kell lennünk az újdonságokra, megtalálni azokban a pozitívumokat, és élni az általuk nyújtott hasznos lehetőségekkel.

A műszaki cikkektől és tárgyainktól, értékeinktől való függőség azonban sokkal nagyobb veszélyeket hordozhat magában.

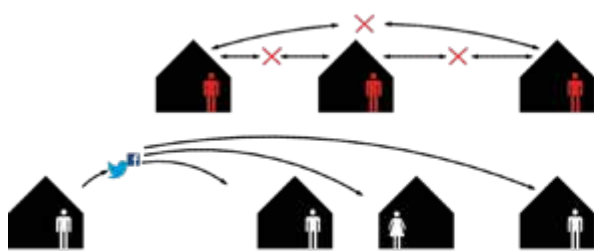
1.5. A közösségi nevelés története

A közösségi neveléssel a neveléstörténet foglalkozik, ami a pedagógia egyik segédtudománya. Feladata, hogy filozófiai tételeket felhasználva történeti fejlődésben vizsgálja a nevelés és oktatás gyakorlatának és elméletének alakulását. Nem függetleníthető az aktuális gazdasági, társadalmi és kulturális környezettől. Ezek összefüggése döntően befolyásolja az egyén individuumát.

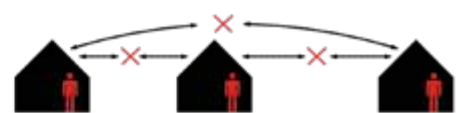
„A nevelés azokon a testi és szellemi diszpozíciókon alapszik, melyeket a gyermek magával hoz a világra.” (10) –mondja Dr. Wessely Ödön.

Tehát a pedagógia elméleti és gyakorlati részre osztható: örökölt és tanult, valamint szerzett ismeretekre. Dr. Barkó Endre így fogalmazza meg tanulmányában a célt:

„A pedagógia elmélete és ezen belül a nevelés, oktatás, képzés tényleges gyakorlata azt mutatja, hogy a cél koronként változó tartalommal telítődik, az adott kor eszmerendszerét, értékrendjét más-más pedagógiai eszményben fogalmazza meg.” (11)

internet nélkül

internettel

A szép- és szakirodalom szintjén egyaránt fellelhető a szociológia, mint a nevelés tényeire támaszkodó tudomány egyik fontos színtere. Mivel szoros kapcsolatban áll a történelemmel, ezért fontos a kronológiai áttekintése.

Bár írásos emlék hazánkban nem maradt meg az ősközösségi társadalomból, de biztosak lehetünk abban, hogy a mai Magyarország területén is létezhetett a tekintélyvel alapuló idősök, öregek tapasztalatait felhasználó Vének Tanácsa. Ekkor még a nevelés célja nem volt egyéb, mint a létfenntartáshoz szükséges ismeretek átadása, az egyed megtanítása arra, hogy alávesse személyét a közösségi érdekeknek. Mondhatjuk, hogy a gyerekek munkán szocializálódtak. Számukra nemenként és koronként is ki voltak osztva a feladatok.

Az antik görög filozófusok nevelési kérdésekben megnyilatkozó reprezentánsai a nevelési célt a közvéleménnyel összhangban, az adott kor társadalmi követelményeivel megegyezően fogalmazták meg. Ez teremtette meg a nevelési eszményben körvonalazott embertípust, foglalkozást, közszerplőt, például a polgárt, a katonát, a politikusot, a jó szónokot, a „bonus orator” eszményképét. Csak lassan vált a hatalmi feladatvállalás részévé.

Magyarországon a korai dokumentumokat a Szalkai kódex (XV. sz. Sárospatak) is tartalmazza. Szalkai László a Krakkói Egyetemről hozta magával azt a latin tananyagot, melyet a növendékek a füzeteikbe előre kimásoltak, és az órákon kiegészítették a mester magyarázataival. Iskolás jegyzeteit az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár őrzi, az ún. Szalkai-kódexet. Itt már beszélhetünk az iskolai közösség megteremtéséről, ha nem is tudatos szervezésről lehetett szó.

Az írni tudó embert megbecsülték, talán ebből származik az írniok iskola klasszikus mondata: „Szeresd a tudományt, mint egy anyát!” Ugyanakkor a nevelés eszköze a tekintély, gyakran a verés volt. Konfuciusz mester háromféle szempontból vizsgálta önmagát a nap végén: 1. Szívvel tettem-e valamit a másikért? 2. Elárultam-e a barátaimat? 3. Megtartottam-e azt, amit másoknak tanítottam?

Köztudottan szigorúságon alapult a spártai nevelés, az athéni demokrácia. Elsődleges szempont volt a test fejlesztése, s a harmónia összhangba hozása a lélekkel. A Kr. e. V-IV. században megjelent a társadalmi hierarchia: az

államot a filozófusok irányították, legalul voltak a dolgozók, akik mindenki létét biztosították, majd középen a katonák. Mivel minden csoport más-más embertípust követelt, átjárás nem létezett a csoportok között.

Az ókori Rómában, a császárság korában a fiatalokat nem a kalokagathia eszményében (művészet és erkölcs összekapcsolásában), hanem az állami célokra való megfelelés érdekében nevelték.

Ezt követte a Septem Artes Liberales szellemisége a középkorban. Egy új embereszmény, a keresztény emberideál jelent meg, melynek legfontosabb jellemzői a következők voltak: a keresztény ember igazi élete a földöntúli élet, a szív egyszerűsége, a lélek tisztasága becsebb minden másnál, az erkölcs és szeretet fontossága. Minden ember egyenlő, csak bizonyos tulajdonságai eltérnek. Fontos: a szeretet, béke, önfeláldozás, alázatosság, irgalom.

Mindezt különböző iskolatípusokban sajátíthatták el azok a szerencsések, akik tanulhattak. Léteztek retorikai iskolák (szónoklattan), grammatikai iskolák (költészet, irodalom).

Ezek az iskolák mentették át a Biblián keresztül az antik tudományokat, s vele együtt az embereszményt is átalakították. A teológiai, jog- és orvostudományi ismeretekre alapozva kialakult a középkori egyetem.

A nyugati feudális államok mintájára alakult a magyar állam, és az iskolák is. Az első erkölcsi alapokat rögzítő írott anyag István király intelmei, erkölcsstanító könyvecskéje volt, mely Imre hercegnek szólt. Vallásos jellegű erkölcsi követelmények sora fogalmazódott meg a szentek életéről, tetteiről szóló legendákban, mint amilyenek Szent Gellértről, Lászlóról stb. születtek.

Aquinói Szent Tamás, a párizsi egyetem professzora, skolasztikus oktatási módszert terjesztett el, mely a Biblián elsősorban a nagy ókori görög filozófus, Platon, majd később Arisztotelész, s még inkább kommentátorainak munkásságára épít. A skolasztikus, skolasztika kifejezések a latin schola („iskola”) szóból származnak, mivel ebben az időszakban főleg az (egyházi) iskolák és egyetemek foglalkoztak ezzel az erősen teológiai alapokon álló filozófiai rendszerrel. Ismertetőjelei tehát a közös és jellemző intézményrendszer és az ezzel járó oktatási módszer, azon kívül a tananyag, amely

bizonyos meghatározó tekintélyek műveinek feldolgozásából áll, ezek nagyfokú tisztelete és a gondolataikra irányuló kritika meglehetősen hiánya mellett.

A reneszánsz (újjászületés, megújulás) gondolatai a humanizmushoz kötődtek. A művészetek eddigi kizárólagos témája, a szentek mellett, a hétköznapi ember ábrázolása, az „élet” került a középpontba. Megváltozott az ember célja is, mostantól a földön akartak boldogok lenni, az életet értékelni, élvezni akarták. Magyarországra hozatalában nagy szerepe volt Mátyás királynak, aki magáévá tette az itáliai öntudatra ébredt polgárság gondolkodását, s könyvtára, a Bibliotheca Corviniana, a pápai könyvtár után korának legnagyobbja volt. A nagy építkezések kora is ez Visegrádon, Budán, Sárospatakon, Esztergomban. Mátyás egyetemet is alapított Pozsonyban. A kor kiemelkedő tudósai közé tartozott Vitéz János, Janus Pannonius és a Hunyadiak nevelője. Szónoklatai európai hírűvé tették, mintaként szolgált, „Pannónia fényének” nevezték el.

A XVI. század nagy eszmei irányzata a reformáció. Német területéről indult el, Luther Márton célja az egyház megreformálása volt (az egyház elvilágiasodása ellen). A hit fő forrása a Biblia, melyet a népek anyanyelvükre fordítottak le, hogy minél többen olvashassák. Így született meg többek között a Vizsolyi biblia. Létrejöhettek az anyanyelvi iskolák. Az alapképzésre felsőoktatás épült.

A kor nagy nevelője Comenius volt, aki „a nemzetek tanítója”, az első modern pedagógus. Pedagógiai tevékenységének egyik legfontosabb műve a „Didactica Magna” (Nagy oktatástan). Hozzákezdett a panszofia-konceptiójának kidolgozásához is. Comenius felfogásában ez egy olyan enciklopédikus ismeretrendszer, melynek elsajátítása révén minden ember az ismeretek összefüggő teljes rendszerére tesz szert. Ez az, ami hozzásegíti a társadalmat a fejlődéshez, és amely segíti az egyént helyének megtalálásában a világban.

Comenius meggyőződéssel hitte, hogy a társadalom megjobbítható, ha megfelelő erkölcsi elvek mentén nevelik az ifjúságot. Kiemelten fontosnak tartotta, hogy a nevelést hamar el kell kezdeni. Hittel vallotta, hogy az embereket a helyes neveléssel jó irányba lehet befolyásolni. Nevelés nélkül azonban a gyerekekből „vadállatok” lesznek, akik csak

„szégyent és halált hoznak szüleikre”. Nagy műve, az Orbis Sensualium Pictus (1653.). Johannes Amos Comenius könyve (A látható világ lefestve), tulajdonképpen az első illusztrált tankönyv, amit tanítási, rendszeres iskolai oktatás céljára készítettek.

A felvilágosodás korában a művészetek központja Franciaországba helyeződött át, s olyan nevek fémjelezték, mint Diderot, Rousseau. A francia elegancia jeleként a megismerés alapjának az észet tartották. Emil, Rousseau regényeinek hőse megismerési vágya a motivációra épül. Ez már akár a mai kompetencia alapú oktatás „ráhangolás” fázisának is a megfelelője lehetne. Nem lehet említés nélkül hagyni Pestalozzit, a helvét származású gondolkodót. Ideája a fej-szív-kéz hármas kiművelése, az erkölcsi-érzelmi nevelés, a szakismerettel való rendelkezés.

Ebben a korban alapította az első magyar kisdudóvót Brunszvik Teréz.

Az 1868-as népoktatási törvény, a Ratio Educationis írta először elő a norma iskolák felállítását, ami olyan iskolafajta, ahol a tanítókat képezik. 6-12 éves kor között kötelező volt a nyilvános iskolák látogatása. A törvény biztosította az anyanyelvű oktatást, és a népiskolák felállítását. A törvény előterjesztője Eötvös József, vallás és közoktatási miniszter volt. A század végére sikerült az írástudatlanságot visszaszorítani.

Ha a XIX-XX. század pedagógiájáról beszélünk, nem hagyhatjuk figyelmen kívül Klebelsberg Kuno tevékenysége mellett. 1914-ben nevezték ki a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium adminisztratív államtitkárává. Ekkoriban szerzett sok tapasztalatot az oktatási- és művelődési intézmények megszervezésében, ugyanis Tisza Kálmán rábízta a határon túli magyarok oktatásának megszervezését. Háromágúvá tagolt középiskolai rendszert teremtett, a polgári iskolát önálló középfokú iskolaként törvényesítette. 3 év alatt 5000 tanyai tanterem épült Magyarországon. Pécsen, Szegeden, Debrecenben egyetemi építkezéseket indított, és megteremtette a felsőoktatás korszerű lehetőségeit. Külföldön Collegium Hungaricumot alapított a tehetséges diákok számára, minden fiatal tehetséget számon tartott, pl. ő hívta haza Szent-Györgyi Albertet Cambridge-ből. Minisztersége alatt az ún. „szellemtudományok” (bölcselet, teológia, jog, történelem) mellett felkarolta a természet- és

műszaki tudományokat. Érdeme, hogy támogatásának is köszönhetően megteremtődött a korszak reál-értelmisége.

1.6. A közösségi építészet

1.6.1. A közösségi építészet története

A demokrácia az a hatalomgyakorlási forma, amelyben a közösség és társadalom közötti ellentmondások feloldódhatnak. Ma a civil társadalom eszmeköre foglalja össze ezeket a gondolatokat. A civil társadalomban eleven és hatékony közösségek alkotják a nagyobb egészet, a társadalmat. A későmodern tudás-alapú hálózati társadalmakban a tudás, információ megosztása csak ilyen közösségekre építve, demokratikus viszonyok között lehetséges. Ez az a forma, ami az emberi tudások megfelelő elosztását, ezáltal pedig az emberi problémák megoldását teszi lehetővé. (Nyíri, Erdős, Juhász, Molnár é. n.)

„A közösségek a hatalom alternatívái. A közösségek hiánypótló intézmények is egyben. A szüntelen változás a társadalom működésének velejárója, s nem véletlenszerű baleset, mint azt napjainkban sokan érzik. Korábbi, „beállt” állóvíz társadalmunk helyett egy sebességét állandóan fokozó társadalmi működést érzékelünk, melyben az alkalmazkodáshoz felhalmozódott tudás rendre kevésnek vagy alkalmatlannak bizonyul, s így állandó változtatásra szorul.” (12)

Ezeket a gyors változásokat, a közösségek erejének megsokszorozását, a szükségszerű változásokhoz való alkalmazkodást közösségfejlesztő szakemberek segítik.

A közösségi munka ma nálunk a civil társadalom, a demokrácia alapintézményeinek kiépülését felgyorsító tevékenység. A demokratikus intézményrendszer nem egyenlő a többpártrendszerrel, a helyi önkormányzatokkal, az emberi jogok tiszteltetésével, a beleszólási, képviselői és választási jogok gyakorolhatóságával, stb. Demokratikus társadalomban az emberek a legkülönbözőbb közösségeken: kulturális, jótékonyági, egészség- és környezetvédő, önszervező, de politikai, sőt gazdasági pénzügyi csoportosulásokon keresztül is érvényesítik akaratukat, tudásukat, aktivitásukat,

kifejezik véleményüket, hozzájárulnak a társadalmi hiányok megszüntetéséhez és a közjóhoz.

„A társadalom egy állandóan élő és változó rendszer, melyben állandóan új szükségletek keletkeznek és régiek szűnnek meg, következésképp a szükségletek kielégítésére szerveződő intézmények is állandóan változni kényszerülnek.” (13)

Ebben a folyamatban az önszervező közösségek szerepe a meghatározó, hiszen ezek a közösségek reagálnak elsőként a hiányokra, kísérleteznek a megoldásokkal, és ha jó megoldásokra találnak, ezek a megoldások intézményesülhetnek. A létrejövő modellek pedig – éppen a „gyenge kapcsolatok”, mint a közösségi alrendszerek közötti hidak révén – megsokszorozódnak és elterjednek.

„Ha a közösség hiánypótló intézmény és nem csak valami szívderítő haszontalanság, az élet sója vagy szolidáris szála, akkor a közösségek létrejöttének serkentése és működtetése sem luxus vagy szívesség a hatalom részéről, hanem befektetés. Az önszervező közösségek egy sor olyan társadalmi problémát oldanak meg ingyen és gyorsan, melyeket a hatalom nem tud, vagy nem időben tud, vagy nem kellő mértékben, vagy csak nagyon drágán tud vagy tudna megoldani. A közösségek folyamatosan csökkentik a társadalmi hiányokat és fejlesztik a társadalmat, egészségesebbé és értelmesebbé teszik maguk és egymás életét is.” (14)

Az előző szerzők gondolatait alapul véve alkottam meg saját véleményemet, mely szerint a modern közösségi építészet nem más, mint a régi kalács és barter munkák hagyományaira építve újrafogalmazódó együttes közösségi tevékenység, tenni akarás. Az építészet eszközeinek alkalmazásával javítja a helyi közösségek, és ezek tagjainak életminőségét, szorosabbra fűzi és fejleszti a helyi társadalmakat összefogó kötelekeket. Közös építkezést, közös erővel létrehozott épületeket, közösségi tereket jelent, amelynek folyamata tágabb értelemben társadalmi, nevelési példát is jelenthet az önszervezésre, egymás segítségére, a passzív és tehetetlen, kiszolgáltatott állapotok megszüntetésére. A közösségi építészet létrehozza azokat a modelleket, technológiákat,

amelyek továbbadható, kézzelfogható, konkrét lehetőséget jelentenek.

A közösségi építéssel hagyományainak feltérképezése munkánk szempontjából alapvető. A következőkben röviden a magyarországi vidéki falusi építkezések, a kalákamunka hagyományait foglalom össze. A falusi ember, ha építkeznie kellett – és meg tudta fizetni – szakembereket kért fel. Rokonait, komáit, cimboráit emellett szívességi munkavégzésre kérte, arra, hogy segítsék őt az építkezés folyamán. Ilyenkor a segítséget kérő fél gondoskodott a segítő felek ellátásáról és mulatozásáról. A bevégzett munka után mindenki visszatért a megszokott tevékenységéhez, mindennapjaihoz, majd amikor az egykori segítő kérte fel a komáit és rokonait segítségre, akkor megfordult az előzőekben leírt folyamat. Így a faluban, mint közösségben, bárkinek segítségre volt szüksége, megkapta azt, és ha kellett, viszonzta is. Ez egy jól működő több mint 300 éves kölcsönösségi, szolidaritást erősítő, az erőforrásokat megsokszorozó viszonyrendszer volt. (Király-Nagy, 2003)

Jó külföldi példa a Kárpát-medencében, Erdélyben ezen közösségi tevékenységre a minden évben megrendezett Civil Kaláka Program, amikor a tenni kívánó emberek összegyűlnek és közösen alkotnak valami maradandót. Ezek olyan épületek, vagy egyszerűen csak használati elemek, amelyek megkönnyítik, kényelmesebbé teszik az ott élők és odalátogatók életét. Az utóbbi időben ezek fürdők, pihenők, vagy akár egyszerű mellékhelyiségek kialakításai voltak (Kaláka Erdélyországban és itthon, TERVLAPhu).

Hasonló közösség szervező tevékenységbe kezdtünk Ibafa – Gyűrűfű alternatív településen.

1.6.2. A kaláka régen és most

Kalánaknak nevezzük a cserének azt a formáját, ahol közösségek (család, barátok, vagy akár egyének) olyan munkát hajtanak végre, ahol a résztvevő felek mindegyike megközelítőleg azonos értékben ad és kap.

A közösségi munkavégzésnek három alaptípusa valósulhat meg: „kérés”, „kényszer”, „csere”.

A „kérés”: Ilyenkor a közösség önként, viszonzást nem várva vállalja az elvégzendő munkát a másik fél számára – ezt altruista munkavégzésnek nevezik. Ilyen manapság a

segítségnyújtás illetve az önkéntes tevékenységek bármely formája.

A „kényszer”: Ebben az esetben, a történelemben számtalanszor lejátszódó események zajlanak le, mikor is a munkát elvégző félnek nincs más lehetősége. Ilyen például a rabszolgaság, munkatáborok, hadifogoly munka.

A „csere”: Ekkor mindkét fél adó- és kapó viszonyba kerül, és azonos értéket képviselő munkát hajtanak végre együtt, egymásra számítva. Ezekre jó példa a mezőgazdasági kaláka munka esetében a 20. század elején létrejövő kukorica-betakarítás vagy kukorica-morzsolás, amikor minden félnek rendelkezésére álló terményét közösen, mindenkinél betakarították, majd szintén együtt azt le is morzsolták, napi forgásban, mindig másét.

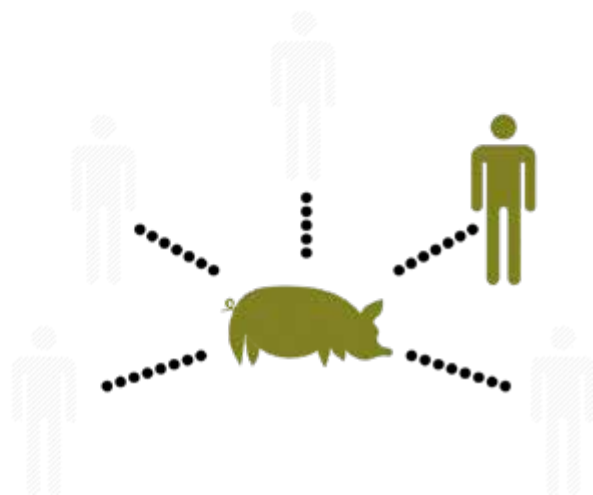
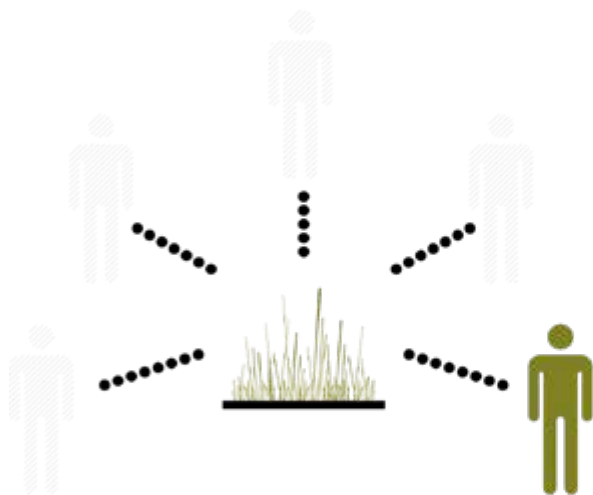
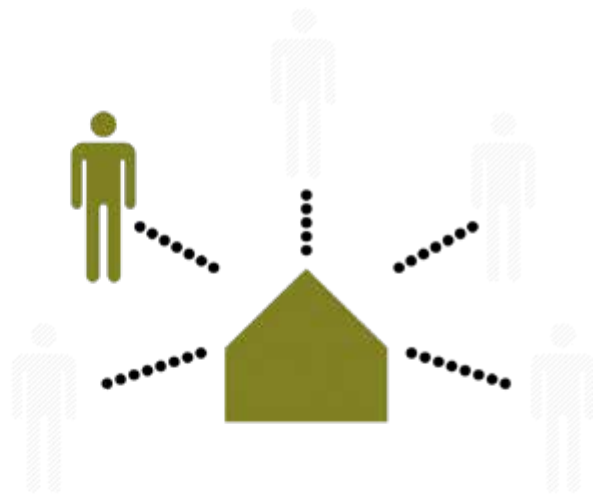
Ezek alapján a kalákamunka az arany középutat jelenti a „kérés” és a „kényszer” állapota között. A kaláka folyamatában mindkét fél az egyensúly létrehozására törekszik, hiszen az az érdeke, hogy megfelelő munkát adjon és kapjon.

Fontos, hogy mi alapján lesz mérhető a kalákában végzett munka értéke. Az összemérés eszközei lehetnek a „pénz” (érték), az idő és a létrejövő dolog felhasználhatósága. A „pénz” esetében az összemérhetőség értéke maga a munka pénzbeli értéke, persze tényleges pénzforgalom nélkül. Időbeli összemérés esetében különböző időmennyiséggel lehet számolni: óra, nap illetve a munkára fordított összes idő.

Kaláka napjainkban

A kaláka napjainkban már nem úgy él, mint pár évtizeddel vagy akár egy évszázaddal ezelőtt. Az ipari fejlesztések, az eszközhasználat, valamint anyaghasználat már nem teszi lehetővé azon egyszerű megoldásokat, amelyek alapján a kaláka munka végzése előtérbe került. A gyors fejlődés és a gépesítés nagymértékű elterjedése nem kívánja a kétkézi munkavégzést, amely alapjául szolgált a kaláka munkának, mind a mezőgazdaság, mind az építéssel területén. A kaláka napjainkban úgy él inkább, mint szellemi vagy akár tényleges tevékenységek egyenértékű cseréje: pl. művészeti tárgy kiállításra kerül, cserébe a tárgy tulajdonosa elkönnyvelheti magának a kiállításon való részvételt.

1.6.3. A közösségi és szociális építéssel összefonódása

A szociális és közösségi építészet közti határ igen keskeny. Míg a szociális építészetre napjainkban rengeteg példa szolgál, érdekes, hogy ugyanekkor a közösségi építészetre nem nagyon találunk hazai példát. A szociális és közösségi építészet közötti apró eltérést egy példán keresztül lehet a legjobban érzékeltetni. Tegyük fel, hogy egy hátrányos helyzetű közösségnek felmérések alapján segíteni kívánnak. Ha a közösségen kívüli személyek változtatják meg a közösség életminőségét, akkor szociális építészetről beszélünk. Ha ugyanezen minőségbeli változtatást úgy érjük el, hogy a közösséget is bevonjuk, és a folyamatot külső segítők követik végig, mindannyian maguknak érzik a projektet, és saját értékeiket érvényesítve, együttes erővel hajtják végre a változtatásokat, akkor közösségi építészetről beszélünk.

1.6.4. A közösségi építészet pozitívumai

A közösségi építészet pontosan azt a problémát igyekszik kezelni, amely hibákat sok helyütt, így például a múltban afrikai közösségeknél is elkövettek. Rendszerint a lakosság bevonása nélkül építettek meg olyan intézményeket, mint a klinikák, iskolák, közösségi terek, sportlétesítmények. A helyi hatóságok ilyen esetekben felméri a közösségek igényeit és megkezdődik az építészeti tervezés, majd a kivitelezés, amivel alapvető probléma az, hogy olyan szakképzett munkaerőt használnak, olyan technológiai szinten, amelyet a helyi lakosság nem tud használni. Azáltal, hogy nem vesznek részt a munkában, csak kapnak egy kész házat, hogy használják, nem is érzik maradéktalanul a sajátjukénak. Ha az ember valamit nem érez a magáénak, akkor nem is vigyáz rá olyan mértékben. Néha alig használták ezeket, mert egyszerűen nem is illettek az emberek szükségleteihez, vagy számukra a kormányzat hatalmát testesítették meg, és a vandalizmus áldozatául estek. A részvételre alapozott megközelítés az építészeti tervezésben ezt a helyzetet szeretné a lehető legjobban kezelni.

A részvételre alapozott építészet legnagyobb előnye az, hogy kialakulhat egy tulajdonosi érzés, és egy ehhez kötődő büszkeség is az emberekben. Annak mértéke, hogy egy közösség azonosítja magát az elkészült struktúrával, meghatározza annak valószínűségét is, hogy az épületet valóban használják, fenntartják majd, és megvédik a közeljövőben a vandalizmustól.

Ha a közösség bevonása sikerrel jár, akkor nem csupán létrejön maga az elgondolás, hanem a terv és a bevonás vonatkozhat az építés folyamatára is, csak így válhat bármiféle építmény az önkifejezés valódi eszközévé. Ebben az esetben az építmény a közösségi erőfeszítés anyagi kifejeződése lesz. A figyelem az épületről, mint valamiféle végtermékről, magára az építkezésre, a folyamatra kerül. A folyamatot úgy fogjuk fel, mint egy képessé és erőssé tevés az empimer folyamatára, ami a fenntartható fejlődés alapjául szolgál. Az építészeti projekt tehát nem csupán egy meghatározott célra szolgáló létesítményt hoz létre, hanem a közösség annyi tagját vonja be, amennyit csak lehetséges, részvételre bátorítja őket annak megfelelően, hogy milyen az érdeklődésük, és melyek a képességeik. Azzal, hogy lehetővé tesszük ezt az egyének számára, önbizalomhoz juthatnak, a személyes teljesítés sikerét élük át, így az épület a felhasználók környezetének szépítése mellett, a letargiát és a kétségbeesést is elűzheti.

Viszont ahhoz, hogy ezekhez a munkavégzési folyamatokhoz tudjanak csatlakozni az erre vágyók, alapvető fogalmakat kell, hogy megismerjenek, és minimális oktatáson kell részt venniük. Fontos, hogy tudják, mit miért építenek, és ezt követően hogyan tudják használni azokat. Fontos, hogy tudják például, hogy mi az építészet, vagy mit csinál egy raktáros, azt, hogy hogyan működik egy építészeti tender, hogyan kell szerződést kötni, hogyan olvassák az építészeti rajzokat, és hogyan írjanak levelet, ha finanszírozást szeretnének szerezni. Meg kell jegyeznünk, hogy az a tanulási görbe, ami a közösséget jellemzi, és ezeknek a tudásoknak a potenciális haszna, ami az életminőséget majd fejleszteni fogja, aligha becsülendő túl, tehát hatalmas. A közösség bizottságai nagyon gyakran tovább folytatják a munkájukat akkor is, amikor a projekt már befejeződött, gondoskodnak arról, hogy az épületet üzemeltessék, és különböző többlétszolgáltatásokat próbálnak létehozni.

A közösség bevonása gyakran megáll annál a pontnál, amikor a tervezés befejeződik, tulajdonképpen az építészek többsége úgy gondolja, hogy ez lenne a lényegi tevékenység. Azonban ha az építész hajlandó arra, hogy olyan szerepet vegyen fel, mint valamiféle teamnek a tagja, ahol különböző lehetőségek állnak fenn, és a részletekről a

közösség dönthet, a befejező mozzanatok pedig úgy jönnek létre, a végső munkálatok úgy alakulnak ki, hogy a közösség résztvevőivel szoros és közvetlen konzultációs munka zajlik, akkor az ahhoz vezet, hogy a közösség azonosítja magát az adott épülettel, tehát nemcsak tanulási tapasztalatokról van itt szó. Az építészek számára természetesen ez többletfeladattal jár, ennek ellenére pozitív érzéseket is kelthet benne, nem beszélve arról, hogy szerethető házakat fog megalkotni.

Felsőoktatás Ezt a fajta hozzáállást már a felsőoktatásban érdemes elkezdni tanítani, hiszen pont a válság miatt számos építész találkozik majd hasonló problémával. Ha a hallgatók már iskolai feladataik során is foglalkoznak a témával, esetlegesen részt is vesznek közös építési folyamatokban, akkor nem állnak majd értetlenül a való életben, ha olyan szituációval találják szembe magukat, mint például - hogy pécsi példát hozzak - a György-telep munkálatai. Ezért éreztem fontosnak egy csoport létrehozását, akik a szolidáris építészettel foglalkoznak, és nem csak elméleti szinten. Ezért alapítottam meg több mint két éve a b2 Innovációs Hallgatói Csoportot, amely céljával tűzte ki, hogy segítséget nyújtson. Kezdetben még nem teljesen építészeti projektek megvalósítása volt a cél, azonban mára egyre több ilyen jellegű munka és megkeresés érkezik felénk. Azt gondolom, jó úton haladunk, látva azt, hogy a világ többi pontján is gondolkodnak hasonlóan kollégáink.

„ A felelősségteljes építészek az egész közösségben gondolkodnak ”

Walter Gropius

2. az egyetemi közösségek

„Ha valaki egyedül álmodik, az csak egy álom. Ha sokan álmodnak együtt, az egy új valóság kezdete.”

Hundertwasser

2.1. Céljuk, feladatuk

A társadalmi változások egyik fontos területe az oktatásról, nevelésről vallott elvek és az ezekhez kapcsolódó gyakorlatok megváltozása.

Értelemszerűen, ha a tervező nem elég körültekintő, nem vizsgálja meg kellőképpen a közeget, ahova tervez, nem hajlandó meghallgatni a megrendelő igényeit, nem azonosul életformájával és igényeivel, akkor a végeredménnyel, legyen az bármennyire is szakmai szemmel kiváló, nem lesz mindkét fél elégedett. Fontos tehát a megfelelő szakmai tudás, tapasztalat, de közel sem elég egy jó ház megtervezéséhez. Hiszen mit sem ér az a tér, amit nem szívesen használ tulajdonosa. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy csak a megrendelő igényeit kell szem előtt tartani, vagy gondolkodás nélkül fel kell szerkeszteni az általa skiccelt elképzeléseket, hiszen az átlag állampolgár nem tanulta a szakmát, így nagy valószínűséggel tudása e téren sem olyan elmélyült, mint a szakembereké. Ahhoz, hogy mindkét fél elégedett lehessen, egy folyamatos interakció megvalósulása szükségeltetik. Ugyanakkor azt is szem előtt kell tartanunk, amire a fentiekben utalást is tett írásom, hogy munkásságunkkal nevelünk is. Magyarországon oktatási intézményeink nem fordítanak túl nagy figyelmet az esztétika és vizuális környezetkultúra megfelelő mértékű és minőségű oktatására. Ezért állapítható meg az a tény, hogy az embertársainkat érő ingerek az építészeti grafika, illetve az épített környezet által befolyásolhatók. Ízlésüket jelentős mértékben befolyásolja lakókörnyezetük. Azonban, ha sorra silány minőségben elkészült tervek, rosszul kivitelezett épületek azok, amiket a szemük elé tárunk, abban az esetben az építészekbe vetett bizalom is megszűnik. Jelenleg a megrendelők körében érezhetően hiányzik a szakma iránti tisztelet, vagy a bizalom a tervező felé. Ezen egyértelműen változtatni kell. Mivel lehet újra közelebb hozni a szakmát a potenciális megrendelőkhöz, ezáltal újra visszanyerni az építész társadalomba fektetett bizalmat? Erre ad választ dolgozatom azon fejezete, amely a b2 Innovációs Hallgatói

MUNKA CSAPATBAN

Csoport munkásságát elemzi ebből a szemszögből nézve. Hiszen a csoport célja éppen annak a "hidnak" a megteremtése, amely felszámolja a szakadékot a szakma és társadalom között.

Ugyanakkor a kortárs építészet nagy kihívása, hogy szervesen kapcsolódjék, beágyazódjék a teljes társadalom, a felhasználó közösségek életébe. Egyes új irányok a felhasználók közösségeitől az építészetben résztvevő közösségekig ívelnek (Marshall, ÉVSZÁM)

Erre a helyzetre, az új kihívásokra való felkészítésnek, a válság idején megváltozott gondolkodásmód felismertetésének legkésőbb a felsőoktatási intézményekben meg kell kezdődnie. Ehhez azonban az oktatási rendszerünket is tüzetesen meg kell vizsgálni és konstruktív módon megújítani.

Ez a változás azonban nem valósítható meg anélkül, hogy már a műszaki felsőoktatásban ne kezdjünk el vele foglalkozni. Sőt! A szabad, de mégis felelősségteljes gondolkodás alapvető velejárója a kísérletezési vágy. Kísérletezés féléves feladatok elkészítésével, TDK dolgozatok megírásával, konferenciákra való résztvételekkel. Mindezek innovatív, kreatív gondolkodásmódot követelnek meg, amely a jövőbe mutathat. Természetesen a sikerek eléréséhez néha zsákutcákba is kell, hogy jussunk. Doktoranduszként napi kapcsolatban állok saját és más karok, intézmények diákjaival, érzékelem problémáikat, nehézségeiket. Tapasztalataim alapján, egyre több alapképzésben, mesterképzésben részt vevő hallgató választja az ökológus-, szociális- vagy éppen a közösségi építészetet TDK munkájának témájaként. Eddig zömében a posztgraduális képzésben részt vevők disszertációjában, mestermunkájában jelentek meg azok a gondolatok, amelyek ma már – egy új, a válság szülte társadalmi helyzetre reagálva – fiatalabb, ezen témákra érzékenyebb társaik fejében is megfogalmazódnak. Úgy gondolom tehát, hogy a hallgatók maguk azok, akik a jelenlegi társadalmi gondolkodásmódot és ennek részeként a felsőoktatást is megreformálhatják saját maguk számára. Ők jelentik a kiindulópontot, mert későbbi szakemberként új szükségletekre kell választ adniuk. Mi lehet a mi szerepünk

ebben doktoranduszként, oktatóként, vagy éppen szakmánkat gyakorló építészként?

Ebben a megközelítésben az oktatási intézmények jelentős szereppel bírnak, hiszen a család mellett ezek a legfontosabb szocializációs szintek. Egy közösség akkor működik jól, ha az abban tevékenykedők tudnak és akarnak is kooperálni, hiszen enélkül csak az egyén gondolatainak fóruma lenne egy társaság. Ehhez közös feladatokra, közösen elérendő célokra van szükség, amelyek megvalósításáért együtt tesznek meg mindent a benne tevékenykedők. Ahhoz, hogy ez gördülékenyen működjön, elengedhetetlen a közösségi érzés, közösségtudat, amely azt jelzi, mennyire van szüksége egy adott közösségnek az egyénre, és fordítva.

A különböző tudományterületek nézőpontjából eltérő módon határozzák meg a csoportot és a közösséget. Az előzőekben adott meghatározás a szociológia, a kulturális antropológia és a közösségfejlesztés közösség-meghatározására épít. Ebben a keretben egy adott közösségen belül léteznek kisebb csoportok, amelyek folyamatos kooperációban vannak egymással, folyamatos az interakció, és lehetséges egymás individuális percepciója, míg ugyanez egy lakóhelyi vagy akár virtuális közösség esetében nem, vagy csak részben kivitelezhető. A közösséget alkotó csoportok kommunikációja elősegíti az egyén fejlődését, új viselkedés- és kommunikációs mintázatok elsajátítását, a saját képességek, készségek tudatosulását.

2.2. Az „én közösségeim”

2.2.1. Csoportos munkák, pályázatok 2008-tól 2010-ig

Hallgatóként is szívesen tettem magam próbára és dolgoztam együtt többekkel, formálva ezzel saját jellememet is. Sok esetben megmértettük magunkat „felött” mezőnyben egy szűk társasággal. Több építészeti ötletpályázaton és tervpályázaton szerepeltünk eredményesen. Az összehangolt, eredményes munka záloga akkor is az összhangon múlt.

Megtanultuk elfogadni a másik véleményét, és mégsem éreztük magunkat kevesebbnek akkor, ha nem a mi gondolatunk dominált. Természetesen ott sem ment zökkenőmentesen az összes meeting, hiszen erős személyiségek, más szemléletek ütköztek, de a közös cél érdekében rá kellett jönnünk arra, hogy kénytelenek vagyunk félretenni hiúságunkat, és teret kell adnunk a másik félnek is. Ezáltal tudott eredményes lenni több munkánk is úgy, hogy teljesen más habitusú emberekkel dolgoztam együtt. Az első próbálkozásunk ilyen felállásban a „Pécs városközpontjának megújítása” nevet viselő pályázat volt. Közel 4 hónapos ötletelésünk eredménye a megvételle volt elég. Ezt követően az együttműködés tapasztalatait, a munkamegosztást újra átgondolva veselkedtünk neki a következő feladatnak, amely az „Indóház tér és környéke rendezése” elnevezésű nemzetközi tervpályázat volt. A munka sokkal gördülékenyebben folyt, lényegesen kevesebb idő és energia befektetése mellett sokkal eredményesebben abszolváltuk a feladatot, hiszen csapatunkkal megszereztük az első helyet. Mindig is szívesen dolgoztam csapatban, hiszen azt vallottam, hogy több ember több gondolatot képvisel, így a végeredmény is sokkal komplexebb képet ad majd, de ezek a sikerek még inkább megerősítették bennem azt, hogy van értelme az együtt gondolkodásnak. Ezt követően egy másik formációban, már tapasztalt építésszel oldottunk meg hasonló feladatokat. Mivel nem kortársaimmal dolgoztam, ezért a kezdeti fázisban jóval megfontoltabban mondtam az ötleteimet, de rá kellett jönnöm, hogy a gondolataim minden közösségben lehetnek ugyanannyira értékesek, így elkezdtem egyre aktívabban befolyni a szakmai vitákba, amit szintén nagyon élveztem és rengeteget tanultam belőle. Azt gondolom, ezek alatt a projektek alatt szerzett tapasztalatok erősítették meg abban, hogy érdemes energiát fektetni egy ütőképes team létrehozásába, és érdemes csapatjátékosként pozitívan gondolkodni.

A társadalomban megkülönböztetünk erős és gyenge kapcsolatokat. Ez nem azt jelenti, hanem az erős kapcsolat a szűk család, a gyenge kapcsolat az az ismeretségi kör, ami a továbblépést, fejlődést stb. segíti. Nem ide kéne, hanem az egyén-csoport-közösség témához előbbre, van rövid magyarázó szövegem hozzá. Szerintem ez nem kell ide!

„Ha valaki egyedül álmodik, az csak egy álom. Ha sokan álmodnak együtt, az egy új valóság kezdete.”

Hundertwasser

2.2.2. A b2 Innovációs Hallgatói Csoport megalakulása, célja, feladata

2.2.2.1. Közösségi alapú nevelés és a Bohm-féle dialógus

Alapvetően egy interdiszciplináris hallgatói csoport megalapítását tűztem ki célul, akik saját szakterületükön akarnak és tudnak tenni Pécs Megyei Jogú városért és a régió fejlődéséért. A különböző tudományágak képviselői együttműködésével komplex képet láthat a csoport a problémákról, a közös munkával pedig nagyban segítheti a város vezetőségének munkáját, fiatalos, lendületes gondolkodásával. A csapat megalakítását azért éreztem fontosnak, hogy pécsi fiatal értelmiségi réteg egységet képezve mutathassa meg tenni vágyását, a vezetőségnek, jelezvén ezzel, hogy a régióban lehet és kell is számolni a lelkes, tetterre kész ifjúsággal. A csoport célja, hogy a helyi fiatalság kreativitásával, kíváncsiságával, lelkes érdeklődésével, tudásvágyával, tettvágyával, plusz gondolataival sikeresen hozzájáruljon a város, a régió jövőképehez, leleményes, lelkes és segítőkész partnerek segítségével. Fontos, hogy a csoportban tevékenykedő hallgatók, fiatalok elsajátítsák a kreatív, problémamegoldó gondolkodást. A kreatív legnagyobb ismérve, hogy tud kérdezni, és tudja, hol keresse a válaszokat. Olyan komplex, szerteágazó esztétikai, művészi, mérnöki, minőségbeli tudás- és ismeretátadást céloztam meg, ahol a hallgatói öntudat párhuzamosan fejlődik a társadalmi tudással. Projektek elkészítésénél az európaiság és a fenntartható fejlődés eszméjét szem előtt tartva és ezekkel az elvekkel átszöve a városra most is jellemző sokszínű kultúra kiegészítését célozza meg. A csoport erőssége, hogy egy a mérnöki, közgazdasági, bölcsész és művészeti tudományok között álló szakemberek, jelen esetben még komplexebb tudományterületekkel megtámogatott szemlélettel viszonyul a körülötte élőkhez. Szervező tevékenysége folytán pedig lehetőséget biztosít az egyesületi életbe való bekapcsolódásra, és egyben mozgósítja tagságát rendezvényeire. Fórumot biztosít a

tevékenységi körét érintő kérdések megvitatására. Ennek érdekében többek között előadásokat, vitaüléseket, konferenciákat, kiállításokat rendez, szakmai tanulmányutakat szervez, részt vesz a szakemberek tudományos és gyakorlati képzésében és továbbképzésében.

Nagy örömmre a 2011/12. tanévben a csapat bővült közgazdaságtant, szociológiát és természettudományt hallgató fiatalokkal. Ezáltal a kezdeti cél megvalósulni látszik, miszerint egy olyan erőteljes teammé nőheti ki magát Péccsett, amely tudásanyagban lefedi a piac jelentős részét. Csoportunk működését leginkább egy afrikai példával tudnám elmagyarázni a legjobban. Célunk ugyanis az, hogy az építésszek jelenléte ne csak a tervezésben legyen állandó, hanem a kivitelezés és szponzorkeresés, anyagi forrás előteremtésében is segítséget nyújtunk.

Amikor megfogalmazódott bennem, hogy létre szeretnék hozni egy olyan közösséget, amely az egyetemen belüli önképzésre vágyókat fogja össze, akkor egy olyan innovatív szemléletmódot képviselő társaság megalakításának elősegítését tűztem ki célul, akik képesek hallgatótársuk ötletére nyitottak lenni, be tudják fogadni és meglátják a másik mondanivalójában, gondolataiban az értéket, és ezáltal egymást is arra az útra terelik, amelyen érdemes elindulni. Ez a fajta nyitottság közel sem működik jelenleg zökkenőmentesen sem a felsőoktatásban, sem a hétköznapi életben. A gondolat alapvetően jónak bizonyult, viszont még 10-15 fő aktív részvételével is nehezen volt koordinálható a párbeszéd. Kezdetben megfigyelhető volt, hogy a hallgatók rendszeresen használták a „hülyeség”, „ez így nem lesz jó”, „ezt ugye nem gondolod komolyan?” stb. kifejezéseket, sőt még magamat is szoktatnom kellett arra, hogy csak a pozitív, használható ötletekre koncentráljak. Mivel ilyen irányú előtanulmányokat nem folytattam, ezért mindössze megérzéseimet követve igyekeztem levelezni egy-egy brainstormingot, és jutottam arra a következtetésre, hogy sokkal eredmény-orientáltabb lesz a párbeszéd, ha a másik gondolatait továbbfűzzük és a negatív kritikát mellőzve, az értékes gondolatok továbbfejlesztésével építjük a beszélgetést. Ezáltal megtanuljuk elfogadni a másik értékeit, érzéseit, megismerjük a velünk együtt dolgozókat, és úgy tudjuk megfogalmazni saját véleményünket, hogy közben

nem korlátozzuk egymás gondolatainak szabadságát sem. A beszélgetések így aztán nem elkeseredett emberek hosszas és eredménytelen, megoldások helyett csupán a problémákat felfedő vitáját eredményezik, hanem adott problémára koncentrálnak, a számtalan variáció közül szemezgetve juthatunk el az általunk leginkább jónak tartott megoldásokhoz.

Azért éreztem fontosnak ennek a rendszernek az alkalmazását, mert azt tapasztaltam a szemináriumok alatt, hogy nagyon kevés hallgató meri felvállalni a véleményét, álláspontját nehezen ismerteti a többiekkel, mert fél attól, hogy ha nem egyezik nézőpontja a nagy átlaggal, vagy esetleg a társadalmi normáktól eltérően tud és mer gondolkodni, akkor emiatt közössége nem tekinti majd közülük valónak. Pedig egy közösség attól válik működő, eredményes csapattá, ha tagjai tudnak együtt gondolkodni ugyan, de merik vállalni saját véleményüket is. Ez optimális esetben egy életképes társadalommal szemben támasztott követelmény is kell, hogy legyen.

Ezeknek a gátlásoknak a levetkőzése elég hosszas folyamat eredménye volt, azonban rövid idő alatt a veszekedések építő jellegű vitákká alakultak át, amelyek eredményességéhez kétség sem férhet. Miközben doktori értékezésem kezdett körvonalazódni, és egyre jobban elmerültem a téma kutatásában, rábukkantam egy nagyon érdekes elméletre, amellyel valójában visszaigazolást nyert a csoportban használt gyakorlat.

Bohm-féle dialógus

David Bohm dialogikus csoportmódszere a bahtyini dialógusfilozófiára vezethető vissza. Dialógus alatt tehát semmiképpen sem „párbeszédet” értünk, hanem egy speciális beszédműfajt. A dialógus az a beszédműfaj, amely a jelentéseket és a kapcsolatokat átalakítja, felszabadítja, megosztásra alkalmassá teszi a szeparáltan létező, ki nem mondott (de kimondható) tudásokat. A dialógus nyomán a résztvevők korábbi elképzelései, sztereotípiái megkérdőjeleződnek, attitűdjei átfórmálódnak. Bohm szerint a dialógus a társadalmi-kulturális változások alapvető eszköze, mindenfajta kreativitás forrása. Alkalmos arra, hogy leküzdje a „csoportos elbutulásból” (Janis, id. Griffin, 2002) eredő öncenzúrát és ennek destruktív következményeit.

Különös jelentősége van a társadalom válsághelyzeteinek megoldása során.

A transzformatív dialógus alapelvei a következők:

Nincs végleges, megkérdőjelezhetetlen igazság (mert az élet természete szerint folyamatos változást, és a jelentések, tudások, diskurzusok ehhez való alkalmazkodását jelenti). A csoport tevékenysége ebben a munkamódban nem arra irányul, hogy valamiféle akcióttervet készítsenek, vagy kötelezettségeket vállaljanak, hiszen ez behatárolná a résztvevők szabad véleménymegosztását.

Mindenkinek joga van a saját előfeltevéseihez, azonban ezeket a csoportmunka érdekében zárójelbe kell tennie, időlegesen fel kell függesztenie, hogy mások és saját szabadságát ne korlátozza. (A zárójelzés nem az előfeltevések elvetését jelenti.) Követelmény az őszinteség, a gondolatok átláthatósága: hasonlóan ahhoz, ahogyan terápiás kontextusban is elvárás a gondolatok, vélemények korai szűrésének mellőzése. Ahhoz, hogy a résztvevők bátran kifejezzék gondolataikat, akkor is, ha ezek még nem öltöttek letisztult formát, nem teljesen koherensek vagy konzisztensek, a résztvevőknek a csoportban elfogadó, nem-ítélkező, bátorító és bizalomteli légkört kell megteremteni. Mindenkitől azt várják, hogy bátran fejlessze tovább az elhangzott eredeti ötleteket, tegye meg saját hozzájárulását, bátran építse tovább a tartalmakat, ezzel gazdagítva a csoport közös tudását. A Bohm-féle csoportban az egyenlőségre kell törekedni (bár a teljes strukturális egyenlőség illúzió). Az erős vezetői-oktatói kontroll ennél a munkamódnál inkább hátrányt jelent. Az oktatótól elvárt, hogy szükség szerint legalább időlegesen el tudjon szakadni a témával kapcsolatos saját elgondolásaitól, és a csoport saját tudásait segítsen felszínre hozni. A Bohm-féle dialóguscsoport nem a kritika, hanem a reflektivitás közege. (16)

Itt a forrás a hivatkozás szabályai szerint már nem az angol munka, hanem a magyar (tehát a tananyagfejlesztős cuccom, mégpedig azért, mert ott jóval több irodalmat használok, és saját gondolat is van...)

Ezekből a gondolatokból tökéletesen leszűrhető a végkövetkeztetés is, hogy ha a beszélgetésekben a pozitív tartalmat vesszük észre, azaz megoldásokat keresünk, abban az esetben a dialógus végkimenetele is ebbe az irányba

orientálódik, míg ha a problémákra koncentrálunk és azokat vesszük észre beszédpartnerük mondandójában, akkor óriási gátakat építünk nem csak egymás közé, de a teljes csapat gondolkodása köré is. Azt gondolom, hogy a „nincs hülye ötlet” elvet követve sokkal eredményesebb lehet egy csapat munkája, mint az egyéné önmagában.

2.2.2.2. Community - Based Learning

Az elmélet és gyakorlat kapcsolata, ezek folytonosságának hangsúlyozása, vizsgálata elengedhetetlen a mai világban a felelős építészeti gondolkodás elsajátításához. De hol is kezdődik el az építészeti felelősségvállalás, ez a fajta gondolkodásmód? Az ilyen jellegű morál megszerzése jó esetben már a gyermekkorban kialakul, legkésőbb azonban az egyetemi, főiskolai padba ülve találkozni és foglalkozni kell a hallgatóknak ezekkel a problémakörökkel. Ez elég bonyolult feladat a mai felsőoktatási rendszert tekintve, hiszen szinte kivétel nélkül minden intézményben tömegoktatás zajlik, ami a személyes kommunikációt, kisebb csoportos foglalkozások megtartását kevésbé teszi lehetővé. Így értelemszerűen kevesebb lehetősége nyílik az oktatóknak is a szemináriumok és előadások ideje alatt, hogy hosszas konzultációs lehetőséget adjanak a hallgatóknak.

Ezt véleményem szerint órán kívüli foglalkozások keretein belül lehetséges megtenni, ami természetesen plusz időt és energiát igényel mindkét fél részéről.

Az egyetemek szerepe nem merül ki abban, hogy az elméleti tudanyagot átadjuk előadások és szemináriumok, jegyzetek formájában. Az innovatív gondolatok, innovatív gondolkodásmód elsajátíttatása a hallgatókkal alapvető elvárás minden oktatóval szemben, aki ezt a szakmát magáénak tudja. Nem a megoldásokat kell megtanítani a diákoknak, hanem gondolkodásra kell nevelnünk, egyfajta gondolkodásmód elsajátításra kell ösztönözzük őket, azt az utat, ösvényt szükséges megmutatni, amelyen haladva megtalálják a választ a kérdésre. Mit sem ér egy bemagolt csomópont, ha maga az elmélet, a rendszer felépítése nincs a fejükben. Sokkal célravezetőbb, amikor a diák saját maga jön rá a megoldásra, ehhez azonban egy felkészült, a fiatalok agyával gondolkodni, azonosulni tudó és akaró oktatói csapat szükséges. Azt gondolom, hogy ebben a szellemiségben töltöttem el egyetemi éveimet, így aránylag

könnyen tudtam én is ilyen szemlélettel állni a hallgatókhoz. Természetesen ahhoz, hogy a szakmában is helyt tudjon állni a friss diplomás, elengedhetetlennek mondható a gyakorlati tapasztalat is. Az építészetben, de minden más területen egyaránt fontos, hogy a szükséges minimális tananyag elsajátításával párhuzamosan, fokozatosan, élő munkákon, projekteken keresztül ismerkedjenek meg a hallgatók a szakmával. Az ilyen jellegű rutin megszerzéséhez azonban nem elég egy irodában eltöltött fél év. Az iskolapadban tanultakkal paralel módon kell alkalmazzuk a tudásunkat a gyakorlatban is. Ez volt az a gondolat, amelyet szintén célként tűztem ki a b2 Innovációs Hallgatói Csoport megalapításakor, hiszen nekem hallgatóként sokat segített az, hogy nem csak irodában töltöttem több évet, de a kivitelezés részébe is beleláttam a szakmának. Számos tervet volt szerencsém végigkísérni a kezdeti skicc fázistól kiindulva egészen a műszaki átadás pillanatáig. Azt gondolom, hogy ezek voltak azok a tervek, amelyek alatt a leginkább megtanultam értékelni és tisztelni a szakmánkat, amelyek alatt a legtöbb tanulságot le tudtam vonni. A tervezői asztal mellett ülve gyakran hangzik el a mondat: „A papír mindent elbírt”. Ez azonban a kivitelezési fázisnál orvosolandó problémákat eredményez. Kétségtelen, hogy mióta a valóságban nyomon követtem egy-egy terv fejlődését, majd a ház megvalósulását, egészen más szellemiségben vagyok képes látni a feladatokat, sokkal letisztultabban gondolkodom, a szó legnemesebb értelmében véve egyszerűbb gondolkodásmódot tudhatok magaménak. Természetesen tisztában vagyok azzal is, hogy még csak ízelem a szakmát azokhoz képest, akik évek óta űzik azt, azonban azt is gondolom, hogy ezeket a tapasztalatokat magunknak is meg kell fogalmazni ahhoz, hogy aztán azok később leülepedve, valós tudássá, rutinná válhassanak. A legfontosabb tehát mindezeket summázva az, hogy a csoportban együtt dolgozó hallgatók ne csak tervezési feladatként tekintsenek az előttük álló problémára, hanem tervezés-építés folyamatként kezeljék azt. Azzal, hogy a munka, amin dolgoznak, kilép a papír síkjából és megvalósításra kerül, már a rájuk ruházott felelősség is sokkal nagyobb lesz, de ezzel együtt egy sikeres munkát követően az önbizalom, a magabiztos véleményalkotás is erősödik bennük. A munka során mindezek mellett természetesen

folyamatosan fejlődik az egyének személyisége is, ami azt gondolom, felsőoktatási tanulmányaik végére kiforrott egyéniségeket fog eredményezni, akik magabiztosan, élvezettel űzik mesterségüket, használják a tudást, amit elsajátítottak. Mindezek tükrében egyértelműen kijelenthető, hogy az elsajátított elméleti tudás mellett óriási hangsúly van a gyakorlat megszerzésének. Minél előbb elkezdődik ez a folyamat egy hallgató életében, annál inkább komplexebben, érettebben tudja majd kezelni a tanulmányai során útjába kerülő akadályokat, feladatokat. Ezt tapasztaltam én is, amikor vizsgálni kezdtem a csoportomban aktívan működő diákokat egy év távlatából. Sokszor éltem azzal a kifejezéssel, hogy egy-két projekt alatt felnőttek a gyermekek. Nem elhamarkodott a kijelentés, mindegyikük személyisége erősödött, a projektben való részvétel egyértelműen a javukra vált. Nem gondolom, hogy a módszer, amit alkalmazunk, egyedi lenne, hiszen a Bauhaus intézményei szintén a tapasztalás fontosságára hívták fel a figyelmet.

A következőkben bemutatom egy Rural Studio nevet viselő formáció, iroda alapelveit, akik külsős céggént igyekeznek lehetőséget biztosítani lelkes, tettekre kész diákoknak.

„A Rural Studio négy fő célja:

Az építészhallgatók számára biztosítani annak lehetőségét, hogy a tervezést és építést konkrét, gyakorlati, és társadalmilag felelősségteljes módon gyakorolják

elősegíteni a hallgatók vezetői képességeinek kibontakoztatását (a szakmaiság, önkéntesség, egyéni felelősség, közösségi szolgálat etikájának gyakorlásával)

úgy segítsék a közösségeket, hogy az állami-önkormányzati szociális szereplőkkel lépnek partneri viszonyra, megfelelő, az emberi méltóság szempontjait is figyelembe vevő lakhatást előmozdítva

anyagokat, technológiákat fejlesztenek ki, amelyek

a méltó lakhatás szempontjainak, de az anyagi korlátoknak is megfeleltethetőek.” (17)

Céljai

Kiteljesedő küldetés: nem pusztatervezés, hanem önmagunkért, közösségeinkért és környezetünkért való felelősségvállalás: Tegyük élhetőbbé, szebbé, fenntarthatóbbá a környezetet, az emberi szükségletekre összpontosítva.

Sokféleség és méltóság (a tananyag változatossága, eltérő profilú oktatási intézmények)

szterderdek szterderdizáció nélkül: a szterderdizáció nem mehet a kreativitás és a felfedezés, kísérletezés rovására, ugyanakkor a minőség legyen magas.

Kapcsolódó tanterv: interdiszciplinaritás az etika, történelem, társadalomtudományok stb. vonatkozó ismereteinek beépítésével.

Tanulási környezet: nyíltság, világos elvárások, nyílt kommunikáció, tolerancia, törődés egymással, közös célok (tehát maga a tanulás is közösségi alapú, egy humanizáló közösségben zajló folyamat)

Egységes szakmaiság: gyakorló szakemberek és az oktatás kapcsolata útján. Közös célok, alapelvek, kölcsönös bizalom.

A társadalom szolgálatában: bevonódás, annak tisztázása, milyen közcélokat szolgálhat az építéset, új tudás létrehozása, etikus szakmai magatartás hangsúlyozása.

„Így válhat egy közösség szemináriumi teremmé”

Mockbee, 7. o.

Amikor újjára indítottam a b2 Innovációs Hallgatói Csoportot, akkor még nem voltak ismereteim azokról a módszerekről, amelyek az Amerikai Egyesült Államok több neves intézményében, így a PRINCETON és YALE Egyetemeken is működő rendszert alkotnak. Ars poetica-juk és gondolkodásmódjuk szinte szóról szóra megegyezik azzal a felfogással és szellemiséggel, amelyet hallgatóink felé közvetíteni szerettem volna. A Community - Based Learning kifejezés, szemléletmód talán ismerős azok számára, akik a pedagógia világában végeztek kutatásokat. Ez a megerősítés méginkább erőt adott ahhoz, hogy lelkesítő szavakkal és néha éjszakákba nyúló beszélgetésekkel

buzdítsam a csapatot és annak tagjait.

„A közösségi alapú tanulás (CBS=Community - Based Learning) a diákok felsoktatási intézményekben végzett tanulmányi munkáját fűzi össze és állítja kapcsolatba az egyetemek környezetében, közelében megtalálható közösségekkel, társadalmi csoportokkal, cégekkel. A hallgatók helyi nonprofit szervezetekkel együttműködésben különböző léptékű és tematikájú projekteken dolgoznak együtt, ez által a tudásukat nem csak oktatóikkal osztják meg, hanem próbára tehetik magukat már tanulmányaik végzése közben is a leendő szakmájukban.” (18)

Összegezve tehát, mi is a diákok haszna:

megtanulják a közösségi építéseten keresztül használni az egyetemi padokban megszerzett tudást

különböző technikákkal, technológiákkal ismerkednek meg

a tervezés helyett tervezés-építésben gondolkodnak

szociális érzékenységet sajátítanak el

komplexebben kezelik a problémákat, ezáltal a válaszaik is részletesebbek azokra

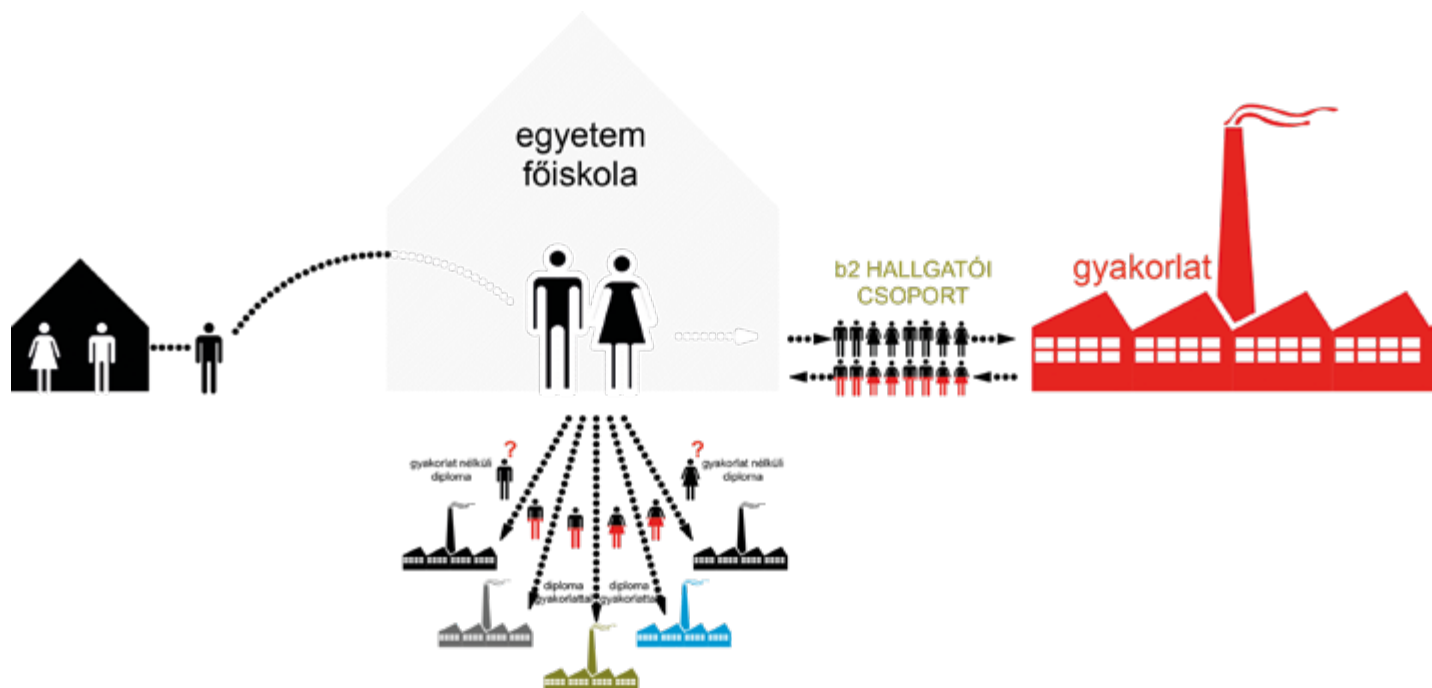
megtanulnak csapatban dolgozni

tisztelik és elfogadják mások véleményét, sők képesek lesznek azt saját gondolataikkal kiegészítve továbbfejleszteni

vállalják saját gondolataikat, döntéseiket és azok súlyát, ezáltal felelősségteljesebben gondolkodnak

szakmai tapasztalatokat szereznek már hallgatóként.

„Ahogy a mocskos edények egyre inkább felgyűlnek a csapatban, egyre nagyobb feszültséget keltenek a lakás összes lakójában. Az a lakó kezdi el elmosni az edényeket, akinek a mocskos edények látványára és szagára a legkisebb az érzékenységi küszöbe. A mosogatás eltünteti a feszültséget, és ezáltal tovább csökkenti annak a valószínűségét, hogy a lakás többi lakója valaha is nekilásson az edények elmosásának. Az eredmény egy (meglehetősen frusztrált) mosogató specialista, és a nem mosogató többség kialakulása lesz. Hasonló kölcsönhatások fogják meghatározni, hogy ki pucolja a WC-t, ki viszi le a szemetet, és végső

Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat

oron kialakul a háztartás vezetéséhez szükséges munkamegosztás.”

Jól érezhető a fenti idézetből, amit már a korábbiakban is említettem, hogy egy csoport akkor válik igazán jól működővé, ha többféle embertípust találunk meg benne. Adott projektek feladatok megoldása közben letisztázódik - amennyiben ez a kezdetekben nincs még kialakítva-, hogy ki az, aki jobban kedveli a szakmának a tervezési, vagy kivitelezési területeit. Van aki vezetőnek született, van aki pedig tökéletesen kivitelezi azokat az instrukciókat, amelyeket feladatként kap. A b2 Innovációs Hallgatói Csoport konkrét projektjeinek bemutatását a következő fejezet fejti ki részletesen.

2.2.3. Doktorandusz közösségek

Az egyetemi hallgatói közösségek közül a legmagasabbnak a doktoranduszok közössége számít. Doktorandusz éveim alatt több ízben dolgoztam együtt nem csak idősebb kollegáimmal, hanem doktornadusz társaimmal is. Egyetemi éveim alatt a Collegium Seraphicum falai között éltem, amely egy összegyűjtött kollégium volt. Ebből adódóan folyamatosan kommunikáltam velem egykorú, de más karon tanuló társaimmal. Az itt eltöltött évek során megtanultam, hogy egy probléma megoldásához akkor kerülünk a legközelebb, akkor tudunk pontos, a leginkább alapos választ adni, ha szem előtt tartjuk az interdiszciplinaritás gondolatát. Talán ezeknek az éveknek a hatására, talán már a kezdetektől fogva bennem lévő igény miatt kerültem kapcsolatba 2012-ben egy fiatal értelmiségi doktorandusz társasággal. A frissen verbuválódott csapat célja egy doktorandusz közösség létrehozása volt, amely konferenciákat, workshopokat, kerekasztal beszélgetéseket szervez. Nem sokkal a megalakulást követően törvénybe iktatták az Intézményi Doktorandusz Önkormányzat felállítását. Az előzetes aktív munkának köszönhetően, az országban elsőnek a Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzata kezdhetette meg működését.

Amiért ez nagy jelentőséggel bír, azt a következő projekt összetettsége érzékelteti majd. Az intézményemben működő Breuer Marcell Doktori Iskola felé érkezett egy felkérés, miszerint Pécs egyik elhanyagolt állapotú területének készítsük el geometriai felmérését, majd egy pályázati

anyaghoz készítsünk engedélyezési terveket. A konkrét példa azt mutatja meg, milyen hatással tud lenni egy közösség környezetére, a régióon belül.

2.2.3.1. György telep (lokális vizsgálat)

2.2.3.1.1. György telep területének történeti áttekintése

Pécsszabolcs, mely György telepet is magába foglalja, egykoron önálló község volt. Az emberek mezőgazdasággal foglalkoztak, míg nem 1782-ben közfogyasztói igényeket kielégítő szénbányászat kezdődött el, a környék lakosságának bevonásával. Az 1850-es évek elején a Duna Gőzhajózási Társaság megjelenésével a kisebb magánbányák eltűnésével, azok felvásárlásával is számolni kellett. Így a környék 100%-a -György telep is- a DGT tulajdonává, bérleményévé vált. A bányák megszerzésével az osztrák és magyar részvényesek tulajdonában álló társaság kisebb házakhoz, házcsoporthoz is hozzájutott, melyek a későbbi kolóniák alapjául szolgáltak. 1868-ban Mecsekszabolcs területén elkezdődött a „Riegli” vagy későbbi nevén György telep építése, ahol először készenléti lakásokat alakítottak ki. 1871-ben 268 embernek nyújtott otthont a 9 kolóniás lakóépület 61 lakása. Egy évvel később a terület iskolával, vendéglővel, tisztviselői lakással, újabb kolóniás lakóépülettel lett gazdagabb.

Az 1912-ben kidolgozott korszerűsítési program értelmében Mecsekszabolcsra, így György telepre is kiterjedő építkezések újabb lakóépületeket, kórházakat, iskolákat, szükségkórházakat, templomot, pékséget eredményeztek. A DGT által létrehozott kolóniák többségében földszintes, sátorotós, 2, 3, 6 lakást tartalmazó épületek voltak. Az épületekben eredetileg sem WC, sem fürdőszoba nem volt, viszont sertés- és baromfiólak, némelyikhez pince is tartozott. Mecsekszabolcs és a bányászkolóniák népességszámában, etnikai és foglalkozás szerinti összetételében bekövetkezett változások

A munkaerő szükséglet növekedésének következtében az Osztrák-Magyar Monarchia és Európa különböző területeiről érkezett emberek jelentősen megváltoztatták a terület etnikai összetételét és lakóinak számát is. Az 1869-es években Mecsekszabolcs területén 1206, majd 1910-ben 4081 fő élt, melyet nagyszámú német anyanyelvű bevándorló tett ki.

Gáhn

Jolán Orbán

László Kácsi Dr.

Tamás Gál Dr.

Népzéstudományi Intézet, Természettudomány

Profesor Petar Arsić

Eszter Fontányi

Környezetmérnök, Környezeti Mérési és Mérésügyi Intézet

Mónika Kuti Dr.

Kovács Dr.

Dr. Kovács, Művelődési és Sportügyi Intézet

r Székelv Dr.

án Dr.

vi Kar

A DGT jóléti intézkedései

A telepeken kocsmák, üzletek és vendéglők, művelődési és sportlétesítmények is létrejöttek, a lakosok igényeinek megfelelően. 1872-ben pedig iskolát alakítottak ki, György telepen először. A vállalat iskoláin keresztül figyelemmel tartotta a gyermekek tanulmányait, a jó képességűeket pedig támogatta a későbbi középvezetői, tisztviselői munkavállalásban. A DGT nagyon jó életkörülményeket tett lehetővé a bányászok számára, szülésznőtől a papon keresztül a bányaeorvosig, közellátásig, szórakozásig mindent biztosított.

A bányászkolóniák társadalmá

„Mindennapi életük a külvilágtól viszonylagos elzártságban zajlott ugyan, de a közös munka- és lakóhely erősen összefogta őket, a kölcsönös kötődések hálózata alakult ki. A munkahely társasága az élet egyéb területein is jelen volt: egyetlen hálózatként függött össze a műhely, a munkásklub, a kocsmá és az utca. Az elszigeteltség, az alternatív munkalehetőségek hiánya és a bányavállalat paternalizmusa engedelmessé és kiszolgáltatottá tette a bányászokat, ugyanakkor szervezetségükből kifolyólag képesek voltak arra, -ha nem is gyakran- hogy helyzetük romlásával, megélhetésük veszélybe kerülésével sztrájkok, munkabeszüntetések formájában elégedetlenségüknek adjanak hangot.” (19)

Miután Ausztria anektált, a bécsi székhelyű DGT is német irányítás alá került, bár Berlinből irányították, a bécsi központnak voltak alávetve. A pécsi és Pécs-környéki bányatelepek lakosságának nagy része német anyanyelvű volt, így az 1930-as évektől egyre inkább a német befolyás erősödött.

Cigánytelepek az 1930-as években a mecsekszabolcsi kolóniák közelében

A mecseki erdőben, székesegyházi uradalom tulajdonában lévő területeken élő cigányok a vállalatnál sokáig nem dolgozhattak és nem részesülhettek a bányászok számára biztosított juttatásokban (iskola, lakás) sem. Lakhelyeik ebben az időben a György telep feletti erdőben, 15-20 putriból

álló Majális tér területén volt, később a Lantos völgnél is. Később ők is dolgozhattak a bányánál, vagy az erdészetrél. A DGT korszak vége

Miután 1946-ban szovjet tulajdonba került. A szovjet vagyonszétosztás 1952-ben került magyar kézbe, a Pécsi és a Komló Szénbányászati Tröszt, később ezek egyesülésével a Mecseki Szénbányászati Tröszt néven.

„A DGT eltűnésével lezárult egy korszak, amely Pécs és az egész Dél-Dunántúl ipari, gazdasági szerkezetének alakulásában meghatározó volt. A bányáipar létrejötte és fejlődése, a 90 év alatt létrehozott bányászkolóniák mély nyomot hagytak Pécs társadalmi és térszerkezetének alakulásában is, a korábban a szűk belvárosból, a Budai és Szigeti külvárosokból álló település keleti peremén új lakónegyedek jöttek létre. Hogy az ezredforduló utáni évtizedben ezek egy része alkotja a leépülés és a társadalmi kiközösítettség által leginkább érintett városi környékek jelentős részét, az már legkevesbé a DGT -nek köszönhető.”

György telep - pályázati gondolatok

György telep Pécs város egyik szegregátuma, ahol több hátrányos helyzetű család komfort nélküli, minimális alapterülettel rendelkező bányászlakásokban él. A lakhatási körülmények közel sem mondhatók XXI. századnak, hiszen ahogy említettem, lakásaik nélkülözik a gázellátást és a vízvételi lehetőség sem biztosított. Fűtési- és főzési lehetőségeik is korlátozottak, automata mosógép az egész telep területén csak a Máltai Szeretetszolgálat épületében található, csakúgy, mint a főzésre alkalmas korszerű villanytűzhely. A mostoha körülmények megszüntetésére tett kísérletek során eddig csak kisebb sikereket tudott felmutatni a város vezetősége, most azonban egy Európai Unió pályázat keretein belül lehetőség nyílt arra, hogy a sikeres pályázat esetén nagyobb lépéseket tehesünk a város ezen részének fejlesztése érdekében. Természetesen a tervezési fázist megelőzően számos szociológussal folytattunk beszélgetéseket, de a tervezési folyamatban is folyamatos konzultáció zajlik velük. A következőkben azt a programot ismertetem, amelyet egy hallgatói öletpályázatra összeverbuválódott csoport tagjaként alkottunk meg.

György telep problematikája sokkal összetettebb annál,

semhogy elég legyen egy ház, vagy annak bővítése válaszként. Olyan szociális problémákat érintő felvetésről van szó, amely komoly kihívást jelent a város vezetősége számára is. Ebből kifolyólag a mi válaszuk sem pusztán építészeti. A legnagyobb problémának a több ízbeni kilátogatások során nem az elszántság, tenni akarás, fejlődni vágyás hiányát éreztük, hanem a különböző területek (György telep, Pék sor, Hősök tere...stb.) különböző mentalitással bíró lakóinak összetűzését. Éppen ezen okból a koncepciónk erre a problémára is megoldást keres. Első körben mégis a szegregátumra, György telepre fókuszáltunk. Az itt lakók többsége legutóbbi terepbejárásunk alkalmával egy fejlődési folyamaton ment át, hiszen a férfi klubhoz csatlakozva elkezdték rendbe rakni, igényesebbé kalibrálni környezetüket. Ezen a pozitív benyomáson és a számos lakóval folytatott beszélgetéseken alapul ötletünk, miszerint olyan eszközt kell adjunk az itt élők kezébe, amellyel el tudják látni magukat, sőt, akár profit termelésére is alkalmas. Itt merült fel a következő probléma. Mi is a György telep? Egy átmeneti szállás, vagy egy zömében állandó lakókkal bíró szegregátum? Véleményünk szerint az utóbbi, hiszen szinte minden ház lakója, akikkel beszélgetésbe elegyedtünk, beszámolt arról, hogy jó ideje alkotja az itteni közösség részét. Ebből kifolyólag gondoltuk azt, hogy nem egy ideiglenes megoldást keresünk a problémára, hanem megpróbáljuk úgy működtetni a területet, hogy az csábító és példaértékű legyen a hasonló paraméterekkel rendelkező területek számára.

Tehát a döntésünk az volt, hogy hosszútávú tervet készítünk a területre.

Helyi adottságok kihasználása

A terület határában elhelyezkedő erdő lehetőséget biztosít a helyiek számára, hogy az önkormányzattal egyeztetve fát termeljenek ki, melyet kellő mértékben megmunkálva építőanyagként tudnak használni. Ez lehetne az első lépés a házak, lakások felújítására, bővítésére, hiszen alapanyagként egy asztalos segítségével betanulhatók a munkafolyamatok. Ez nem csak olyan szempontból fontos koncepció, hogy az alapanyag mérsékeltbb árral bírna, hanem abból a szempontból is jelentős, hogy a programban résztvevők kitanulhatnak egy szakmát, és ezáltal a későbbiekben is

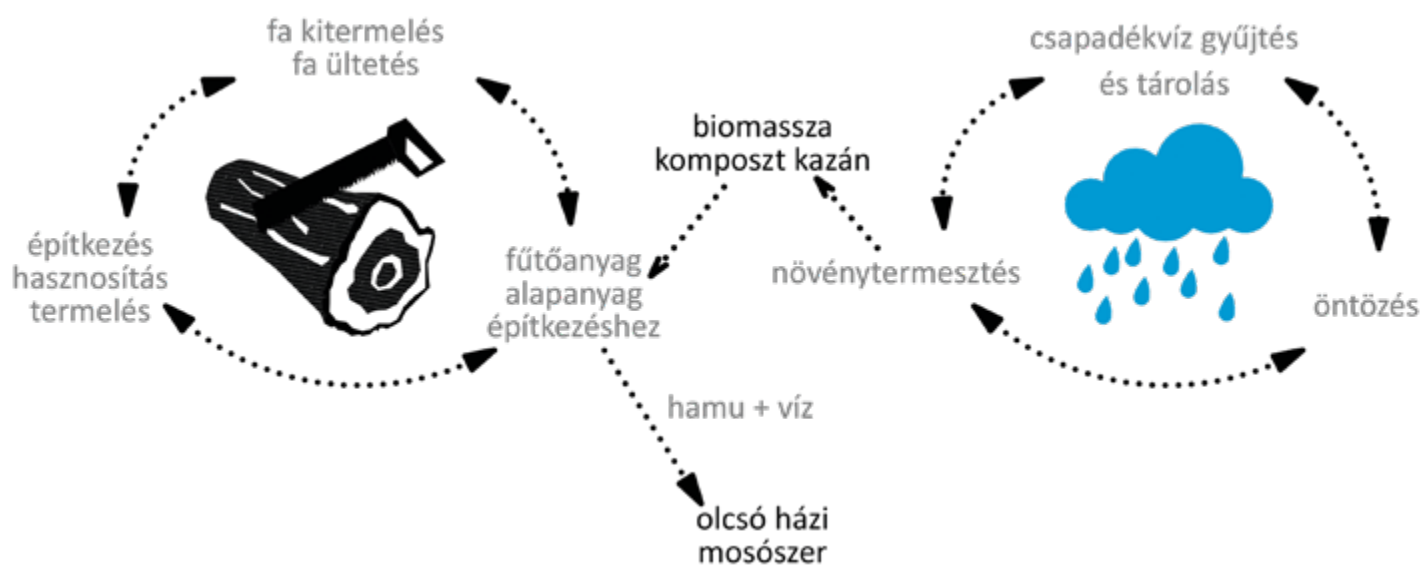
vállalhatnak ilyen jellegű munkákat. Tehát szakmát adunk azok kezébe, akik erre nyitottak. A terület adottságai lehetővé teszik a folyamatos faállomány használata és újratermelése mellett fűzfák telepítését is, melynek vesszőjéből kosár, kerítés és egyéb tárgyak fonását végezhetik a helyi lakók, kultúrájukat ezzel életben tartva. Több helyütt felfedezhető az ördögbodza is, amely ugyan agresszív növény, a többi növényt életképtelenné teszi, de vesszője szintén alkalmas fonásra. Ennek kitermelése szintén közös érdek, de felhasználása az ökoszemléletnek kiválóan eleget tesz. Az építésre alkalmatlan fahulladék fűtőanyagként alkalmazható, ami egyébként jelenleg is bevett módszer az ott élők részéről. Természetesen fontos gondoskodni utánpótlásról is. Kötelező a facséméték ültetése, a kivágottak pótlására.

Természeti erőforrások kihasználása

A csapadékvíz összegyűjtése több szempontból is kulcsfontosságú lehet a terület jövőjének szempontjából. A támfalak alatt megtalálható járatok alkalmasak víztározó aknák elhelyezésére. Ezzel több problémát is orvosolunk, hiszen jelentős a dombról lezúduló víz mennyisége, ezáltal az épületek állaga is veszélybe sodródik. Ha ezeket a vizeket egy épület körüli járda kiépítésével, és tereprendezést követően a támfalak tetején elvezetjük, akkor egyrészt ezt az eróziót gátoljuk, másrészt a területen általunk tervezett biogazdaságok öntözése is részben megoldottá válik a szárazabb nyári időszakban.

A terv szerint egy biogazdaságot, mintakertet hozunk létre a Málta-ház fölötti területen. A természetű növények kezdetben az itt élők fogyasztási igényeit elégítenék ki, de hosszú távon adott növényekre specializálódva, azt védjeggyel ellátva, potenciális beszállítói lehetnek a termelők a kereskedelmi cégeknek. Egy brand kiépítése után pénzeszerzési lehetőséget is biztosíthatunk ezáltal a helyi lakosság aktív részének, ezzel újabb szakmát, megélhetési lehetőséget teremtve számukra. Egy kiskereskedelmi hálózat létrehozását sem tartjuk teljesen kizártnak, ami nagyban segítené az itt élők boldogulását, előbbre lépését.

A növények termesztése során keletkező, áruba nem bocsájtható zöldek újabb lehetőségek tárházát nyitják meg, hiszen a biomasszával való hőnyereség, vagy a komposzt kazánban rejlő lehetőség szintén csábító

lehet, a házak fűtésének egy része ezzel a megoldással abszolválható.

Növénytermesztés télen is - ideiglenes építmények

Egy gyorsan összeállítható, könnyen szétszedhető fóliasátorral a téli időszakban is megoldható a mezőgazdasági termelés. A biomasszás fűtés ezen a területen is jól alkalmazható, így megfelelő hőmérséklet biztosítható a növények és haszonnövények számára. Létrehoztunk egy asztalos munkáknak helyet adó épületet is, a már félig leomlott házak helyén. Itt kezdetben asztalos segítségével zajlana a munka (betanítás), aztán saját műhelyek is alakulnának.

Hősök tere visszafoglalása 1.

Szorosan kapcsolódik a növénytermesztéshez a Hősök terének visszafoglalása is. Fontos részét képezte a koncepciónak a szegregáció jellegének kezelése. Kiemelten foglalkoztunk a szociológusok által felvázolt problémákkal, miszerint a területen belül egy erős szegregátumot képez a György telep. Ezen a jellegen mindenképpen változtatni igyekeztünk, mert a hosszútávú cél az, hogy a Hősök terének közbiztonsága javuljon, a lakosság „foglalja vissza” azt magának, és ne uralkodjanak ott azon rossz körülmények, amelyekkel jelenleg nap mint nap találkozik a közösség. Ennek egyik módja lehet a megtermelt zöldségek, tenyésztett állatok, fából, fűzfavesszőből készített tárgyak áruba bocsájtása. Ennek színtere természetesen a tér lenne. Egy piac létrehozását is célul tűztük ki, amely az aktivitása miatt folyamatos jelenlétet követelne a lakóktól. Ezáltal a lent élők egyre jobban a város felé kezdenének elorientálódni, nem pedig szegregátumként működnének. Télen is lehetőséget biztosítunk a növények termesztésére, könnyen felszerelhető fóliasátrak létrehozásával. (BIOMASSZA-KOMPOSZT KAZÁN)

Hősök tere visszafoglalása 2.

A másik lehetőség a szegregátum jelleg oldására, ha rendezvényeket szervezünk a helyiekkel együtt a helyieknek. Elsősorban sporteseményekre gondolunk, de ezen túlmenően egyéb kulturális események megszervezése is szükséges. Mindezek által véleményünk szerint oldható az a feszültség, amelyre már sokan, többek közt Füzér Katalin szociológus is rávilágított. Fontos lenne, hogy a kettészakadt városrész

tudjon harmonikusan és nyugodtan, békében együtt létezni egymással, és nem csak egymás mellett. A piac és a sportpálya kiépítése, úgy véljük ösztönzően hathat mindkét terület lakóira. Különböző programokat, akár napi szinten foglalkozásokat szeretnénk a téren lebonyolítani. Tehát a tervezési területünk nem ért véget a Pék sor környékén, hanem kibővítettük azt, egészen a Hősök teréig. Véleményünk szerint a lakosság folyamatos jelenléte sokat javítana ezen a helyzeten.

Oktatás - házi praktikák - gyógynövények termesztése

A férfi klubhoz hasonlóan egy női klub megalakulása is célravezető lehetne a közösség építése szempontjából. Számos megoldást tudunk javasolni a szerényebb körülmények között élők számára. A terület megközelítésére alkalmas út mentén növényeket ültetünk, ezen növények, hamu, valamint víz felhasználásával olyan mosásra alkalmas lúgos oldatot tudunk elkészíteni, ami lényegesen olcsóbb, mint a boltban megvásárolható mosószerek. Ilyen elven parfüm és dezodor előállítás is megvalósítható. Gyógynövények termesztését is javasoljuk, illetve a kozmetikumok alapanyagainak termesztése is lehet hosszú távú befektetés. Előszeretettel alkalmaznak ugyanis mandula, vagy levendula terméseket sajtolás után ezekben a termékekben. Ezek tárolására, szárítására minimális költségvetésű épületek megalkotása szükséges.

Bontás és újra felhasználás

Fontos szem előtt tartani azt a tényt, hogy a helyiek anyagi körülményei nem teszik lehetővé a takarékoság figyelmen kívül hagyását. Ezért a bontás után építésre alkalmatlan téglá felhasználására több alternatíva is létezik. Az egyik a házak mellett húzódó tornác járófelületének burkolása, a másik pedig a közterületen húzódó rendkívül elhanyagolt, kátyús utak minőségének javítása. Mindkettőnek alapanyagul szolgálhat ez az építőanyag.

Épülettervezés - az épület jellemzői

A meglévő, elnyújtott alaprajzú épületeket hosszirányban folytatva, egy végigfutó tornácossal toldalékkal, egyetlen hosszú tömegben képeltük el bővíteni, klasszikus oldalhatáron álló házat megvalósítva. A belső alaprajzi elrendezések két különböző méretű lakástípust foglalnak magukba

egymáshoz forgatva, a pillér raszterkiosztáshoz igazítva. A kisebbik egyszobás, 3-4 fő befogadására, a nagyobbik 2 szobás, 5-6 fő befogadására alkalmas. A lakásokhoz hálóként használható galéria tartozik. A lakások az épülettömegben belül igény szerint szabadon elhelyezhetőek, a későbbi bővítés lehetséges. Az épület végében kialakított közösségi tér a lakótér számára bekebelezhető. A tornác kialakítása puffer zóna létrehozása volt és védelem a nyári túlemelegedéssel szemben, valamint szerves kapcsolatot biztosít a vele szemben lévő támfal alatti térrel, ami vegyes funkcióknak tud teret adni. (Nyárikonyha, fészter, tűzifa-, kertszerszám tároló, csapadékvízgyűjtő tartály tárolója stb.). A kettő között vékony kavicsjárda biztosítja a bejárást a szomszéd épületekhez, és teremti meg a kapcsolatot a publikus közösségi terek és a privát lakózonák között.

Szerkezeti technológiai jellemzők:

A tervezett állagvédelmi intézkedések a meglévő primer épületszerkezetek további állagromlásának megakadályozását, tehermentesítését kívánták megcélózni, a szerkezeti egységbe való legkisebb beavatkozás mellett. A bővítési munkákkal összhangban a tervezett tornác fapillérei, illetve a völgy felé néző, kevesebb áttöréssel rendelkező falba bevéselt faoszlopok veszik át a lecsereendő fedélszék terheit. A meggyengült, meglévő falszerkezet ezáltal vázkitöltő fallá minősül, aminek csak a saját önsúlyát kell elviselnie. Ez a megoldási mód lehetővé teszi a költséges, utólagos alapozások elkerülését, mert csak a fapillérek alatt van szükség aláfalazásos technológiával készülő pontalopokra. Az épület terheit teljesen a fa vázszerkezet veszi át, amik földemgerendaként, fedélszékként, áthidalóként jelennek meg. A raszterkiosztás három méter, ezen belül mellékállások készülnek egy méterenként. Az utólagos vízszigetelés kívül belül teljes keresztmetszetben megújuló padló rétegrendbe helyezett bitumenes lemezek, a falak mentén felhajtva, megakadályozva a falak további felázását, és elkerülve az ugyancsak drága utólagos vízszigetelési technológiákat. Az épület további nedvesedése ellen szivárgó rendszer is épül. A rendszer a tervezett csapadékgyűjtő hálózatra lesz bekötve. A külső, 60 cm vastag főfalakra 40 cm szalmabála hőszigetelés lett tervezve, ami a bővítésekben vázkitöltő/lakáselválasztó falként is betervezésre került. A megnyitásoknál,

faláttöréseknél kibontott égetett agyagtéglák a tornácok padozatába kerülnek beépítésre.

Összegzés:

Programunk részletes leírásából érezhető tehát, amit célként fogalmaztunk meg magunknak már a munka megkezdése előtt is, hogy nem pusztán építészeti megoldásokat, technológiai és kivitelezési praktikumok dokumentálására törekedtünk, hanem egy jóval mélyebb gondolatissággal rendelkező programot szeretnénk megvalósítani. Véleményünk szerint a megfelelő szociális érzékenység hiányában az épületek pusztán tárgyak lesznek, nem használati tárgyak, gazda, „tulajdonos” nélkül. Fontosnak éreztük, hogy mind a bővítések, felújítások, mind az új építésű házak munkálataiba bevonjuk a helyi lakosságot, bizva abban, hogy a saját energia befektetése miatt a későbbiekben a figyelem is nagyobb lesz a portájuk iránt. Az pedig, hogy felcsillan annak a lehetősége, hogy nem csak lakóként, de a társadalom hasznos, dolgozó tagjaként is integrálhatóak az itt lakók, kifejezetten motiváló erő lehet minden hasonló helyzetű ember számára.

2.2.3.1.2. Tervezési folyamat – közösségi építészet

A tervezési folyamat azóta lezárult, és a pályázati anyagunk alapját képezte az ott megfogalmazott elveknek. Természetesen némi változtatás szükségszerű volt a pályázathoz képest, de az alapvető gondolatmenet helyesnek bizonyult. A tervezés során szem előtt tartottuk azokat a szempontokat, amik a helyiek igényeit kielégítik. A tervezési programot a műszaki leírásunk tükrözi a leginkább. műszaki leírás(augusztus 10-én meglesz)

Reményeink szerint a pályázat sikeres lesz, és 2014 nyarán elkészülhet a felújított György telep, élhetőbb körülményeket biztosítva az ott élőknek!

2.2.3.1.3. SPACE MAKER – a pályázat (globális vizsgálat -nemzetköziség)

A Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar, Breuer Marcell Doktori Iskola és a Széchenyi István Egyetem Ybl Miklós Műszaki Kara közös pályázatukkal, mely a SPACE MAKER nevet viselte, 2012-ben elnyerte a 13. Velencei Építészeti Biennále - a leglátogatottabb nemzetközi építészeti világkiállítás - kurátori és kiállítás-szervezői tisztségét. A kurátorok pályázati anyagukban a fiatal generációban

rejlő lehetőségekre, a csapatmunkára és a mesterek és tanítványaik közötti együttműködésre fontosságára hívta fel a figyelmet, így a pavilon nagy részében fiatal építész hallgatók munkáit mutatták be. A közös munka jelen esetben is nagy szerepet játszott, hiszen hat doktorandusz, köztük jómagam is részt vehettünk a tervezés és a kivitelezés folyamataiban egyaránt. Óriási élmény és rendkívüli tapasztalatszerzés volt ez mindannyiunk számára.

A 13. Velencei Építészeti Biennále részletes ismertetése a 4. fejezet anyagát képezi.

2.2.3.1.4. MILD HOME- a pályázat (globális vizsgálat -nemzetköziség)

Dányi Tibor és Etlinger József tervezőtársammal dr. Kondor Tamás irányítása mellett részt vettünk egy másik szociális(szolídáris) projektben is, amely a MILD HOME fantázianevet kapta. Tatabányára egy lakónegyed megtervezése volt a cél, szociális lakások kialakításával.

A következőkben a műszaki leírásunk részleteit prezentálom. Projektünk a FÉSZEK nevet kapta. De mit is értünk ez alatt?

A FÉSZEK...

egy olyan épület- és lakóközösség, ahol a közösség tagjai nemcsak a természeti erőforrásokat osztják meg, hanem a mindennapi élet számos területén közösséget vállalnak egymással. Alacsony energiateljesítményű otthonaikban lehetőség van arra, hogy minimális üzemeltetési költségek mellett teremtsék meg a feltételeit egy nagyobb, vagy kisebb, saját, vagy bérelt lakásba való költözés feltételeit. A hazai építőanyagokból, rendkívül rövid idő alatt felépíthető házakban az egyedül élő fiataloktól vagy idősektől a gyermektelen párokon át a többgyermekes családokig sokféle lakásra vágyó találhat olcsón fenntartható otthonra és barátságos lakókörnyezetre. A lakásokat egy-egy szerződéssel maximum 5 évre lehetne bérelni, ha közben változik a család mérete, nagyobb, esetleg kisebb lakásba lehet költözni. Mivel a cél az, hogy idővel mindenki megtalálja a saját fészket, az itt élőknek takarékoskodni kell ittlétük alatt, amit az alacsony fenntartási költségek lehetővé is tesznek. A tervezési terület Tatabánya kertvárosias övezetében található sík terület. Északon a Galla patakkal, keleten

vizfolyással határolt, délen az Ady Endre utca, nyugaton a Csaba utca határolja. A tőle északra és keletre fekvő területek beépítetlenek, nyugaton a Volán-telep, délen családi házak övezik. Az "Alsógalla Szabályozási terv" szerint településközponti vegyes területek határán fekszik. A közvetlen szomszédságában található tömbök kertvárosias, vagy falusias lakókörnyezetet idéznek.

Talajmechanikai szempontból -a mellékelt talajmechanikai szakvélemény alapján- a terület beépítésére alkalmas. A talajvíz szintje és felúszás veszélye miatt pinceszint építése nem javasolt, illetve magas költséggel jár. A szakvélemény minimum 2 méterben javasolja meghatározni az alapozási mélységet.

A terület Tatabánya tömegközlekedési rendszerébe jól integrálódott, közvetlenül mellette található a helyi járatú autóbussz megállója. A közutak és járdák állapota kielégítő, kiépített kerékpárút azonban nincs.

A terület közműekkel ellátott; ivóvíz-, szennyvíz-, elektromos áram- és távhő-szolgáltatással rendelkezik.

Található néhány értékes koros fa a telken, ezeket megmentettük az épületek telepítése során. A tervezési helyszínre száz, különböző méretű, eltérő összetételű családok számára alkalmas, 40-100 m²-es lakást kellett tervezni. Az épületektől elvárt energetikai besorolás A+. A lakóépületek mellett megbízói elvárás volt közösségi épületek tervezése is.

A világban számos példa mutatja, hogy az autós közlekedés igényeit kielégíteni szinte lehetetlen, az autós infrastruktúra fejlesztések csak fokozzák az autós forgalmat. Ezért mi azt a döntést hoztuk meg, hogy nem tervezünk a házak mellé parkolókat a telken, nem bátorítjuk az autós közlekedést. A Csaba utca mindkét oldalát párhuzamos parkolásra tettük alkalmassá a fasorok alatt. A falurét területén csak gyalogosan és kerékpárral lehet közlekedni. Természetesen a szelektív hulladék-szállító autók, mentők és tűzoltó be tud hajtani, de a terület alapvetően biztonságos, forgalomtól mentes övezet. A lakások mellett olyan közösségi helyeket szerettünk volna teremteni, melyek hozzájárulnak az összetartó közösség kialakulásához. Egyrészt helyet biztosítanak a közös születésnapoknak, gyerekzsúroknak, focimeccs-nézéseknek, másrészt lehetővé teszik, hogy a közösség tagjai kiadható helyiségekkel gazdálkodjanak, vagy maguk vállalkozzanak.

Fontos szempont volt energiahatékony és a fenntartási költségeket csökkentő megoldások alkalmazása, valamint annak biztosítása, hogy a beruházás semmilyen értelemben, sem rövid- sem hosszútávon ne szennyezze környezetét. Bár a terevezési területhez viszonylag közel található paneles lakótelepe Tatabányának, mi mégis úgy érezzük, hogy ehhez a területhez és annak múltjához sokkal jobban illeszkedik egy családi házas jellegű beépítés. Az volt a kiindulási elvünk, hogy minden családnak önállóan, függetlenül, utcáról megközelíthető otthont biztosítsunk, minden lakás rendelkezzen közvetlen kertkapcsolattal, és minden lakásnak legyen délre néző homlokzata. Sokkal inkább a falvakra jellemző, egymásra figyelő utcaközösségekhez hasonló együttélést szerettünk volna megvalósítani, semmint a lakótelepekre jellemző szűk lépcsőházas, egymást nem ismerő, zárt ajtók mögött élő szomszédságot. Mi inkább arra ösztönözzük az itt élőket, hogy minél több időt töltsenek a szabadban, akár egymás társaságában.

A lakások alapterületének minimalizálása érdekében sorra vettük azokat a funkciókat, melyeket a lakásoktól külön, egy kisebb közösség számára kiépítve lehet a kényelmes lakhatás szolgálatába állítani. Ezért nem helyeztünk el a lakásokban vendégszobát, kerékpártárolót, műhelyt, energiaközpontot. Ezeket a funkciókat az öt kisközösség saját központjaiban helyeztük el.

A hatékony üzemeltetés érdekében a délre néző tetőkön napelemeket telepítettünk, melyek a közösségi épületben levő elosztón keresztül jutnak vissza a lakásokba, segítve ezzel az eltérő időben jelentkező igények kielégítését. Napkollektort csak a Fészek közösségi épületeinek tetejére telepítettünk, mert a házakban nem akartunk helyet foglalni a hatalmas puffertartályokkal. A napkollektorok mellett még egy módszer segíti a háztartási melegvíz előállításának költségcsökkentését. A háztartásokban keletkező szürkevizet ugyancsak a Fészek energiaközpontjában gyűjtjük össze kezelésre, mielőtt visszavezetésre kerülnek WC-öblítésre a családokhoz. A kezelés során még jelentős mennyiségű hőt lehet a vízből kinyerni. A szürkevízhasznosítás így nemcsak a tiszta csapvíz takarékos használatát segíti elő, hanem a melegvíz-előállítás energiaigényét is csökkenti.

A 2-3 házanként telepített esővízgyűjtő tartályokban

összegyűjtött vízzel öntözhető a házak közötti növényzet. Az őshonos talajtakarókból telepített rét jellegű zöldfelületek kevesebb fűnyírást igényelnek, mint a pázsit. A házak között ültetett gyümölcsfák nemcsak árnyékot adnak és kellemes mikroklímát teremtenek, de a hasznos munka végzésének lehetőségével és finom gyümölcsökkel ajándékozzák meg a lakókat.

A 100 lakást öt, körülbelül egyenlő nagyságú csoportra osztottuk, ezeket a csoportokat nevezzük FÉSZEKnek. A létrehozott telepítésnek köszönhetően a beépítési területen a közösségi érintkezés különböző szintjei jöttek létre. Minden család rendelkezik saját, privát szférával, melyhez minden esetben tartozik természeti környezet is, közvetlen kertkapcsolattal. Az egymás közelében levő, egy kis udvarra néző lakások alkotják a közvetlen szomszédságokat, ezekből áll össze a következő közösségi szint, a FÉSZEK, az öt FÉSZEK pedig együtt alkotja a Falurétet. Ennek megfelelően a közösségi élet intenzitása a területen belül rétegződött. Központja a buszmegálló közelében található.

Itt épül a központi közösségi épület pékséggel, kávézóval, helyi piacnak otthont adó fedett résszel, kerékpárúttal, és szervizzel, kiadható irodákkal, és egy nyilvános WC-vel. A házak közötti zöld területek fás, ligetes felületekkel az egész közösség és a környékeliek pihenését is szolgálják. A terület fő közlekedési tengelye délkelet északnyugat irányú, összekötve a teleptől északra fekvő településrészt és az Ady utcai buszmegállót. Erről a tengelyről közelíthetők meg a fészek. Az út menti öblösödésekben a fészek közösségi épületeinek szolgáltatásait lehet igénybe venni, valamint rekreációs lehetőségeket használni. A tematikus öblökben kisgyermektől a nyugdíjasig minden korosztály számára nyílik lehetőség a pihenésre, kapcsolódásra, sportolásra: sakkasztalok, gördeszkás gödör, füves pálya, játszótér, a Galla patak mentén pedig parti sétány várja a Falurét és a környék lakóit.

A fészek közösségi épületeiben van kerékpártároló, szelektív hulladékgyűjtő hely, hőközpont, szürkevíz-hasznosító, kisközösségi rendezvényekre is használható vendéglakás, mellyel a fészek közössége gazdálkodik, valamint a fedett nyitott részben a társalgásra is alkalmas helyet biztosító postaláda-tér.

Alkalmazott szerkezetek:

Alapozás: behajtott, visszanyerhető acél pontalap, rajta előregyártott vasbeton lemez.

Határoló falak: bordavázás falpanel, Magyarországon gyártott cellulóz szigeteléssel, kívül fagyapot réteg, rajta vékonyvakolat. A cellulóz a szálás hőszigeteléseknél lényegesen kevesebb energiabevittel, hulladék-újrahasznosítással készülő hatékony szigetelőanyag. A nyári forrósággal szembeni legjobb hőszigetelés, mivel a cellulóz fáziseltolódási értéke a legjobb. A fáziseltolási érték mutatja, hogy mennyi idő alatt melegszik át az anyag. Ugyanez az érték télen fordítva működik, a belső meleget ugyanolyan lassan engedi át mint a nyári meleget. (Összehasonlításképpen: kőzetgyapot: 0,6 óra, polisztirol: 0,9 óra, cellulóz: 4,5 óra)

Válaszfalak: bordavázás falpanel, cellulóz hangszigeteléssel.

Közbenső födémek: tömbösített fa födémpanel, látszó alsó felülettel, felette helyiségnek megfelelő padlórétegrend.

Terasztető: tömbösített fa födémpanel, felette terasz rétegrend.

Ferdetető: tömbösített fa födémpanel, északra néző tető esetén zöldtető rétegrenddel, délre néző tető esetén napelem cellákkal.

A tervezett épületek megvalósításához az előregyártott technológiát választottuk, melyhez igyekeztünk olyan alapozási módszert találni, mely az épületek lebontása után az épületekhez hasonlóan szétszerelhető. Ennek megvalósítása a következőképp történik:

Az épületek helyén 45-50 cm mélységű tükröt alakítunk ki a humuszréteg és a még szükséges mennyiségű talaj eltávolításával. Az 5X5 méteres raszterhálóra tervezett épületek alatt egymástól talajmechanikai számítások szerinti távolságban rozsdamentes menetes száracat hajtunk le minimum 2 méter mélységig úgy, hogy a szárac teteje azonos magasságban legyen. A szárac tetején levő vízszintes fém felületre fekszenek fel az ugyancsak előregyártott vasbeton lemezek, melyek a teherelosztást szolgálják, és elcsúszás ellen biztosítva vannak. A vasbeton lemezek és a fém lapok közé (neoprén) kiegyenlítő réteg kerül. A talaj és a vasbeton lemez között kapillárismagszakító kavicsréteget helyeztünk el. Az épületek életciklusának végén az épületek lebontása

után az előregyártott vasbeton lemez eltávolítása után a földben levő behajtott száracat ki lehet hajtani, a területet szinte eredeti állapotban lehet további hasznosításra.

Az épületek határoló falainak anyaga bordavázás panel, a kétoldali fa építőlemez között 25 cm cellulóz szigeteléssel kitöltve. A homlokzati panelek a belső oldalon gipszkarton burkolatot kapnak. A külső oldal burkolata vagy fagyapot szigetelésre készített vékonyvakolat, vagy magyar gyártmányú átszellőztetett akácfa homlokzatburkolat. Az alacsony energiabevittel járó építőanyag, és a földrengésbiztos technológia versenyképességét bizonyítja, hogy a 2009-es olaszországi földrengés után ez a technológia került ki győztesen az 55 hagyományos építéstechnológiával dolgozó cég mellett a versenytárgyalásból és épített fel 500 lakást a szerződéskötéstől a kulcsátadásig 6 hónap alatt. A paneleket gyártó magyarországi cégnél a megrendelőknek mindig felajánlják, hogy 2-3 főt biztosítsanak a kivitelezéshez. Így a megrendelők jelentős kedvezménnyel juthatnak otthonukhoz. Ezt a megoldást a Faluréten épülő otthonoknál is szeretnénk alkalmazni. Az épületkiosztás tervezésénél abból indultunk ki, hogy azt szeretnénk, ha mindenki egyenlő mértékben részesülhetne a terület kínálta előnyökből. Ezért ragaszkodtunk a földszinti bejáratokhoz, közvetlen kertkapcsolathoz, és a lakásonként közel azonos bruttó beépítettséghez. Alaprajzát tekintve két alapegységet határoztunk meg, egy kisebbet és egy nagyobbat. A kisebb 2 db 5X5-os területet foglal el a tervezési területre vetített raszterhálón, a nagyobb pedig 3 darabot. 1 db 5X5-os beépített terület kb. 20 m² nettó alapterületnek felel meg, így a két egységnyi lakás nettó 40 m²-es, a három egységnyi pedig 60 m²-es. Ezt az alapterületet lakásonként további egy vagy két raszternyi területet elfoglaló emeleti beépítéssel 40, 60, 80, és 100 m²-es lakásokat kapunk. A legkisebb lakástípus egyterű kialakítású, földszintes épület. A magasabb belmagasságú térben állnak az egy dobozba szervezett kiszolgáló funkciók: tisztálkodás, főzés, tárolás. A doboz aljába tolható vissza a lakóegységhez tartozó kétszemélyes ágy. A doboz tetején, mint galérián pótfekhely, vagy további tárolótér nyerhető. használhatunk.

észek kávézó

B • MM 2152

A 60 m²-es lakóegység emeleti részét úgy alakítottuk ki, hogy egy eltolható válaszfalal egyedi igények szerint lehet meghatározni, milyen arányban legyen felosztva az emeleti háló. A falat parkolóállásban tartva egy nagyobb szobát használhatunk. A nagy belmagasságú térben elhelyezett földemen az egyik szobából megközelíthető pótfekhely vagy tárolótér nyerhető. A minden lakás mellett kialakított földszinti fedett-nyitott terasz lehetővé teszi, hogy a lakás használói az évszakok változásának megfelelően életüket szűkebb, vagy tágabb területen éljék. Tavasztól őszig jól használható tereket kínál ez a hely is, és az emeleti szobákhoz tartozó teraszok, melyek mellvéd-fala tárolóként lett kialakítva.

A fedett-nyitott teraszok lehetőséget kínálnak olyan lakáskialakításra, melynél a terasz köti össze a két szomszédos, kisebb, önálló lakásban élő generációkat. Megteremtve ezzel az együttlét, és a visszahúzódas lehetőségét is.

Energetikai, környezet

A korábban már ismertetett energiahatékonyságot segítő módszerek mellett a családi házak fűtésének alapja a telken áthaladó távhőszolgáltatás, mely. A távhő korszerű, tiszta energiaszolgáltatás tud lenni, hatékonyabbá tétele a város fontos célkitűzése kell hogy legyen. A vizuális környezetszennyezés kiküszöbölése érdekében a távhővezeték az északi FÉSZEK gyalogútja alatt lévő közműcsatornában vezetjük át a telken. A szomszédos, egyelőre üres parcellát a további hasznosításig a Falurét lakóinak művelésére bízánk.

Azt gondoljuk, hogy a tervekben megfogalmazott felvetések alkalmasak számos, a mai kor emberét érintő és foglalkoztató probléma megválaszolására. A környezeti változások között kiemelkedő jelentőségű az egyre kevesebbek által vitatott globális felmelegedés, mely ellen nemcsak védekezni kell, például hatékonyan szigetelt és jól tájolt, lombhullató fákkal árnyékolt épületekkel, hanem tenni is kell valamit a visszaszorításáért. Keresni kell az előállításuk során minél kevesebb széndioxid kibocsátással járó építőanyagok használatának lehetőségét. A megújuló energiaforrások használata lényegesen hozzájárul egy-egy közösség széndioxid-kibocsátásának csökkentéséhez.

Ugyancsak a globális felmelegedés tünete a csapadékmennyiség időben egyenlőtlen eloszlása.

A zöldtetők segítenek a leesett csapadék hatékonyabb hasznosításában, a hirtelen csapadékvíz-terhelés csökkentésében és jelentősen javítják a lakókörnyezet klímáját is. Az esővíz összegyűjtése –az egyre nagyobb kincsnek számító édesvízkészlet megóvása érdekében– természetes része kellene hogy legyen mindennapi életvitelünknek.

Hiszünk benne, hogy építészeti eszközökkel lehet olyan társadalmi viselkedésformákat bátorítani, mely segít az eltérő korosztályok és rétegek egymásra találásában, és egy mindenki számára elérhető világ megteremtésében.

Azt gondolom, hogy egy sikeres projektet zártunk, azokat az elveket felhasználtuk amit a korábbiakban az ötletelés során már említettem és természetesen igyekszünk ezzel a munkával is a szociális érzékenységet hirdetni.

3. b2 innovációs

„Makovecz Imre személye, építészeti alkotásai, közügyekben elfoglalt álláspontja évtizedek óta megkerülhetetlen a szűkebb szakmai és a szélesebb nagyközönség számára.”

[Gerle János]

3.1. Makovecz Imre emlékest (lokális vizsgálat)

A közéletbe egy szomorú esemény kapcsán kerültünk be, hiszen elvesztettük az egyik, ha nem a legnagyobb kortárs magyar építészünket. Makovecz Imre életében remek példát mutatott nekünk a munkához való alázatos, precíz, de mégis céltudatos, határozott hozzáállásával. Úgy éreztük, hogy meg kell emlékeznünk munkásságáról.

Ezekhez a gondolatokhoz csatlakozva, és Makovecz Imre egyéni építészeti stílusának iskolateremtő hatása és munkássága iránti tiszteletből 2011. november 20-án, születésének évfordulóján a Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar „b2 Innovációs Hallgatói Csoport” névre keresztelt csoportja a Balokány-ligetben egy tóparti lámpás Makovecz Imre emlékestet tartott.

A megemlékezés délután 16:00-kor kezdődött a PMMIK campusában, ahol a hallgatók és oktatók Bachmann Bálint, a kar dékánja és Krasznói Klára színművész köszöntője után egy almát ültettek el az elhunyt építész tiszteletére.

Ezt követően a Balokány-tó partja köré csoportosultak az érdeklődők, ahol a jó barát és tanítvány, Dévényi Sándor személyes emlékeit osztotta meg a szép számmal összegyűlt pécsiekkel és a fiatal egyetemistákkal. Beszédében kifejtette, hogy a mestert nem temetni kell, hiszen munkái nyomán még sokáig él a szakma képviselői, és a modern építészetet kedvelő laikusok között is.

Akeszthelyi Jankovics Tibor építész, amellet, hogy megköszönte a rendezőknek a szép gesztust, hogy Makovecz Imre születésnapján emlékeztek a magyar építészeti kiemelkedő alakjára, az organikus építészeti jelentőségét is méltatta.

A megemlékezés protokolláris része után Krasznói Klára színművésznő nagyszerű interpretációjában hallhattuk Ady Endre versét.

Az est legattraktívabb jelenete követte a beszédeket, az általános- és középiskolások, valamint az egyetemisták által készített mintegy 3500 emlékmécses vízre bocsátása, amely nem csak a tó vizét borította be fényével. A rendezvény

HALLGATÓI CSOPORT

sikerességét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy közel 1200 érdeklődőt vonzott a Balokány-tó partjára, még a zimankós téli idő ellenére is. Itt utalnék vissza dolgozatomban bevezető gondolataira, mikor is azt a tényt elemzem, hogy a szakma és a társadalom közötti szakadék áthidalására megoldást kell találni. A Makovecz Imre emlékére megszervezett est tökéletes mintapéldája lehet annak, hogy az építészet érdekli az embereket. Miért is hasznosak ezek a megmozdulások? Azért, mert a lámpásokat gyártó kisiskolások, szülei és minden érdeklődő -a pozitív visszajelzések alapján állíthatom- élménnyel, értékekkel távozott. Abban az esetben, ha a jelenlévő fiatalok érdeklődése nőtt az építészet iránt, akkor a rengeteg munka, amit a rendezvény szervezésébe fektettünk, már nem volt hiábavaló. Hiszen kiskorban nagyon kevesen tudják, hogy mi az a foglalkozás, amit felnőtt életükben szívesen, nagy lelkesedéssel végeznének. Látniuk kell, hogy az építészet nem pusztán a rajzasztal mellett ülve végezhető, hanem jóval összetettebb szakma, amely magában foglalja a szocializálódás kérdéskörét, némileg pszichológiai fegyvertény is, és természetesen maximálisan szem előtt tartja a vizuális nevelés, design, forma- és színtan kérdésköröket is. Ahogy az előzőekben utaltam rá, óriási fegyvertény ez, amellyel napról napra nevelünk, felhasználva erre a célra a legmodernebb anyagokat, a kortárs építészet és művészet fogásait. Ezáltal a legkorszerűbb anyagok megismerése, a gondolatok letisztítása is cél lehet. Mivel a csoport nem rendelkezett költségvetéssel, ezért kénytelenek voltunk a kreativitásunkat használva a legegyszerűbb módszerek alkalmazásával megvalósítani elképzelésünket. A lámpásokat a legolcsóbb alapanyagok felhasználásával készítettük el. Egy 10x10 cm-es polisztirol tábla volt, ami a vízben úszott, amelynek négy sarkába hurkapálcát tűztünk, köré pedig egy A4-es írólap került. A belsejében egy mécses pislákol, így biztosítva a fantasztikus hangulatot. A közép- és általános iskolások, sőt kis segítséggel - amelyet minden intézmény diákjai, ovisai megkaptak hallgatóinktól- az óvodások is könnyedén elkészíthettek egy-egy darabot, így ők is interaktív módon, részesei lehettek a rendezvénynek. Ez

motivációt jelentett neki, hogy ellátogassanak a helyszínre, de mivel kisgyermekként felügyeletet igényeltek, hozták magukkal szüleiket, nagyszüleiket, idősebb testvéreiket is, akiket mint megtudtuk, szintén arra buzdítottak, hogy otthon készítsenek lámpásokat. A kreatívabb kisiskolások rajzaikkal is díszítették lámpásaikat, egyedi külsőt kölcsönözve ezzel egyes daraboknak. Természetesen motivációként rövid, 20 perces előadások keretében -melyeket minden résztvevő intézmény tanulói hallhattak csoportunk egy-egy tagjának előadásában- megismertettük őket Makovecz Imre személyiségével és magas szakmai szintű életművével. Ez több szempontból is hasznosnak bizonyult. Egyrészt, mert a fiatalok idejekorán kapcsolatba kerültek az építészettel, másfelől pedig saját hallgatóink is sokkal jobban elmélyültek a Makovecz-házak formavilágában, alaprajzi struktúrájában, értelmezték és elemezték azokat. Meglepő módon az óvodások és fiatal kisiskolások sokkal jobban befogadták az épületeket, nyitottabbak voltak a mester munkásságára, így rajzaik is, amelyeket a lámpások oldalára készítettek, kifejezőbbek voltak, mint idősebb társaiké. Teljes mértékben a makoveczi-szellemben készült a képes illusztrációk 90%-a, teljesítményükre valószínűleg maga Makovecz Imre is büszkén bólogatott volna. Természetesen a gyermekhez közel nem olyan precíz módon ábrázolta az építész házait, mint egy idősebb, avatottabb felnőtté, azonban a vonalakon túl felfedezhető volt az elhunyt művész alkotásainak szelleme.

Azáltal, hogy az előzetes egyeztetéseket követően hallgatóink ellátogattak különböző intézményekbe, szintén öregbítették iskolánk hírnevét, és alig másodéves hallgatóként megtapasztalhatták, hogy milyen szinten áll prezentációs készségük, felkészültségük, amely legkésőbb a diploma védésénél jelentősen befolyásolhatja vizsgajegyüket. A jó kommunikációs képesség, a váratlan helyzetek kezelése, problémamegoldó képességük tesztje is volt. A látogatások során arra kényszerültek, hogy kreativitással vágják ki magukat a nehéz, olykor reménytelennek tűnő szituációkból. Mivel költségvetésünk valóban elhanyagolandónak volt mondható, ezért a közel

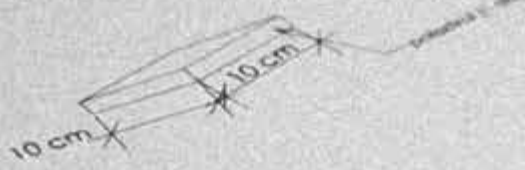

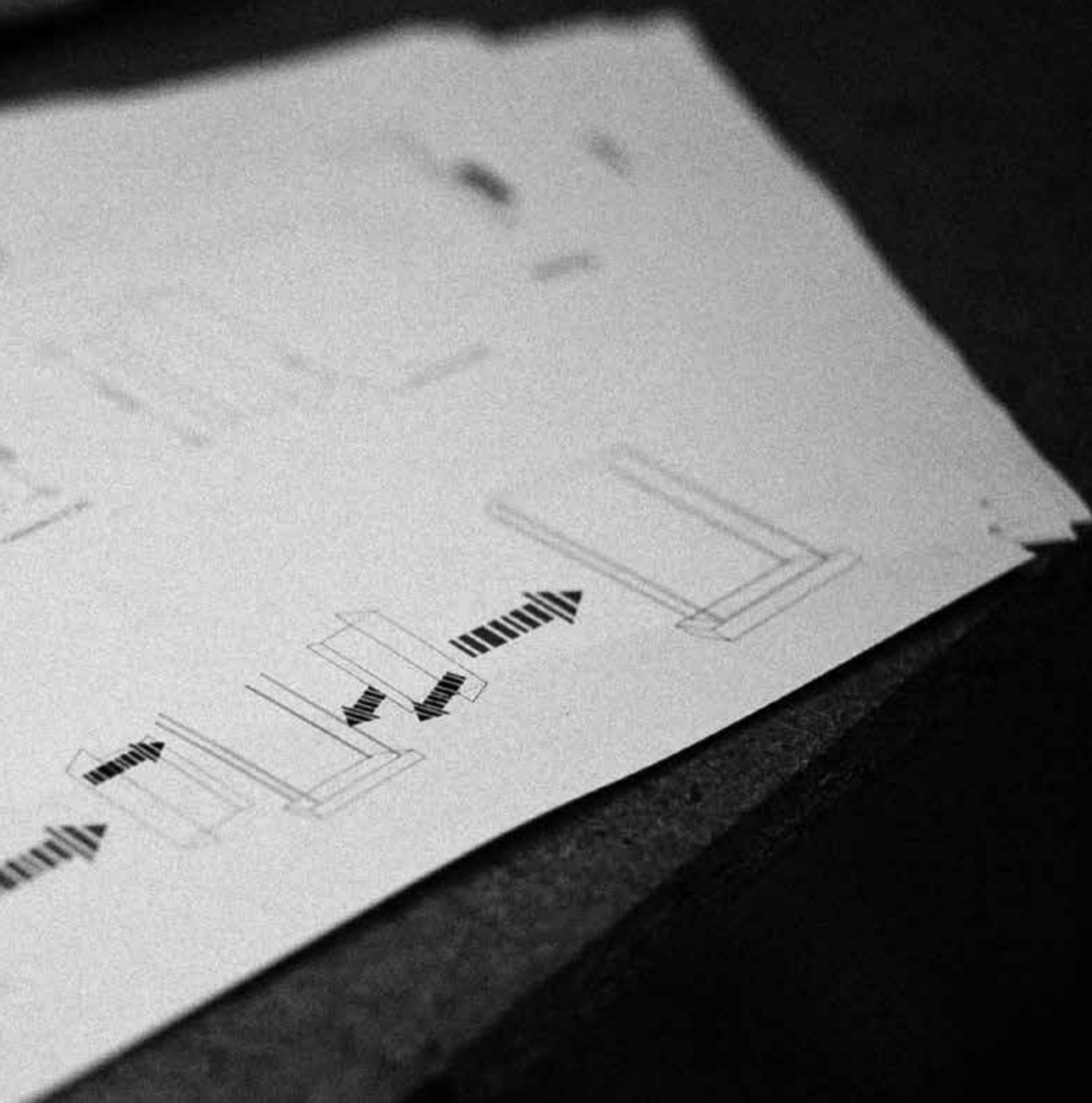
alapanyagok:

felrakás:

3500 lámpás összetevőit dekoroltok, jegyzetellátók, papír-írószer boltok adományából állítottuk össze (természetesen karunk is segített ebben anyagilag). Így éles helyzetben próbálhatták ki eredményességüket hallgatóink, és mondhatni, komoly sikert értek el. Azt tapasztaltuk, hogy amennyiben a cél nemes és értékes, abban az esetben az adományozók is sokkal nagylelkűbbek, szívesen tesznek a jó ügy érdekében. Példának okáért említeném meg azt is, hogy a világítástechnika, az áramforrás, a hangosítás, de az élőzene sem került egyetlen forintba sem, mert mindenki érezte az esemény fontosságát és nemes szándékát, így a hideg ellenére is vállalták, hogy támogatják eszközeikkel és- vagy munkájukkal rendezvényünket. Ezáltal nem csak 10-15 lelkes hallgató munkájának gyümölcse az a fantasztikus élmény, mely 2011. november 20-án este érthette a szándékosan vagy véletlenül arra járókat, hanem nyugodt szívvel kijelenthető, hogy több száz ember közös produktuma, hogy közhellyel éljek, akik nélkül nem jöhetett volna létre. Ez is bizonyíték arra, hogy ha egy közös cél megvalósul, akkor szívesen csatlakozik adott közösséghez az emberek nagy része. Fantasztikus élmény volt a vonósok zenéjére ringatózó lámpások fényét és a sok mosolygós arcot látni. Azt hiszem, maga Makovecz Imre sem képzelhetett volna el szebb búcsúztatást.

A rendezvény helyszínéül szolgáló Balokány liget a város méltatlanul elhanyagolt területe volt, így civil szervezetek, önkéntesek és hallgatók segítségével az eseményt megelőző két, három napban nem csak a tó felszínét, de a teljes területet megszabadítottuk a szeméttől, üvegszilánkoktól, építési törmelékektől. Nem volt véletlen a helyszín kiválasztása, hiszen a csoport alapvető célja, hogy felhívja a figyelmet azokra a problémás területekre a városon és régióiban belül, amelyek kis odafigyeléssel, némi emberi erővel, akár minimális pénzüsszegek megmozgatásával követően sokkal rendezettebb képet mutathatnak. A fiatal egyetemista értelmiségi réteg egy kisebb csoportja bebizonyította, hogy nem csak a szórakozóhelyek látogatásához, mértéktelen alkohol- és kábítószer fogyasztáshoz, vagy éppen a rongáláshoz ért - ahogy azt a sztereotípiák tartják -, hanem képes magabiztosan fellépni, kreatívan, morális értékeket szem előtt tartva, problémamegoldó gondolkodással közösséget is tud építeni. A fiatalság ereje ebben mérhető.

Többek között a fent leírtak miatt is kijelenthető, hogy ilyen típusú események által küzdhető le, és hidalható át a távolság a szakmabeliek és a civilek között. Az építészársadalomnak ki kell lépni a tervezőasztal mellől, és megmutatni, hogy az építészet nem pusztán a mérnöki és művészi erények csillogtatásából áll, hanem komoly szociológiai gondolkodásmódot is képvisel.

Ami szintén nagy jelentőséggel bír a Makovecz Emlékest folyamán, az az, hogy a csoport tagjai ekkor kezdtek igazán jól együttműködni, mindenki azt a munkarészt vállalta, amiben a legjobbnak érezte magát. Összefogás és lendület nélkül nem sikerült volna ilyen színvonalasra az esemény. Mindezeknél is fontosabb talán az a tény, hogy olyan kölcsönös bizalom teremtődött meg, és olyan közösség kezdett el összekovácsolódni, ami a későbbi munkák sikerességének elengedhetetlen alapeleme. A csoportban tevékenykedők megfogalmazták saját maguk és a csoporton kívüli hallgatótársaik számára is a célt, amiért érdemes tenni. Közösségteremtő hatása volt az emlékestnek, amiért hálásak vagyunk a mesternek. Azáltal, hogy bevontuk a közös munkába a pécsi és a régióban működő általános és középiskolásokat is, a kalákának, közösségi építészetnek ugyan még nem nevezhető, de annak útját járó folyamat indult el. A program hatására egyre többen kezdtek el érdeklődni tevékenységünk iránt, ennek köszönhetően tagjaink száma is növekedni kezdett. Nem kizárólag a PTE PMMIK -án tanuló hallgatók jelentkeztek felvételre, hanem a város egyéb felsőoktatási intézményeiből, így például a Bölcsészettudományi-, a Közgazdaságtudományi-, Jogi- és a Művészeti Karról is csatlakoztak a csoporthoz. Ami ennél még nagyobb sikernek számít intézményünk szempontjából, hogy a középiskolás réteg is felkapta fejét a történésekre, és több intézmény hallgatói megkeresték csapatunkat. A mai felsőoktatásban uralkodó anyagi helyzet idején nem szorul különösebb magyarázatra az, hogy miért is fontos megnyerni az érettségi előtt álló diákokat egy intézménynek. Hiszen ha egy-két évig sikeres projekteken vehetnek részt, vagy OTDT dolgozatuk, szakmai feladataik ellátásában segítséget kapnak idősebb, már egyetemista társaiktól, esetleg már középiskolásként megismerkednek a felsőoktatási rendszerekkel, oktatókkal, akkor nagyobb eséllyel választják

intézményeinket, mivel sikerélményhez, jó hangulathoz kötik majd iskolánkat. Lényegesen rutinosabban fognak mozogni a felvételi eljárások idején is az épületben, könnyebben találnak ismerős arcokat, lesz kihez forduljanak, ami nagyon sokat számít egy olyan nem hétköznapi megmérettetésen, mint a felvételi eljárás. Ezért nagyon fontos, hogy már hallgatóként megismerhessük azt, hogy érdemes és kell is csoportokhoz, társaságokhoz csatlakozni, akik a jó hangulatot, szórakozást összefűzik a szakma megismerésével, annak gyakorlásával, úgy elméletben, mint gyakorlatban. Szervezői feladatok ellátásában szerzett rutin és a gyakorlatias gondolkodás az, amely mindenképpen ösztönzően tud hatni a fiatalságra. A projekt folyamán a kezdeti célok, amelyeket kitűztem magamnak, részben kezdtek megvalósulni, hiszen olyan tapasztalatokkal gazdagodtak a csoport munkájában aktívan résztvevők, amelyeket az iskolapadban ülve nem tudtak volna elsajátítani. „Játszva” kezdték el egyre mélyebben beleásni magukat a szakmába, szép lassan rabjává válva annak.

A projekt során a fent felsorolt feltételek közül szinte mindegyik megvalósult, közülük párat említek meg:

Az építészhallgatók számára biztosítani annak lehetőségét, hogy a tervezést és építést konkrét, gyakorlati, és társadalmilag felelősségteljes módon gyakorolják.

Elősegíteni a hallgatók vezetői képességeinek kibontakoztatását (a szakmaiság, önkéntesség, egyéni felelősség, közösségi szolgálat etikájának gyakorlásával).

Úgy segítsék a közösségeket, hogy az állami-önkormányzati szociális szereplőkkel lépnek partneri viszonyra, megfelelő, az emberi méltóság szempontjait is figyelembe vevő lakhatást előmozdítva.

Anyagokat, technológiákat fejlesztenek ki, amelyek a méltó lakhatás szempontjainak, de az anyagi korlátoknak is megfeleltethetőek.

(A végső lámpás terveit Barna Eszter hallgató készítette el.)

3.2. Belváros.like (lokális vizsgálat)

Az EKF (Európa Kulturális Fővárosa) köztérfejlesztéseinek lezárásaként a belvárosi és az uránvárosi köztérfejlesztésekre épülő társadalmisítási akció indult 2012 februárjában. Az ESZA eredeti célkitűzésével összefüggésben a tervezett akciók a helyi társadalom szereplőinek bevonásával kívánják értelmezni és erősíteni a városrészekben az EKF során bekövetkezett változásokat és az EU támogatásával létrejött fejlesztéseket. A Pécsi Városfejlesztési Nonprofit Zrt. a fentiekkel összhangban megbízta az Urbanista Konzorciumot az Uránvárosra és a Belvárosra irányuló ESZA programok megvalósításával.

A Pécs belvárosára vonatkozó akció célja, hogy megvizsgálja és elemezze a terület jelenlegi helyzetét, annak problémáival és jövőbeni lehetőségeivel együtt. Mi sem indokolja jobban e program szükségességét, mint az elmúlt tíz év belvárosra gyakorolt hatása. Bár az EKF beruházások köztérmegejítő programjai pozitív irányban formálták a belváros vizuális környezetét, köztereinek használatát, mégis kérdéses, hogy ezek a beruházások képesek-e ellensúlyozni a funkcionális elemek elszívásából, vagy megszűnéséből adódó hiányt. Kérdés, hogy a belváros korábbi funkcióit részlegesen átvevő területek, és az ezekhez kapcsolódó intézmények, szervezetek, szolgáltatások stb. együttműködő partnerként, követendő mintaként, vetélytársaként vagy ellenpontként értelmezendők-e. A 2004-ben átadásra került ÁRKÁD Bevásárló Központ, a megvizsgált tanulmányok és a fórumbeszélgetések tapasztalatai alapján az egyik fő kiváltó oka a belvárosi kereskedelem elsorvadásának. Ugyanakkor kutatásunk igazolni látszik azt a tényt is, hogy az Árkád megjelenése nem tehető egyedül felelőssé a belváros sorvadásáért. Vajon valós veszély vagy létező minta az Árkád a Belváros menedzsmentje számára?

A 2010-es EKF év infrastrukturális és intézményi fejlesztései napjainkban fejeződtek be. Mára már pontosan látható, hogy a kiterjesztett, új tartalmakkal kiegészített Belváros koncepció visszájára fordult. Az EKF negyed nagyprojektjei között több olyan is akad, mely nem az újonnan behozott funkciókból, hanem a város/belváros máshol már meglévő, jól működő funkcióinak átcsoportosításából épül fel. Valóban a belváros magjának kiterjesztéseként funkcionál a Zsolnay

Negyed, vagy megfordult a kérdés, és fel kell táni azokat az új funkciókat, melyekkel érdemben feltölthetőek az üresen maradt belvárosi ingatlanok? Kell ekkora belváros Pécsnek? Ha két-három központra szakad a korábban komplex egészet alkotó belvárosi funkció, vajon elegendő lobbyereje lesz a megmaradó városmagnak az egyensúlyban maradáshoz?

Hogy áll ezzel Pécs belvárosa? Vajon milyen mélységben vizsgálták az EKF cím elnyerése utáni időben kidolgozott EKF városfejlesztési elképzelések kapcsán az új beruházások belvárosra vetülő hatásait? A közelmúltban megvalósult fejlesztések belvárosi hatásai szintén kérdéseket vetnek fel a város hosszú távú fejlesztési stratégiájának belvárosi vonatkozásaival kapcsolatban.

Ki használja a jövőben a belvárost? Milyen funkciók hivatottak betölteni az űrt, a belvárosi üresen maradt ingatlanokban, szociális szférájában? Milyen együttműködések és programok hivatottak a Belváros egyéniségét meghatározni és piacképesé tenni? Milyen legyen Pécs Belváros arculata? Mi a szerepe a kereskedőknek, a szolgáltatóknak, a városvezetésnek, a kultúra képviselőinek vagy éppen a civileknek a Belváros életében? Pécs belvárosának fenntarthatósági problémáit és azok lehetséges megoldásait vizsgáltuk. A meglévő negatív tendenciák és az új lehetőségek feltérképezésével, a jelenlegi rendszerek működésének felülvizsgálatával, ok-okozati viszonyainak feltárásával foglalkoztunk. A cél: fenntartható, élhető belváros a Pécsieknek. 2012. április 21-én megrendezésre került a „BELVÁROS.LIKE- formáld saját arcodra Pécs Belvárosát” címet viselő társadalmisítási akció, melynek egyik főszervezője a b2 Innovációs Hallgatói Csoport volt. A nap folyamán az akcióban résztvevő üzletek hosszabb nyitvatartással, a vendéglátóipari egységes rejtvényekkel, feladatokkal, étel- és italakciókkal, a Pécsi Nemzeti Színház Pécsi Baletttagozat pedig egy rövid bemutatóval járult hozzá a kísérleti nap sikerességéhez. Az egész napos aktivitásba csoportunk bevonta a legkisebbeket is, akik krétarajzokkal színesítették meg a Király utcát. Az üresen álló üzletekbe ideiglenesen különböző kiállításokat, kézműveseket, zenészeket költöztettünk, reklámozva ezzel az adott intézményt és a termékeket gyártókat. Az utcákon az oda látogatókat néptánc bemutatók, utcazenészek, DJ

BELVÁROS LIKE

Pécs_belváros_2012_április_21_szombat

-k, a fiatalabbakat az Angry Birds nevű népszerű játék élő megfelelője szórakoztatta. Csoportunk a Búza téren külön „stand”-ként is megjelent. Három 2x2x2 m-es kocka vázzal a facebook egy-egy funkcióját (élő üzenőfal, ismerősnek jelölés, esemény) testesítettük meg élőben, hangsúlyozva ezzel az élő közösségek fontosságát is.

A nap sikeresnek titulálható, hiszen az üzletek forgalma fellendült, a vendéglátó helyek szintén megteltek helyiekkel, a pécsiek újra felfedezték a belvárost! Tanulmányunkban felvetett észrevételek tehát működőképesnek bizonyultak a valóságban is.

Miképpen járult ez hozzá a problémák megoldásához? Célok szerint? A valóságban?

3.3. III. Pécsi Építész Jamboree (országos szintre emelés)

A Jamboree egy építész megmozdulás, ami a műszaki szakma fiataljait hívja eszmecestrére. Az ország összes műszaki felsőoktatásában résztvevő hallgatók meghívást kaptak a rendezvényre, amelynek tematikája 2012-ben összefolyt a 13. Velencei Építészeti Biennáléval.

Mint minden évben, így 2012-ben is a rendezvényre való jelentkezés mellé csatolni kellett egy portfóliót, amely alapján az egyes intézmények bírálói eldöntötték, ki az, aki érdemes arra, hogy részt vegyen az eseményen.

A Pécsi Építész Jamboree a velencei installáció egy részének elkészítésében nyújtott segítséget. A téma komolysága természetesen már tükrözte a tét nagyságát is, hiszen azok a munkák, amelyek egy szakmai zsűri szemlélését követően színvonalasnak bizonyultak, helyet kaptak a Magyar Pavilonban. Építészhallgatók és gyerekek több mint hatszáz tételmodelljére épült a 13. Velencei Nemzetközi Építészeti Kiállítás magyar pavilonjának installációja. Számos minőségi alkotás született az Orfűn eltöltött 4 napos workshop alatt.

A Belváros.like rendezvény után elkészült tanulmánynak már a Jamboree-n is hasznát vettük, hiszen a workshopon résztvevők feladata a pécsi belváros problémáinak felismerése és azok orvoslása és prezentációja egy építészeti modell formájában. A téma fontosságát a III. Pécsi Építészeti

Jamboree vezérgondolatát a workshopot megelőző helyszíni szemlék, építészeti és urbanisztikai, városszociológiai előadások és workshopok, közvélemény-kutatások, statisztikák készítése, pályázatok és iskolai féléves feladatok erősítették és alapozták meg. Itt utalnék vissza a már korábban említett Belváros.like nevű rendezvényre és arra a tanulmányra én elfelejtettem, hogy melyikre, lehet, hogy más sem jegyezte meg? Érdemes lenne újra felírni, hogy mi volt az, melyből már a korábbiakban is hivatkoztam.

A Jamboree tematikájának építészeti programalkotásában nagy segítséget nyújtottak a csoportnak: Dr. Csaba Ders – Pécs város főépítésze, Udvardi Péter – közlekedésmérnök, PhD hallgató és a PTE PMMIK Építésmérnök Szakmai Intézet egyetemi docensei – Dr. Medvegy Gabriella, Dr. Kondor Tamás, Dr. Hutter Ákos, Dr. Rétfalvi Donát és Dr. Veres Gábor.

Mindezek alapján véleményezhető, hogy a Jamboreen aktívan dolgozó fiatalok egy jól előkészített esemény résztvevői lehettek, amely szakmailag kompetens kérdésköröket vizsgált, aktuális problémákat elemzett és ezekre jól értelmezhető, frappáns válaszokat fogalmazott meg építészeti modellek formájában. Voltak, akik egy városrész urbanisztikai fejlődését jelenítették meg, akadt a munkák között olyan is, amelyik egy utcarész problémakörével foglalkozott; a legmerészebb talán a Széchenyi téren álló Dzsámi épületéhez való képzeletbeli hozzáépítés volt, amely igencsak megosztotta mind a zsűri, mind a hallgatótársak véleményét. Mindenesetre megállapítható, hogy valóban érdekes válaszokat kaptunk az építészeti tér megoldásaira, és a pécsi problémákra. Kiváló felvezető rendezvénye, kedvcsinálója volt ez a 13. Velencei Építészeti Biennálé-nak. Az egyéni akarat mellett itt is sok esetben a csapatmunka dominált, hiszen a két-három fős csoportok csak úgy tudtak összehangoltan működni, ha a hallgatók kompromisszum-készen álltak a munkához és egymáshoz is. A három napos rendezvény során a diákok lehetőséget kaptak tehát arra, hogy ez idő alatt elkészített modelljeik révén részesei lehessenek a Magyar Pavilon installációjának, ugyanakkor betekintést nyertek Pécs belvárosának helyzetébe. Modelljek rávilágítottak megoldásra váró problémákra.

3.4. POSZT (lokális vizsgálat)

Az emberek többségének életmódját napjainkban a televíziókban vetített, szinte követhetetlen sebességgel változó képkockák, szédületes tempójú filmek és rohanó élet sztereotipikusnak tűnő jelzője, a percenként érkező technikai újítások híre teljes mértékben átalakította. Olyan világban élünk, ahol másodpercenként újdonságokkal bombáznak minket, és ezért az új ingerek, a folyamatos változás szinte már minden tevékenységünk alapvetően elvárt részét képezi. Nem csak a legújabb mobiltelefonokkal, vagy elektronikai cikkekkel szemben érvényesek ezek az elvárások, hanem a minket körülvevő épített környezetünkkel, azok felszereltségével szemben is.

Az épületek és installációk többsége nem alkalmas arra, hogy az ott élők, vagy az oda látogatók szabadon formálják azt, ezért ezek a kapcsolatok ember - építmény között eléggé unalmasnak, egyoldalúnak bizonyulnak. Ennél a statikus érintkezésnél sokkal izgalmasabb, s több lehetőséget rejt az, ha a használó képes befolyásolni annak működését, tehát létrejön az interaktivitás, ami manapság szinte mindenkiben alapvető igényként jelentkezik. Egyszerű váz helyett, egy több lehetőséget rejtő „interaktív dobozt” hoztunk létre, mert véleményünk szerint kortársaink többsége nehezen motiválható, hacsak nem hatunk azokra az alapvetően ki nem öltetett ösztöneikre, amelyek vágyják a természetet az urbanizált terek ellenére is. Az által, hogy maguk alakítják a környező tereket, azok egy részét, sokkal inkább azt érzik, hogy az alkotás velük együtt fejlődik, változik, reagál rájuk, ahogyan ezt egy élő környezet is teszi.

Ezen gondolatokat alapul véve vette kezdetét az a munka, amelyet 2013 tavaszán egy felkérésnek eleget téve alkottunk meg a 13. Pécsi Országos Színházi Találkozó egyik installációjaként. A tervezésben és a kivitelezésben is a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építész Szakkollégiumának hallgatóival működött együtt csoportunk. Véleményem szerint a közös munka rendkívül inspiratívan hatott mindkét félre, hiszen a két intézmény gondolkodásmódja ugyan nem képvisel teljesen más irányt, mégis vannak eltérések köztük. Azt viszont egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a kisebb nézeteltérések, szakmai jellegű viták - természetesen a szó legnemesebb értelmében

- elengedhetetlenek egy ilyen közös munka során.

A pécsi belvárossal, annak problémáival már egy évvel korábban is foglalkoztunk a csoporttal és dr. Kondor Tamás és Zilahi Péter szerzőtársaimmal egy kisebb tanulmány formájában, és véleményt is formáltunk (2012). Javasataink és meglátásaink rávilágítottak azokra a megoldásra váró gondokra, amelyekre az ilyen jellegű rendezvények, mint a POSZT, és a fiatalok folyamatos jelenléte részben megoldás lehet. A közös munka során hallgatóink megismerkedhettek az installáció elkészítésének tervezési fázisban, majd a kivitelezésben, de még annak organizációs folyamataiban tapasztalható problémákkal, a felhasznált anyagok megmunkálásának, felületkezelésének nehézségeivel. Saját kezükkel csiholtak életet a fa installációba, melynek belseje egy mini kiállításal is meglepte az érdeklődőket. Azáltal, hogy a megálmodást és a megvalósítást is közös kooperációkon keresztül saját maguk végezték, gyakorlatba ültették elméleti tudásuk azon részeit, amelyeket az épülettervezés, épületszerkezettan és statika kurzusokon sajátítottak el. A külön-külön jól összeszokott csoportok működését ebben az esetben nehezítette és egyben segítette is az, hogy közösen kellett dolgozni egy másik intézmény hasonló korú hallgatóival. Érdekes volt megfigyelni, hogy miként próbálják meggyőzni a társaikat ötleteik helyességéről. Először azt figyeltem meg, hogy intézményen belüli klikkek jöttek létre, és az ötletelések így sokkal kevésbé voltak célra vezetőek. Aztán az idő múlásával itt is kialakult, hogy ki az, aki inkább a kétkezi munkával válik a csapat hasznára, és ki az, aki elméleti tudását kamatoztatja. Mindenféle határozott kijelölés nélkül volt olyan, aki a csapat élére állt, és műszaki vezetői pozícióba helyezte magát, amit a többiek el is fogadtak. Ez a kooperatív munka lényege. A munkának ebben a fázisában azonban már nem intézményenként alkottak csoportokat a fiatalok, hanem aszerint, hogy ki milyen részfázisban mozog otthonosabban. Elkezdtek összecsiszolódní a hasonló személyiségek, és a munka is sokkal gördülékenyebben ment. A helyszíni kitézés már pillanatok alatt lezajlott, és a doboz is időben elkészült. Az alapkonceptió része volt, hogy minél több fa szerkezeti részlet is látszódjon, így a csomóponti kialakítások igényességére is nagy hangsúlyt fektettünk, ezzel nevelve a hallgatókat a precíz munka szépségére és

THAZ

Cukrasana

ukrasana

illeg

PTE
1367

Coca-Cola

Coca-Cola

VARDOSI ÉTTEREM

CLADO
42-86 (1) 47-2847
Készítve: B...

előnyeire. A munka során, pár nap leforgása alatt, lejátszódott ugyanaz a folyamat, ami a b2 csoportban két évig zajlott. Apró irányító szavakkal tudtam már kezelni a szituációt, sokkal kevésbé kellett, hogy erőlyesen mutassak utat.

3.5. Futó projektek

3.5.1. Zé-HAIR fodrászüzlet (lokális vizsgálat)

2013 tavaszán érkezett a megkeresés egy, az intézményünkől nem messze lévő fodrászat tulajdonosa részéről, hogy csoportunkkal nem terveznénk-e meg a belső enteriört az üzletében. Mivel tudatában voltunk annak, hogy kis költségvetéssel üzemelő fodrászszalonról van szó, így értelemszerűen a terveket is díjmentesen készítettük el, sőt, a kivitelezésben is részt vettünk. Az alap koncepció - éppen a szűkös anyagi források apropóján - az volt, hogy minél kisebb pénzből, látványos átalakítás születhessen meg. Mivel a raklap maga alacsony, mégis kis alakítással sokrétű felhasználást enged, ezért a tulajdonos már azzal a kéréssel keresett meg minket, hogy ez képezze a felhasznált anyag nagy részét. A falakon pedig a fiatal gyerekek élhetik ki kreativitásukat krétafilces rajzolással, miközben várják szépülő szüleiket. A tervezési folyamatban Biró András, dr. Horváth Magdolna volt a társam.

A végeredmény 2013 októbere óta látható. A fodrászat forgalma jelentősen nőtt és az írható falfelület is tökéletesen ellátja a funkcióját. Azt gondolom fontos és tanulságos következtetéseket vontunk le a projekt elő- és utóéletéből egyaránt.

3.5.2. Kistányér étterem, bár (lokális vizsgálat)

Egy szintén kis költségvetésű munka a Kistányér nevű étterem arculatának és belső enteriőrének megtervezése. Szinte ugyanazt ismételném el a raklap bútorok kivételével, mint a fodrászat esetében, hiszen a megrendelő itt is kis költségvetésből szeretett volna építeni, így sem a tervezési, sem a kivitelezési munkálatokért nem fogadtunk el semmilyen összeget. A tudás megszerzése volt az, ami a csoport fizetségül szolgált. A tervezési folyamatban társaim voltak: Kovács Gábor, Bognár Hajnalka és Tarr Zsuzsanna. Az étterem szeptemberben megnyitotta kapuit és reményeink szerint sok

ilyen építészeti munkát eredményez majd a csoport számára, hiszen a fiatalok így rendkívüli tapasztalatokhoz jutnak és kezdik azt is érteni, mi a lényege a közösségi építészetnek.

3.6. Díjak, elismerések

A rendezvények híre nem csak intézményünkön belül terjedt, hanem a sajtón keresztül eljutott az egyetem összes karára és az összegyememi vezetőséghez is. Munkánk elismeréseképpen az egyetem vezetősége nevében Dr. Bódis József Rector Úr csoportunkat a 2012/13. tanév évnyitó rendezvényén „Az egyetemi kultúráért díj” -ban részesítette. Az akkor egy éve működő csoport tagjai számára ez a rendkívül megtisztelő rektori kitüntetés egy újabb lendületet adott, hogy még nagyobb erőbedobással igyekezzenek végezni az ezzel járó munkánkat.

Egy Balaton parti település, Vonyarcvashegy Önkormányzata hallgatói ötletpályázatot írt ki egészségházának felújítására, amely pályázat első három helyét szintén csoportunk hallgatói szerezték meg.

A tudományos életbe való bekapcsolódásra is nagy hangsúlyt fektetünk, 2012/13-as tanévben csoportunk több hallgatója is kivívta az OTDK-n való részvétel jogát. Közülük Koronczai Péter szekciójában első helyet szerzett, Horváth Bence pedig dicséretben részesült. A tudományos életben való sikeres szereplés okán több hallgatónk képviselte a csoportot és karunkat konferenciákon, így négy nemzetközi konferencián adtak számot kutatásaikról hallgatóink.

A szép eredményeknek köszönhetően egyre több lelkes tagja lett a „b2” -nek (mára már közel 50 hallgató) és karunk vezetősége is még inkább felfigyelt kimagasló teljesítményeinkre. Ennek köszönhetően felkérték csoportunkat, hogy alakuljunk szakkollégiummá, így nagy valószínűséggel a 2013/14-es tanévben már ebben a formában fogunk tovább működni.

ZEEHAIR CLUB

82
WOLFF
KUNST
1990

ZÉÉHAIR CLUB

B2
INNOVÁCIÓS
HALLGATÓI
CSOPORT
2013

3.7. Sajtóvisszhang

Egy rövid, a csoport első komoly megmozdulását méltató cikk bemutatásával igazolható, hogy nem volt hiábavaló a sok energia, amit a szervezésbe fektettünk.

“Tüzek a vízben

201. nov. 22. kedd at 16:38

A minap lezajlott az általam ajánlott tóparti lámpás, Makovecz Imre tiszteletére rendezett emlékest. Őszintén sajnálom azokat, akik a hidegre hivatkozva inkább otthon maradtak, mert ennél nagyobb belső melegséget ritkán élhet át az ember.

Majdnem percre pontosan érkeztem a helyszínre, de még szerencsére volt annyi időm, hogy a beszédek előtt körülnézhessek a helyszínen egy picit. Már messziről látszott, hogy a tó környéke a mindennapos észrevétlenségét levetkőzve ragyog. Az út mellett már égtek mécsesek, és a tavon is működtek a sötétbe burkolózó szervezők, amíg az érkezőket egy mosolygós hölgy fogadta és igazította útba. A tavat megkerülve találtam meg az ígért kiállítást Makovecz épületeinek képeivel. Meglepődve konstatáltam (bár tudni kell, hogy a pesszimizmusom általában nem enged túlságosan magas elvárásokat felállítani), hogy nagyon minimalista stílusban és pontosan annyira igényesen mutatta be, amit szeretett volna. A képek hatalmas mérete segített, hogy megfelelően megnézhessük tárgyukat, pontosan elég távolságot hagyva két fotó között. Így ugyan dideregve, de nagyon kényelmesen sétálhattunk végig az életművön. Meg kell jegyezni, hogy ennél klasszabb helyszínt nem választhattak volna egy ilyen jellegű eseményhez. A tó csodálatos tükröt adott mindennek, a teljesen sötét szabadteret remek világítással látták el, nagyon hatásos volt. Téli hónapban, fél hat után, ilyen színeket ritkán lát az ember.

Egyszer csak egy kellemesen érdes női hang

figyelmeztetett minket az esemény hivatalos részének kezdetére, ami a két beszédet és az Ady verset foglalta magába. A beszédek (nagyon helyesen) nem nyúltak túlságosan hosszúra, azonban nagyon személyesre sikeredtek. Aki esetleg eddig semmilyen információval nem rendelkezett az ünnepelt építészről, most már biztosan tud mondani róla egy pár mondatot, ami tovább mutat a Wikipédián olvasható ismeretknél. Hallhattunk Makovecz épületeiről, az azokkal kapcsolatban megfogalmazott saját gondolatairól, munkásságának részleteiről és egészéről. Tulajdonképpen megismerhettük őt: nem csak, mint építész, hanem mint embert is. Mindezek után pedig a program verbális részét lezárandó Krasznói Klára előadásában hallgathattunk meg egy Ady Endre verset, ami már akkor is élvezetes lett volna, ha nem értjük a magyar nyelvet és így a mondanivaló heveségét, hiszen a művésznő orgánuma a régi rádiójátékok hangulatát idézve hatolt az ember elméjébe.

És ekkor következett az emlékezés azon része, amit a résztvevő biztosan nem felejt el. A szervezők és a résztvevők együttesen elkezdték a vízre helyezni az emlékmécseseket. A tó közepén már égtek ezeknek egy része, csónakban ülő arctalanok engedték végül újtjukra őket, miközben a másik oldalról, a sötétben felcsendültek magyar népi dallamok, melyek csak még tökéletesebbé tették az egyébként is felemelő hangulatot. Ahogy a kis lángok egyenként a vízre kerültek, ahogy útnak indultak, az ember azonnal megértette, hogy miért szokás lelkeket idézni gyertyafénnyel. Valószínűleg a saját személyes szótáramban nincsen elég árnyalt kifejezés, amivel leírhatnám a látványt és érzést, ami megelevenedett ott és akkor a Balokányban. Méltó volt.” (20)

3.8. Hallgatói vélemények

Fővényes Csaba

Elsőéves hallgatóként léptem be a még akkor alakulóban lévő csoportba. Emlékszem a napra, az egyik szaktársam említette, hogy egy találkozóra igyekszik és megkérdezte nincs-e kedvem vele tartani. Igent mondtam bár még nem tudtam miről is lesz szó pontosan. A Pollack aulájában volt a gyülekező, ahol csupa ismerős arccal találkoztam. Némi késéssel megjelent Balu, akit még nem igazán ismertem, és elmondta, hogy miért is hívott minket össze. Ígéretesnek hangzott a dolog és úgy éreztem, hogy pont ez az ami hiányzik a tanulmányaimból, mielőtt még diplomát szereznék, s kijutnék a nagy betűs életbe. Már a letelejtől kezdve szervesen részt vettem és működtem a b2-ben. Úgy éreztem, hogy ez egy igazán kreatív csoport, ahol sokat tanulhatok és talán több önbizalomra, gyakorlatra tehetek szert, amelyre mind az egyetemen, mind később nagy szükségem lehet. A kezdeti nehézségek ellenére gyorsan túlnőtte magát a csoport, és hirtelen olyan nagyszabású események szervezésében találtam magam, mint pl. a Makovecz emlékest vagy a Pécsi Építész Jamboree. Számomra ezek voltak az első alkalmak, hogy ilyen fajta rendezvények lebonyolításában részt vettem. Ebből adódóan nem volt se gyakorlatom, se tapasztalatom. Gyorsan kellett reagálni és megoldásokat találni olyan problémákra, amelyekkel személy szerint ez előtt még sosem találkoztam. B2 tagjaként az egyszerű hallgatói életem megváltozott. Ennek a szervezetnek köszönhetően rengeteg olyan dologban vehettem részt, és láthattam bele a működésükbe, amelyre ez előtt igen kevés esélyem nyílt volna. Sok mindent megtanultam, és tudom még tanulni is fogok, amire nagy szükségem lehet a későbbiekben, és amire talán az iskolapadban soha sem lesz alkalmam. A csoport révén nem csak tudást és gyakorlatot szereztem, hanem rövid idő alatt rengeteg emberrel ismerkedhettem meg, aminek következtetésben sok új kapcsolatot is volt szerencsém kiépíteni.

Számomra egy óriási lehetőség, hogy még hallgatóként megtapasztalhatom azokat a dolgokat, melyeket más csak diploma után képes, és hogy részese lehetek egy ilyen közösségnek, ahol megtanulhatom milyen

is csapatban dolgozni.

Bán Attila

A b2-höz 2012 szeptemberében csatlakoztam, beléptem, mert reméltem, hogy jobban beleláthatok a szakmai dolgokban, együtt dolgozhatok egy remek társasággal mivel már ismertem a csoport nagy részét. Mielőtt úgy döntöttem, hogy csatlakozok azelőtt gólyaként részt vettem a b2 által rendezet 1. Makovecz Imre emlékest előkészületeiben és a „Belvárosi Like” nevezetű eseményen, tapasztaltam, hogy remek csapat, akit együtt tudnak dolgozni és én is szeretnék ennek a részese lenni. Miután beléptem a b2-be nem sokkal később sikerült részt vennem egy építészeti pályázatban, ahol 2 másik szaktársammal dolgoztam együtt, remek kihívás volt mivel egy középület volt a pályázat anyaga és másodévesként még nem volt hasonlóhoz szerencsém, sőt megtapasztaltam milyen csapatban dolgozni, skicceléstől egészen a végleges tabló összeállításáig. „Több mint gyár” nevezetű eseményen már b2-esként jobban sikerült belemélyednem, hogy mégis mennyi munka egy komolyabb hangvételű rendezvény megszervezése és létrehozása, addig nem volt róla semmi fogalmam, hogy egyes rendezvények mögött ekkora munka áll, de amikor társaimmal sikerült időre befejezni és látni, hogy az emberek örömmel fogadták, amit alkotunk én is boldog voltam, mert tudtam, hogy az én kezem is benne volt. Abból adódóan, hogy csatlakoztam ehhez a csapathoz, különböző évfolyamon lévő építészmérnököket, sőt más szakok képviselőit ismerhetem meg ez által, szerintem egyetemi évek alatt a legfontosabb a kapcsolatépítés. Így, ha adódik egy tanulmányi dilemmám, kérdésem, már nem okoz problémát, hogy megkérdezek szintén b2-es felsőbb éves hallgatót.

Díósi Dávid

... az egész valamikor 2. félévben kezdődött. A csoport ötlete Balu fejében akkor már rég megszülethetett. Mikor mindezt elmesélte nekünk, sikerült megfognia és felcsigáznia érdeklődésünket. Lelkesek voltunk és valami plusz dolgot szerettünk volna csinálni mi is az egyetem mellett, vagy éppen azon belül, de valahogy még is egyéni, független szinten. A lehetőség adott volt már csak élni kellett vele. Így megalakult a csoport, amit először csak páran alkottunk.

El is neveztük B2-nek. Az elején még nem tudtuk, hogy mit is várhatunk a csoporttól, de igazán nem is gondolkoztunk ezen. Próbáltunk minél jobban összekovácsolódni, megismerkedni az akkor még ismeretlen emberekkel, és nem utolsó sorban jól érezni magunkat a többiekkel. A kezdeti kisebb projektjeink akkoriban még nagyon izgalmasak voltak nekünk. Ilyen volt például az Zebratervezés, melyben figyelemfelkeltő, kreatív, fiatalosabb, merészebb, de mégis egyértelmű zebrafestéseket terveztünk a város számos pontjaira. Igaz a projekt nem valósult meg, de lelkesedésünk nem fagyott. Személy szerint a zebratervezést az egyik kedvencemnek mondhatom. Aztán egyre inkább komolyodott a tevékenységünk. Számos projekt következett, mint például a Dobozból nyíló világ, melyben kartondobozokból épített belső és külső tér kapcsolatokat mutattunk be. A Makovecz emlékest kavarta a legnagyobb port, persze jó értelemben. Számomra gyönyörű volt, amit hosszú heteken keresztül kemény munkával összehoztunk. Felemelő érzéssel töltött el az éjszakai hangulat. Csodálatos volt látni azt a sok embert egy helyen és érezni azt a meghatódottságot, melyet a lámpások fénye teremtett. Megérte a sok fáradozás ebben teljesen megbizonyosodtam akkor. Nagyon jól alakult az 1. évre rá megrendezett „Több, mint gyár!” névre hallgató rendezvény, mely felhívta a figyelmet a pécsi börgyárra. A rendezvény előtti 3 napos felkészülés a kemény mínusz fokokban és hóvihárban nagyon megedzett minket. Hogy mit is jelent nekem ez a csoport? Mindenben, amiben részt vettünk nagyon sok előnyöm származott. Rengeteg embert megismerhettem személyesen. Olyan nagy neveket is, mint Pelényi Margit, Dévényi Sándor és Bachmann Bálint. Az Építész Jamboree névre keresztelt makett építő táborban – amit szintén a csoport szervezett – megismerkedhettem győri, budapesti és debreceni építészhallgatókkal is, akikkel azóta is jó kapcsolatot ápolok. Az egyetemen belül is számos csoporttársammal, más szakos hallgatókkal és tanárokkal is jó viszony alakult ki. Mindemellett még pályázatokban is részt veszünk, melyek főként építészet irányultságúak. Lehetőség van élő tervezésekben is részt venni és tanárainkkal is együtt dolgozhatunk. Kijutottunk Velencébe is a Bienaléra tanulmányi kirándulásként, ami egy nagyon nagy élmény volt, persze nem csak azért mert térdig érő vízben és gumi csizmában kellett végigsétálnunk a városon ☺. Úgy érzem emberileg

és személyiségileg is nagyon sokat fejlődtem ebben a közösségben. Olyan barátságokra tettem szert, melyekre nem is számítottam. Közösen végezzük tanulmányainkat egymást segítve. Mindenkinek meg van az erőssége és így nagyon jó összhangban vagyunk. Egy nagyon jó sokszínű társaság jött létre, akikre minden helyzetben számítani lehet, legyen szó munkáról, tanulásról vagy akár szórakozásról is. Nehéz egyénileg beszélni a csoportról és arról, hogy mit is jelent nekem, hiszen már annyira egységes és összetett lett az egész, hogy nem az egyén számít, hanem az egész csoport. Az hiszem, akik a csoport tagja, mind elmondhatják, hogy egy nagyszerű dologban vesznek részt, ami ha nem is egyedülálló az országban, de a miénk.

Bognár Hajnalka

2011. áprilisában merült fel akkor konzulensemben az ötlet, hogy mi hallgatók dolgozzunk össze és tegyünk valami olyat, ami felnyitja a város lakók valamint a többi hallgató szemét Pécs városában. Nagyon megtetszett ez a gondolat, és így már a kezdetektől a csoport tagja szerettem volna lenni. Ebben a csoportban megtaláltam mindent, amit kerestem az egyetemen, illetve az életemben. Egy nagyon jó közösség alakult ki, akikkel élvezet együtt dolgozni, és a mai napig tudjuk, hogy számíthatunk egymás segítségére. Két év alatt rengeteget fejlődtem, hála ennek a közösségnek, és ez szerintem igaz a csoport többi tagjára is. Fejlődött a kommunikációs készségem, alkalmasabbá váltam a szervezett munkavégzésre, összeszedettebb lettem és úgy érzem hasonló fejlődésen mentek keresztül hallgatótársaim is. Ennek köszönhetően azt vettem észre, hogy sokkal könnyebben teremtek kapcsolatot emberekkel, valamint könnyebben meg tudom magam értetni másokkal, aminek nagyon örülök, hiszen a szakmám egyik fő momentuma, amikor a megrendelővel, vagy éppen a kivitelezőkkel kell majd konzultálni. A csoport két év alatt hatalmas fejlődésen ment keresztül, mind létszámban (hiszen 8 főről idén már 45-re nőttünk) mind pedig az általunk létrehozott projektek számában és minőségében is. Azon szerencsés csoporttagok közé tartozom, akik minden projektben részt vettek, hiszen a kezdetektől a csoport tagja vagyok, így több tapasztalatom van a most csatlakozó tagokhoz képest. Ennek köszönhetően tudom őket segíteni a csoport további munkáiban. A Szinapszis Program keretén

belül lehetőségem adódott 5 csoporttársammal együtt középiskolásoknak is megmutatni, mit is csinálunk, és ez hogyan segít minket a fejlődésben, valamint hogyan teszi könnyebbé az egyetemi létben való boldogulást, hiszen nem csak a saját szakmánkkal kapcsolatban szerzünk információkat. A csoport nem csak Pollackos hallgatókból áll. Az építészet tág területének megfelelően rengeteg más szakmát is érint az általunk kezelt terület. Számomra ez a csoport már több mint hallgatótársaimmal való közös munka, közös cél megvalósítása; úgy érzem a csoport szinte már a családom is, ahova mindig szívesen megyek, ahová tartozom. Nagyon örülök annak, hogy ennek a remek közösségnek már az alapításánál ott lehettem, és továbbra is a részese akarok lenni.

Dobokay Máté

Első sorban fotográfiával foglalkozom, így az építészet nem áll az életem középpontjában, a B2-be azért jelentkeztem, mert itt egy másik viszonyrendszert, egy másik felfogást és egy másik közösséget ismerhetek meg, valamint olyan dolgokban próbálhatom ki magam, amiben eddig nem. Az eddigi legtöbb projektben külső megfigyelőként vettem részt, mivel nem régóta vagyok a csoport tagja, viszont sajtósként több ízben találkoztam a csoport által szervezett programokkal, projektekkel. Ami nagy különlegessége, hogy más ilyen nagy összefogásokkal ellentétben itt fontos az egyén is: Én például sok szempontból kívülálló vagyok, elsősorban a szakterületem miatt is, mégis foglalkoztak velem, hogy míg a többiek TDK-ra készülnek, nekem is legyen lehetőségem MDK-zni. Azt gondolom, mindenkinek van lehetősége a csoport különböző területeibe is bepillantást nyerni, beleszólni mások munkájába, kérdezni, hasznos információkat gyűjteni. Bár még nem régóta járok a találkozókra, az első alkalomtól kezdve tagnak érezhettem magam.

Koronczi Péter Attila

Mit jelentett számomra a B2? A csoportmunkásságát, Makovecz Imre tiszteletére rendezett megemlékezés kapcsán ismertem meg. A rendezvény előtti hetekben több ismerős említette a csoport nevét, felrebbent a hír, hogy készül valami, valami nagy. Makovecz jelkép világa és önkényesnek mondható építészeti formátára miatt nem

tudtam igazi példaképként nézni rá, halálával azonban megváltozott valami. Megpróbáltam újra felfedezni a épületeit, művészi anyaghasználatát és minden munkáját átható szakma és a haza iránti tiszteletét. Elhatároztam, hogy részt veszek a hirdetett rendezvényen, magamba szívom hagyatékát és arc poeticáját. Ekkor még külső szemlélőként vettem részt az eseményen, kora délutántól fotóztam és a dokumentáltam az előkészületeket, meglepett a fiatalabb társaim kitartása és összefogása. Bármennyire is lefoglalt a diploma tervezés, érdekelt a motiváció, a kezdeményezés ami ezt a csapat összehozta. Legközelebb, egy évvel később, a mesterképzésem alatt kerültem kapcsolatba a hallgatói csoporttal. Egy kutatói ösztöndíj pályázat feltételeként diákköri, vagy szakkollégiumi tagság volt feltüntetve. A Juhász Jenő szakkollégium zártsága, és ütemezett felvételi lehetőségei miatt, úgy gondoltam, hogy hallgatótársaim révén felkeresem a B2 csoportot. Két nappal később felvételi beszélgetéssel és asztalhellyel fogadtak gyűlésükön. Ezt a gesztust a mai napig nagyra értékelem, hiszen nélkülük lemaradtam volna a pályázat nyújtotta lehetőségekről. A találkozók során érezhető volt a csapaton belüli hierarchia, de a brainstorming-ok alkalmával mégis minden személy ötletei egyaránt érvényesültek és végül közös eredménynek tekintettük az adott rendezvényt, építészeti műalkotást vagy éppen installációt. Tanúsíthatom, hogy a csoport, a tagjaival szemben mindig lojális és segítőkész volt, doktorandusz vezetőink, új kapukat nyitottak az iskola szaktanárai, felső vezetői valamint egyéb intézményi egységei felé. A jó ajánlások és a csoport pozitív vízhangja miatt, bátran kérhettük szaktanáraink segítségét, támogatását munkáinkban. Véleményem szerint a csoport erősségei a kötelező feladatokon túl vállalt, egyénként nem teljesíthető, közös alkotó munkák voltak. Fontosnak tartom, hogy egy hallgatónak a szakmai fejlődése során ne csak egy csoport tagjaként, hanem egyénként is legyen esélye kiemelkedni. Erre lehetőséget adtak a csoporton belüli TDK felkészítők, a vezetők által ismertetett konferencia részvételi lehetőségek. Mivel a képzésem utolsó negyedében járok, ezért már a csoport tagság előtt, kialakult bennem egy teljesítési vágy, törekvés a többre, az előre lépésre, így a magam útját járva értem el sikereket pályázatokkal, tudományos munkákkal, demonstrátori tevékenységgel, és ezt

az önállóságot, nehéz elengedni és egy csapatot előtérbe helyezni. Sok feladatból kimaradtam, nem tudtam vállalni az adott munkát abban a hónapban, olyan intenzitással, ahogy azt kellett volna. Szerettem volna hasznos tag lenni, de büntudatom volt, hamis ígérekkel nem akartam hátráltatni a társaimat, talán ezért a mai napig sem találok igazán a helyem. Hogyan tudnék a csoport hasznos tagja lenni úgy, hogy szakmai tudásommal segítem a közös munkát, de a kötelező feladataim teljesítését se hanyagoljam el? Mennyire lehet egy egyén önös érdekeit figyelembe venni egy csoportban? Hol van a határ? Úgy érzem, hogy a csoport rugalmassága és empatikus hozzáállása lassan segít utat találni, hogy a mulasztásaim mellett is büntudat nélkül tudjak hasznos rugója lenni a rendszernek.

Köszönök, mindent.

Borbély Fruzsina

Én a B2-höz lassan egy éve tartozom. Szerencsésnek tartom magamat miatta hogy első évennek már az elején megtaláltam ezt a csoportot, és tagja lehetek. Érdeklődésemért iránta leginkább egy videó váltotta ki, ami a Makovecz emlékestről készült, és úgy éreztem ilyen dolgoknak én is a részese akarok lenni. Az első csoport gyűlésen eléggé félttem, hogy biztosan nem látnak majd szívesen, de ez nem így történt, már első alkalommal is csoporttagnak éreztem magam, ami azóta csak megerősödött bennem. Amikor csatlakoztam a csoporthoz, 2012 októberében, akkor kezdődött egy rendezvény megszervezése, ami a Több mint gyár nevet kapta, ezért annak már az elejétől a részese lehettem. Ez előtt még sosem foglalkoztam ilyesmivel, úgyhogy már ezzel a pár hónappal is sokat tudtam tanulni, beeláttam új dolgokba, megtapasztalhattam mennyi háttér munka van egy ilyen rendezvény mögött, illetve mennyi bajjal jár egy fa megalkotása damilból. A rendezvény után több kisebb dolog volt ami miatt kicsit többnek érezhettem magam egy átlagos gólyától, mint például segítkezés a nyílt napon, installáció építése a Poszt-ra, kiállításon részt venni stb... Úgyhogy szerintem a legnagyobb erénye a csoportnak a jó társaság mellett az, hogy itt a tagoknak rengeteg lehetőségük van az iskolán túli tevékenységére, ismeretség szerzésre. A B2 által lettem részese már az elejétől a György-telep városrehabilitációs programban is,

ahol 2 héten keresztül kijártnak felmérni az épületeket, ami az ottani embertelen viszonyok miatt elég nagy hatással volt rám. Személyesen megtapasztalhattuk a jelen társadalom nagy problémáit, szembesültünk az építészet egyik nagy feladatával, a szociális építészettel. Ezen a programon belül indult egy hallgatói pályázat, ami életem első pályázata volt. Az által hogy ezen részt vehettem rengeteget tanultam, egészen a pályázati kiírás megértésétől, a közös gondolkodáson keresztül a kész tablók felkasírozásáig, mivel számomra ez mind új dolog volt. És azon kívül hogy rengeteget tanultam belőle, ihletet adott a Tdk-hoz, még a város főépítészével is megismerkedtem általa.:) Most hogy visszatekintek első egyetemi évemre rájöttem hogy rengeteget köszönhetek a B2-nek! Először is rengeteg új barátot, ismeretséget szereztem általa, sok újat tanultam. Nekem sokszor segített a suliban is az miatt, hogy amikor a rengeteg tanuláshoz ott alig volt eredménye, akkor este lementem a Rökus-ba és az ott elhangzottak reményt adtak hogy van értelme az építészettel küzdeni és tovább tanulni, akkor is ha ezt én éppen a suliban nem is igazán látom. Remélem jövőre is hasonlóan jó feladatok lesznek amiben részt tudok én is venni, és továbbra is ilyen vagy még jobb lesz a B2!

Kovács Gábor

Alig pár hónapja kerültem a csapatba és csak pár projektben vettem részt egyelőre. A poszt installáció tetszett a legjobban, egyszerre volt szakmai munka és jó mulatság is egyszerre, amiről talán a csoport is szól leginkább, a jó hangulatban végzett kreatív munkáról. A kistányéros projekt pedig azért tetszik, mert a kezdetektől benne vagyok és magaménak is tudom érezni.

Régebben foglalkoztatott, hogy a csapat tagja legyek, de idő hiányában elmaradt, viszont most az utolsó évben több okból kifolyólag közelebb kerültem a csoporthoz és egy utolsó alkalmat láttam a diploma megszerzése előtt, hogy valami iskolán kívüli, szakmával kapcsolatos, kreatív, alkotó munkát végezhessenek egy már bizonyított, aktív csapat tagjaként és nem utolsó sorban ismeretségek, új kapcsolatok (baráti, szakmai) teremtésére is lehetőségem adódik, amire eddig nem sok lehetőségem volt a közelebbi évfolyamtársaktól eltekintve. Tulajdonképpen jól érzem

magam munka közben hozzám hasonló mentalitású emberekkel dolgozni, gondolkodni, pedig a csapatmunka sosem volt erősségem. Ilyen szempontból személyiségfejlesztő szerepét is érzem a csoport tagjának lenni, mert megtanítja az embert mellérendelt szerepben, azonos minőségű tagként való munkára, nem pedig ráerőltetve az akaratát másokra, vagy éppen más akaratának alárendelve lenni. Valószínűleg nem leszek a csoport tagja sokáig, az iskolai tanulmányaim befejezése miatt, de addig is próbálok a csoport számára és magam számára is hasznos, tevékeny tagja lenni a csapatnak.

Amit hátránynak tekintek és ezt a nagy és gyorsan változó létszám számlájára írok, hogy néha lassan történnek az események, lassan vándorolnak az információk és sokszor tévesen, most, hogy nyáron pedig nincs is személyes kontaktus és mindenkinek megvannak az egyéb elfoglaltságai még inkább aktuálisabb. Ebben talán az is közreműködik, hogy sok esetben alábbhagy a kezdeti lelkesedés bárkiben, vagy túlvállalja magát. Úgy gondolom, hogy ez idővel azért összeforr és kevesebb gondot fog okozni, ha szigorúbb és keményebb magként fog működni.

Még azt megjegyezném, hogy úgy gondoltam, hogy a csapattal tölteni fél évet egy utolsó lehetőségnek éreztem arra, hogy olyan munkákban vehessek részt, ami nem a tanulmányaimmal kapcsolatos és másféle szemléletet, pluszt tud nyújtani az iskolai tevékenységekhez képest. Emiatt az államvizsgámat is elhalasztottam fél évvel, hogy lehetőségeimhez képest minél több munkában tudjak részt venni ez a félév alatt. Az elején féltem, hogy csalódnai fogok, de ilyen rövid idő után már ki merem jelenteni, hogy nem bántam meg a döntésem, mert már kaptam és tapasztaltam annyit a csoport tagjaként, hogy mind szakmai mind egyszerű emberként hasznosnak tartom ezt az időt.

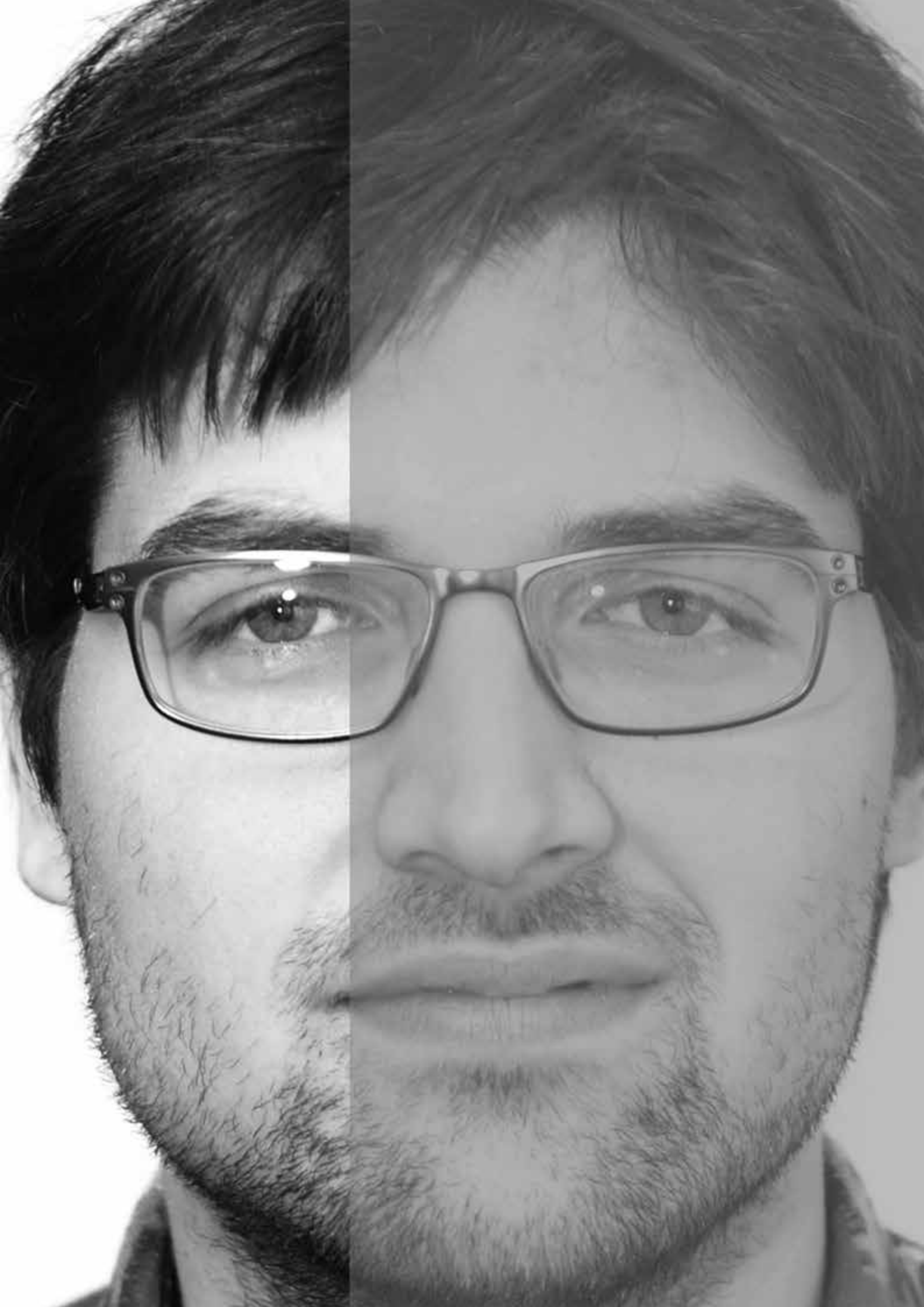

4. 13. velencei biennále

„Van egy esemény, amely már túlnőtt rendezvény mivoltán és már sokkal inkább fogalomként él az építész szakmai köztudatban a Velencei Építészeti Biennále. A színes építészeti kavalkád nem más, mint – építészeti hasonlattal élve – a világ metszete a kortárs építészettről.” (21)

A fenti pár sor is jól érzékelteti azt, hogy mennyire nívós eseménynek számít úgy Magyarországon, de a világ egészét tekintve is a Velencei Építészeti és Képzőművészeti Biennále. Ezért is volt rendkívüli a megtiszteltetés, hogy ennek a csodálatos történésnek doktoranduszként részesei lehettünk. A dr. Bachmann Bálint és dr. Markó Balázs által kiöltött „A modell” nevet viselő pályázat kidolgozásában részt vehettünk öt doktorandusz társammal: Keresnye Juhannával, László Zsolttal, Németh Istvánnal, Stemmer Andreával, Zilahi Péterrel együtt. Számomra, de azt gondolom mindenki nevében mondhatom, hogy ez egy megvalósult álom volt, hiszen már akkor érezhattük ennek a világraszóló rendezvénynek a rangját, amikor még csak érdeklődőként, látogatóként lehettünk részesei. Hogy mindenki számára érthetővé váljék, mit is jelent az építésznek ez a rendezvény, azzal az általunk azóta is sokszor felemlített hasonlattal élnek, mi szerint a Velencei Építészeti Biennálen való szereplés felér egy Oscar-díjra való jelöléssel, az Aranyoroszlán-díj megszerzése pedig maga az Oscar szobrocska. De természetesen annak, hogy erről az eseményről napjainkban így vélekedjünk, ismernünk kell a történetét is.

4.1. A Velencei Biennále és a Magyar Pavilon történeti áttekintése

Az első Velencei Nemzetközi Képzőművészeti Kiállítást 1895-ben rendezték meg. Magyarország már az első alkalommal meghívást kapott erre az eseményre, és a felkérésnek nagy örömmel eleget is tett. Az első évek sikeres magyar szereplésének köszönhető az, hogy Velence városa ingyen ajánlott fel egy telket Magyarországnak a Giardino Pubbliciben - közpark -, ahol 1909 -ben készült el nemzeti pavilonunk, amely önálló műcsarnokként működik azóta is. Az épülete megtervezésére az akkori kor egyik legelismertebb magyar építészt, a magyarországi szecesszió meghatározó, sokoldalúságáról is ismert művészegyéniségét, Maróti Gézárt érték fel, akit nem csak hazánkban, hanem Olaszországban is ismertek már munkái révén. A sokoldalúságát mi sem bizonyítja

ÉPÍTÉSZETI KIÁLLÍTÁS

jobban, mint az a tény, hogy egy személyben volt építész, rajzoló, belsőépítész, szobrász. Munkásságának jellemzője volt, hogy a korszak összművészeti teljességét igyekezett visszaadni a saját megérzéseivel és gondolataival vegyítve. A Magyar Pavilon igencsak előkelő helyen, harmadikként épülhetett meg, és nem is maradt dicséret nélkül. Az olasz sajtó rendkívülinek ítélte az épület architektúrájának és díszítési részleteinek egyediségét, nemzeti jellegét, valamint az egyedi és ötletes motívumrendszerét, amely az egész épületet behálózta. Sajnos (korábbi kijelentésem, miszerint egy szakadék tátong már jó ideje építészek és a nem szakmabeliek között) a magyarországi fogadtatása a pavilonnak már közel sem volt olyan elismerő, mint az olasz sajtóé. Sokan hivalkodónak, rossz alaprajzi kiosztásúnak titulálták, azonban szakmai körökben javarészt egyetértés volt affelől, hogy jól működő, a korabeli gondolatokat tökéletesen tükröző, izléses épület került le a tervezőasztalról. Az első világháborút követően, 1913-tól 1922-ig a pavilont nem lehetett kiállítások megrendezésére használni, mert állapota a történések tükrében érthető módon erősen megromlott. Kisebbségi felújítási munkákat követően 1922-től újra elkezdték használni az épületet, az állapotromlást azonban nem sikerült megállítani. A magastető óriási feszítávolsága, és annak jelentős mértékű megrongálódásából már jól látható volt, hogy elkerülhetetlenné vált egy nagyobb mértékű felújítás. A biennále vezetése a pavilon áthelyezésének gondolatától sem riadt volna el, még annak ellenére sem, hogy a 30-as évek közepére elkészültek a rekonstrukciós tervek is. Később pont emiatt, az állagjavító munkálatokon kívül nem is történt jelentős beavatkozás, de a második világháború kitörése szintén a felújítás elhalasztását eredményezte. A felújítást megelőzően, 1948-ban egy óriási szélvihar rongálta meg az épületet, amelynek következtében a parkettázatot fel kellett szedni, és az olasz hatóságok közbenjárásával elindult egy lavina. Megkérdőjeleződött az épület későbbi működőképessége, sőt Velence polgármestere még be is záratta a pavilont, erősen szorgalmazva annak lebontását. Ez alatt a magyarországi illetékesek semmilyen komolyabb

lépést nem tettek a helyzet orvoslásáért, az épület felújítási munkái érdekében.

Az 50-es évek ismét újabb felújítási tervek megszületését eredményezték, azonban ezeket az olasz hatóság egyértelműen elutasította. Végül 1957-ben Benkhart Ágoston terveit alapul véve indult meg a pavilon átépítése, amely egy év leforgása alatt meg is valósult. A kor szellemének megfelelően egy sokkal szikárabb, puritánabb, hűvösebb épület fogadta a látogatókat, hiszen a szecessziós jelleget, a polgári múltat visszaidéző motívumrendszert teljes mértékben eltüntették az épület egészéből.

Nem sokat kellett azonban várni a következő felújításig, hiszen a pavilon állaga továbbra sem javult, így 1991-ben Csete György építész irodáját bízták meg a kiállító terem rekonstrukciós munkáinak tervezésével, amely azóta is folyamatosan megvalósulás alatt van. Érdekesség, hogy iskolánk (PTE PMMIK) habilitált docense, dr. Széll Attila Béla is részt vett a tervezésben, amelyek révén 1993-ban megerősítésre került a pincszerkezet, majd 1995-ben a főhomlokzat rekonstrukciós munkálatai is megvalósultak a két nagyméretű, Körösfői Kriesch Aladár által tervezett mozaik restaurálásával együtt. 2000-ben befejezték a tetőfelújítási munkálatokat, annak korszerűsítését. Napjainkban azonban már teljesen más elvárásoknak kellene megfelelnie egy kiállító térnek, ennek megfelelően a korszerűsítő munkáknak nem szabad befejeződnie.

4.2. Előkép – BorderLine – A 12. Velencei Építészeti Biennále

A Velencei Építészeti Biennalé két évente kerül megrendezésre. Konceptción alapul vette a 2010-es installációt és annak folytatásaként kívántuk elkészíteni a pavilon belső tereit. Ahhoz, hogy jól érthető legyen az általunk megálmodott tér viselkedése, ismernünk kell az előtörténetét is, amit most röviden ismertet is a dolgozat.

A rajzolás és írás története nagyon sok titkot hordoz

magában, hiszen már az ősi időkben is maradtak ránk emlékek. Mivel az emberek nagy része akkoriban nem ismerte az írást, valahogy mégis szeretett volna nyomot, emléket hagyni, önkifejezni, vagy éppen csak szemléltetni, rögzíteni a fejében lévő gondolatait, ezért egyszerű ábrákon keresztül tudta megvalósítani mindezt. Minderre példák a barlangrajzok, melyeket egyes kutatók, és a tudósok egy jelentős része az írás előfutárának tartanak. Ez az ösztönös viselkedésforma, ami szerint szeretnénk a bennünk rejlő világot megosztani a minket körülvevőkkel, a mai napig megmaradt. Van aki ezt egy csodálatos festmény formájában önti formába, és persze olyanok is akadnak, akik pálcikaembereket kanyarítva fejezik ki önmagukat.

Az építészeti megérzéseiket és intuícióikat szintén a ceruza és papír segítségével formálják meg először. A fejükben lévő épületek és azok részletei először kétdimenziósan, papíron manifesztálódnak a világ számára. Ezt a gondolatmenetet követte Wesselényi-Garay Andor és Ferencz Marcell 2010-es BoarderLine névre keresztelt munkája, mely rendkívül hatásos módon hirdette az építészeti ötletelés, az építészeti skicc fontosságát.

„A ház és az idea közötti átmeneteket kutatva a Magyar Pavilonban rendezett kiállítás célja az, hogy megkeresse és bemutassa azt a vizuálisan még értelmezhető elemet, amely az építészet alapegységének tekinthető.” (22)

A Magyar Pavilon 2010-ben ezen gondolatok alapján nem az épületet, hanem a vonalat határozta meg az építészeti gondolat középpontjának, és ezt a kezdeti állapotot tárta a látogatók elé, annak fontosságát hirdetve. Hiszen az építészeti munkájuk folyamán nem házakat építenek, hanem házakat terveznek, amelyek alapvető alkotóelemei a vonalak. Itt nem csak a számítógépen meghúzott egyenesekre gondolok, hanem természetesen már az első girbe-gurba vonalkezdeményekre, amelyek a skiccpauszon felütik fejüket, mondván megkezdődött a töprengés, a munka. Ezek a vonalak nem alkotnak tereket, hiszen nem képesek kilépni a kétdimenziós síkból. Az építészeti skiccek esetében, csakúgy mint a képzőművészetben, a krokik között nincs két egyforma. Mindegyik egyedül, önálló, hiszen megalkotójuk is teljesen más, különböző stílussal rendelkező ember, önálló

személyiség. A témafelvetés jogosságát maximálisan tükrözte az a ténymegállapítás is, hogy az építészeti rajz, skicc minden nyelven ugyanazt jelenti a szakma számára. Nem kell, hogy kimondjuk a szavakat, vagy ha mégis kimondanánk, nem kell értenünk azoknak a jelentését sem, hiszen a vonalaink beszélnek helyettünk. A rajz egy olyan eszköz, amelyet öreg és fiatal egyaránt használ, amelyhez nem kell ismernünk a szakma minden apró részletét, mert maga a szabadkézi esztétikuma már önmagában is kielégülést okoz vizuális kíváncsiságunknak.

A kiállítást befogadó nemzeti pavilonunkban megjelent több mint húszezer ceruza, és a több száz lelkes alkotó rajza önmagában is lehangzó erőt képviselt a világkiállításon, de a mögötte lakozó gondolatokat hasznosnak és egyértelműnek érezte a közönség is. A magyar- és a külföldi sajtó egyaránt pozitívan nyilatkozott a dekoratív térről. Természetesen mindig van olyan vélemény, amely inkább kritizáló hangnemet üt meg, de a többség tetszését nyilvánította ki.

4.3. space_maker – a 13. Velencei Építészeti Biennále

4.3.1. A kezdetek

2011 novemberében ezeknek a történéseknek a tudatában veselkedtünk neki kurátorjelöltjeinkkel az anyag elkészítésének, amelyet a Műcsarnok által kiírt pályázaton kívántunk megversenyeztetni, természetesen doktori iskolánk vezetője Prof. Dr. Bachman Zoltán koordinációja mellett. Számos ötlet és útkeresés végén az építészeti modellt és annak jelentőségének bemutatását választottuk ki, az építészetre való oktatás, a társadalom és a szakma közelebb kerülésének fontosságát hangsúlyozandó. A témaválasztást az a közeg indokolta, amely nap mint nap körülvesz bennünket, hiszen doktorandusként és oktatóként kapcsolatba kerülünk nálunk fiatalabb generációkkal is. Nem titkolt cél volt az is, hogy a 2010-es kiállítás témáját megkövetve, annak gondolatiságát tovább fűzve készítsük el az installációs terveinket. Kilépve a kétdimenziós világból, a tervezési munkafolyamat következő állomásponthoz kívánta

megjeleníteni kiállításunk, hiszen az első kézzel fogható, háromdimenzióban is „körüljárható” formát a tervező és a megrendelő is az építészeti modellen láthatja először. Ez egy nagyon markáns előlépés a megvalósulás felé, hiszen a térlátással nem feltétlenül rendelkező megbízó már láthatja miniatűr makettjét leendő lakhelyének, vagy a beruházásának tárgyát. Kimondható tehát, hogy a szakma és társadalom közti szakadék áthidalásának, a könnyebb értelmezhetőségnek az egyik alapeleme a modell. A makett tehát fontos a megrendelő számára, de hasznos az építésznek is, hiszen ez egyfajta leellenőrzése gondolataik helyénvalóságának. Így könnyedén kiderülhet, hogy a megálmodott formavilág nem megfelelően illeszkedik a környezetéhez, vagy éppen a részletek nem állnak össze esztétikus tömeggé. Ebben az esetben újabb skicccodellek elkészítése következik.

Az építészeti modell nem pusztán esztétikai szándékkal születik, a belső tér kivetülését magán hordozva értelme van. A modellkészítés az építészet komplexitásának szimbóluma, kapocs a gondolatosság és a kézművesség között, az építészet szellemi tartalma és a megvalósítás gyakorlatiága találkozik benne. Az előző biennále magyar pavilonja kiállításával a vonal építészetben elfoglalt jelentős szerepét tárta a közönség elé. Ezt a tematikát tovább vezetve a síkból a térbe kiterjesztett építészeti gondolatot, a modell köré kívántuk szervezni a kiállítást. Ahogy a rajz is több fázison keresztül segít formálni az építészeti gondolatot, a tervezési metódust, úgy a modellkészítés is ezt az utat járja be. A különféle épületek megtervezéséhez, felépítéséhez, elkészítéséhez a rajzok egész sorára van szükség. Minél összetettebb egy-egy épület vagy épületrész, annál több rajzra van szükség az elkészítéséhez.

Ezért az építésznek biztos kézzel kell rajzolnia, és ugyanakkor tudnia kell mások rajzát olvasni. Egyszóval ismernie kell a rajzi nyelv betűit, szövegalakítását, nyelvtanát.

Viszont a modelleknek is több fázison kell átesni, míg a legvégső állapotot tükrözik majd. Ezt a „makkettevolúció”-t gondoltuk megjeleníteni mi is a pavilon egyes termeiben, nyomon követve ezzel egy tervező gondolatait, egy terv fejlődésének állomásait.

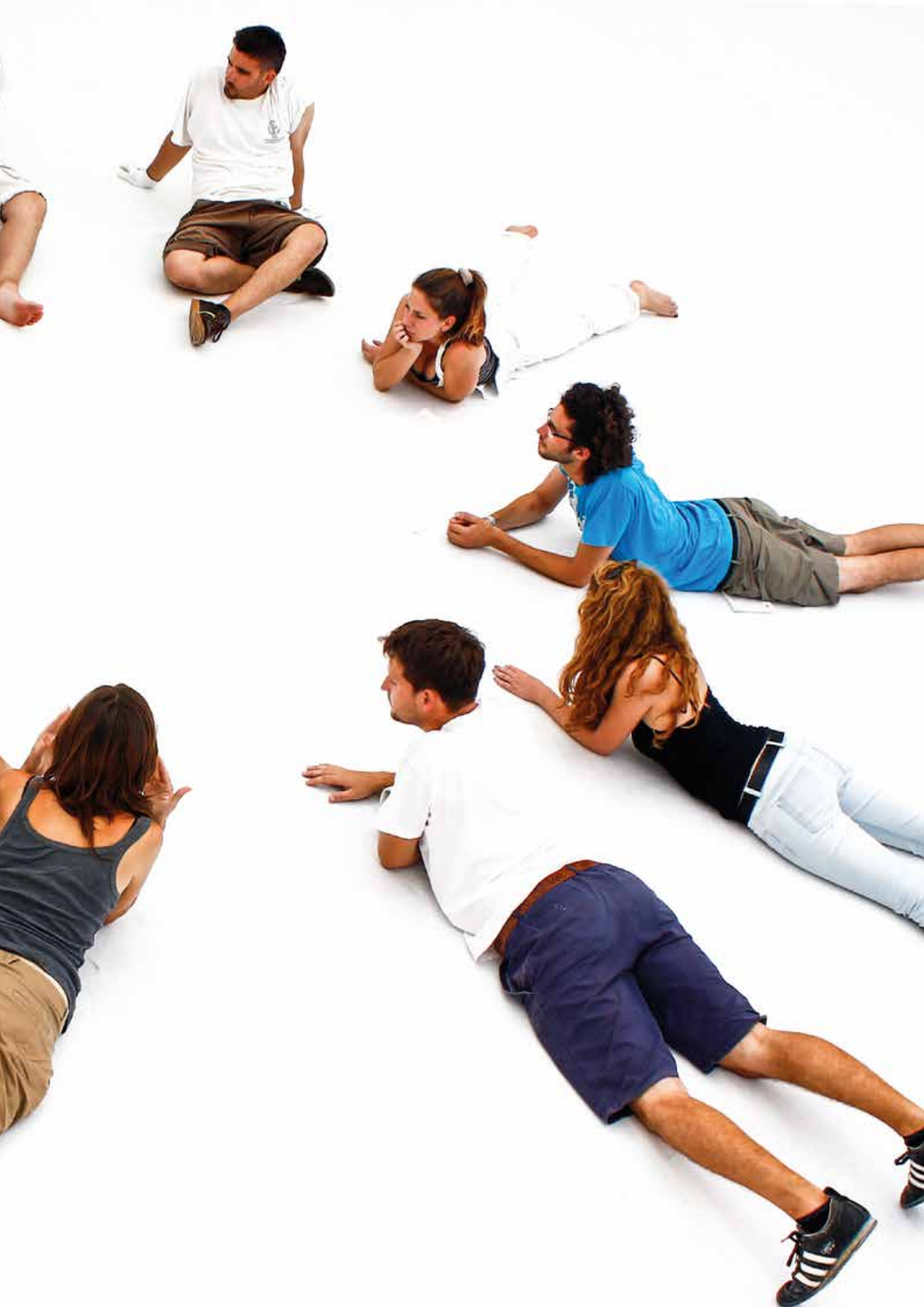
A kezdeti skiccmaketteket követően a lépték változtatásával egyre részletesebb, több információt magában hordozó

modellek készülhetnek, hiszen jóval többet mond egy épületről egy 1:100-as lépték, mint a kezdeti 1:500, vagy 1:200-as. Az eredetileg négy fázist bemutató termék sorában az utolsóban egy 1:1-es, azaz valóságos léptékű modell elhelyezésére került volna sor, amelybe a látogató be tud menni, érzi a pontos méreteit, hozzáérhet, kipróbálhatja annak tereit.

Természetesen mindezek mellett fontosnak éreztük azt is, hogy megjelenjen a fentiekben említett oktatás, és az a szellemiség, az a mester-tanítvány viszony és az interdiszciplináris gondolkodásmód is, amely elengedhetetlen tartozéka manapság az építészetnek.

A mester-tanítvány kapcsolatot, annak bensőségességét mindig szem előtt tartotta intézményünk. Fontos, hogy a fiatal hallgatók, kutatók folyamatos kapcsolatban legyenek náluk több tapasztalattal rendelkező, a témákban nagyobb jártassággal bíró idősebb kollegákkal, mesterekkel, hiszen tágabb körű ismereteik, kapcsolataik és tapasztalataik révén segítséget tudnak nyújtani a kutatások terén, sokkal eredményesebbé téve a munkát. Vannak akik a mestert kezdetben a révész, a hajó és a folyó szerepével ruházzák fel, ahol az út során ezeket szépen lassan a tanítvány magáénak érezheti majd. Van ennél azonban egy jóval szemléletesebb magyarázat arra, mit is jelent nekünk, nekem a mester-tanítvány viszony. Legkifejezőbbnek a termőföld és a fa viszonyát gondolom. Értelmszerűen a földbe vetett magból kikelő fát a tanítvány, míg a termőföldet a mester személyesíti meg. Tudjuk, hogy nem mindegy, milyen közegbe kerül a mag, és nem minden termőföld képes megtartani az összes fát. A jó mag akkor válik erős fává, ha a termőtalaj gazdag, a leginkább megfelelő helyen van, és ha a fa is képes benne gyökeret eresztetni benne. A mester-tanítvány viszony jó működése, csakúgy mint az iménti példa mutatja, nagyon sok komponensű, de mindenképpen jövedelmező a felek számára. Nem véletlen a többszám használata, hiszen ez nem egyoldalú folyamat. A jó mester ugyan átadja tőle telhető maximális tudást, de ennek egy részét vissza is kapja. Amiért nincs két egyforma skicc, pont azért nem létezik két, teljes mértékben megegyező gondolat sem ugyanarról a dolgról, témáról. Tehát azáltal, hogy a fiatalabb generációt tanítja egy idősebb oktató, folyamatosan arra készíti saját

magát is, hogy elméjét frissen tartsa, és nyitott legyen minden új befogadására. Azáltal, hogy korrigál egy dolgozatot, együtt kezd el gondolkodni a hallgatójával, munkatársával, s új ötletek, új gondolatok láthatnak napvilágot. Az innovatív gondolatok, technikai, technológiai újítások sok esetben az egyetem berkein belül látnak napvilágot, hiszen a fiatal, kísérletezésre éhes tanítványok és a tapasztalt, szakmában sokkal jártasabb mesterek együtt gondolkodása rendkívül inspiratíván hatnak egymásra. Fontos tehát, hogy ez a bevált rendszer jól tudjon működni a későbbiekben is, így ennek kivetülése és gondolatisága is fontos szempont volt a koncepcióknak megalkotásánál. Rendkívül gyümölcsöző lehet tehát a fentiek alapján a mester-tanítvány viszony.

Érdekes egybeesés volt ez, mintha a telepátia eszközével éltünk volna, hiszen az építészeti biennále 2012-es főkuratori pozíciójának betöltője, David Chipperfield szintén ezeknek a kapcsolatoknak, a generációk együttműködésének fontosságának eszméjét hangsúlyozta és szerette volna megjeleníteni az Arsenale-ban, a biennále főpavilonjában. A pályázat beadását megelőző napokban a „Common Ground” lett a 13. Velencei Építészeti Biennále főkurátorának, és ezáltal a rendezvénynek is az ars poetica-ja.

A főkurátor így vélekedik erről:

„A következő kiállítás azon kapcsolatok sorozatáról fog szólni, melyek összekötnek tapasztalt építészeket a fiatal generáció tagjaival. A kiállítás nagy lehetőség mind a széles publikum, mind a világ építészei számára, hogy friss gondolatokhoz jussanak. A résztvevőket arra ösztönözzük, hogy az összetartozást nyilatkoztassák ki kapcsolatot hozva létre más szerzők más munkáival.”

Chipperfield szavai és a mi gondolataink teljes mértékben fedték egymást, így megerősödhattünk abban a hitben, hogy jó úton járunk, ami a koncepciót illeti, és akár esélyünk is lehet a pályázat elnyerésére. A leadandó anyag végső verziójában eldöntöttük azt is, hogy pályázatot írunk ki a pályázaton belül. Azt gondoltuk, hogy a „Common Ground” gondolatát magunkénak tudva, saját generációnkat szólítjuk meg, hogy készítsék el saját modelljüket, mutassák meg, mit is gondolnak ők a térről. Fontosnak éreztük azt is, hogy meghallgassuk, miként vélekednek kortársaink az

építészeti térről, mit kezdenének ők a saját terükkel! A több száz építészeti modell így, mint szellemi alapvetések jelenhettek meg a pavilonban, mintegy esszenciájaként annak, mit is gondol a szakma a térről. Nem titkolt szándékunk volt az is, hogy mindez egy olyan meditatív, technikai eszközöktől mentes térben kerüljön elhelyezésre, amelyben nem a környezet dominál, hanem a makettokon, az egyén individuumán, az egyéni gondolatok megjelenésén van a hangsúly. Ezzel megvalósítottuk a közösségi építészetnek, és a közösségteremtésnek egy olyan nemzetközi kivetülését, amelyre kevés esetben adódik lehetősége egy építésznek. Pályázatunkra ugyanis érkeztek makettek Európa nagy részéből, sőt, néhány még a világ többi tájáról is.

A nemzetköziség elérése, egy modell, elmélet megvizsgálása a legmagasabb szinten ma már alapvetően elvárható folyamat. Ennek megfelelően a kiállítás anyaga részben a hazai egyetemi építész oktatásban az elmúlt években létrejött modellekből válogatott, a felsorolt öt témában: a.) témaindító modellek, b.) vázlattevé, c.) „kész-terv” modellek, d.) megépült épületek modellezése, e.) parametrikus kompozíciók. Az így kialakult anyagból állította össze a kurátor és a kiállítás rendezője a véglegesen kiállításra szánt modelleket. A pavilon nyitott belső udvarában nemzetközi hallgatói pályázat során kiválasztott installáció készült, amelynek témája a „hid” volt. A téma utalás a velencei helyszínre, illetve az építészet határokön átívelő felelősségére és szerepvállalására a régiós és a globális problémák megoldásában, különös tekintettel a jövő építészeinek szakmagyakorlására.

Másik értelmezésben ez az installáció a hallgatók közötti együttműködésnek a szimbólumává is válik azáltal, hogy a „hid-motívum” a közép-európai régió építész felsőoktatási intézményeiben tanuló hallgatók közösen elkészített munkái közül kerül ki. A téma kiírása tág határok között adott lehetőséget a hallgatóknak a „hid”, mint szimbólum bemutatására, installáció, konstrukció vagy akár konceptuális jellegű munkák révén. A „hid” a bejáratától jobbra és balra található, az átrium felé nyitott tereket kötötte össze.

Az első témakörben úgynevezett témaindító modellt (skiccmódellet) kellett készíteni, amely lehetett akár egy természeti- vagy mesterséges tárgy, vagy egy pillanatnyi

benyomást megjelenítő térbeli alakzat. Ezt követte a tervezési témához pontosabb paraméterekkel kapcsolódó, már kivethető formákkal rendelkező vázlattervi modell, majd a tervezési munkát megerősítő, annak bemutatására szolgáló és értelmezését segítő makett, amely már érthető nemcsak a szakmabeliek, hanem a laikusok számára is.

Külön kategóriát jelentettek a meglévő épületekről készített modellek, amelyek rekonstruálhattak egy korábbi ismert, de mára eltűnt állapotot, vagy egyszerűen a kicsinyítés eszközével mutattak be épületeket, épület-egütteseket. A legújabb építészeti törekvések, a parametrizálás szintén szerepet szán a modellkészítésnek. Az így létrejött térkompozíciók, parametrikus formák a modelleken keresztül megvalósulva válnak értelmezhetővé. A modellkészítés különösen fontos szerepet tölt be az építészet oktatásában. A tér minden irányát értelmező, az arányokat térben szemléltető modell több információt hordoz bármilyen más eszköznél. A modellkészítés kézműves jellege, az anyagok kiválasztása és megmunkálása analóg a tényleges építési folyamattal, így nem csak a téralkotás, de a szerkezetiség is megjelenik benne, illetve ezek mellett nem hanyagolható el a műszaki gondolkodást, kreativitást fejlesztő hatása. A modellkészítés kapocs lehet a hallgatók között, a közösen folytatott munka alkalmas a létrehozás örömeinek átélésére, az építészetet életető kollektivitásra és kommunikációra.

4.3.2. Brand kialakítása

Egy projekt megvalósításának nem csak az installáció elkészítéséről kell szólni, csakúgy mint egy csoport életében is, itt is az első lépések egyike a „vonzó külső”, szerethető, letisztult, egyértelmű brand kialakítása. Tudatosan úgy terveztük a rendezvény katalógusát, adathordozóit, ajándéktárgyait, hogy érezhetően egy vezérelv uralja mindegyiket, mintha egy termékcsalád, egy márkanév lenne a spacemaker. Minden apró részletre igyekeztünk odafigyelni.

4.3.2.1. Weblap

A dolgozat első részében elemeztem, hogy mennyire nagy szerepet játszik a mai kor emberének életében az internet, a folyamatos online kapcsolódás a világhálóhoz és azok által teremtett közösségekhez. Ennek megfelelően első lépésként mi is egy weblap elkészítését tűztük ki

célul, melyen folyamatosan megoszthatjuk híreinket, a koncepció alakulását. Amíg ez a lap nem volt elérhető, addig létrehoztunk az egyik leglátogatottabb közösségi hálón – a facebookon – egy felületet, hogy a projektünk után érdeklődők naprakészek legyenek abban, hogy miként zajlanak a munkálatok, éppen melyik munkafolyamat megvalósításánál tartunk. A lapot igyekeztünk minimális információval ellátni, s csak a legszükségesebb tudnivalókat megjeleníteni, mert tapasztalataink azt mutatták, hogy a vizuális ingerek sokkal nagyobb szerepet játszanak életünkben, mint az írásos dokumentumok által szolgáltatott hírek. Az emberek jelentős része figyelmen kívül hagy hasznos és érdekes újdonságokat, mert nem olvas el több sort, oldalt, ezzel szemben előnyben részesíti a nagy, informatív, látványos fotókat és grafikákat. Ezért egy új rendszer kidolgozásával operálnak a kiadványok szerkesztői, de a webdesignerek is, ahol a szavak helyett a képek beszélnek. Ennek megfelelően alakítottuk ki mi is a weblap felületét és annak menürendszerét is. Természetesen azt is igyekeztünk szem előtt tartani, hogy az egyszerű, letisztult látványvilág ne alakuljon át primitív tartalom-nélküliségbe. Ugyanakkor egy jó weblap, ahogy az individualista társadalom igényli, egyedi megjelenéssel és tartalommal bír. A SPACE_MAKER internetes oldala éppen ezért egy könnyen áttekinthető rendszerű, megjelenésében letisztult, minimalista honlapnak mondható. Megalkotása éppen ezért nagyobb feladatnak bizonyult, mint azt gondoltuk, de elmondható, hogy a munka végeztével elégedetten nyugtázhattuk, hogy sikerült olyan formába önteni az információkat, ahogyan azt eredetileg megálmodtuk.

4.3.2.2. Kitűző, táska, pendrive, katalógus

A befolyásosabb, nagyobb ismertséggel rendelkező cégek, csoportok, iskolák esetében óriási szerepet játszik az egységes megjelenés is. Még a legfelkészültebben tárgyaló szakember is bizonytalanabbnak tűnik, ha nincs mögötte egy támogató csoport. Egy csapat pedig egységként működik, összetartja a közös cél elérése, aminek a külvilág felé való megnyilvánulása lehet az is, ha egyenruhát viselnek tagjai. Kijelenthető, hogy a közös munka során a csapatmunkában rejülő örömök teljes mértékben áthatották tevékenységünket, és talán pont ez volt az oka annak, hogy szerettük volna

másokkal is megosztani az összetartozás érzését. Ám az egyenruha helyett egy másik utat választottunk. Úgy gondoltuk, hogy egy négyzet alakú kitűző méltán fejezi ki az összetartozást, az egységességet, a tökéletes forma (a négyzet) a maga egyszerűségében, letisztultságában az egész koncepciót. A fekete és a fehér színű megjelenés magában foglalta a kiállításon is megjelent elképzelésünket, a fehér makettekkel való azonosságot, de elkészítettük a kitűzőt a biennále intézménye előtt tisztelve, pirosban is.

Az egyik, a véleményeket leginkább megosztó darabja kollekciónknak a pendrive, ami egyben a kiállításunk katalógusaként is szolgált. A szokásokkal ellentétben több okból kifolyólag sem szerettünk volna nyomtatott, több száz oldalas kiadványt. Úgy gondoltuk, hogy sokkal előremutatóbb, környezettudatosabb és mindenképpen költségtakarékosabb megoldás egy formatervezett adathordozó elkészítése, amelyre legalább annyi információ kerülhet, mint egy könyvbe. Mivel nem töltöttük meg a teljes tárhelyet anyagunkkal, így a pendrive tulajdonosát további használatra is ösztökléttük. Ezáltal nem csak egy polcra kitett emlék lesz a katalógus, hanem akár egy napi intenzív igénybevételre is alkalmassá válhat. Természetesen, ha valaki letörölné a rajta lévő tartalmat, vagy áthelyezné azt számítógépére, akkor is megmarad a külseje, amelyről évekkel később is eszébe jut, a világ bármely pontján járjon is, hogy 2012-ben Velencében, a Magyar Pavilonban space_maker volt a kiállítás neve. Ez is egy módja annak, hogy átmentsük a kiállítás hangulatát a résztvevők számára. A pendrive tartalmazta az összes kiállító nevét, egy fényképet az általa készített munkáról, a projekt leírását, a pályázati anyagunkat, a látványterveket, elérhetőségeket. A későbbiekben frissített weblap elérhetősége szintén rákerült erre az adathordozóra, lehetővé téve azt, hogy az érdeklődők minden anyagot le tudjanak tölteni saját maguk számára a kiállítás után is.

A helyszínen osztott katalógus egyediségét, amellet, hogy mindössze egy lapról beszélünk, az adta meg, hogy egy kis minimakett is kihajtható volt belőle, amely még inkább izgalmassá tette annak olvasását. A fentiek alapján megpróbáltuk minimálisra szűkíteni az információ átadását, épp csak pár rövid mondatban foglaltuk össze projektünk mondanivalóját, a teljes koncepció egy esszenciája került

csupán a lapra. Ami viszont rendkívül jó megoldásnak bizonyult, a grafikáját, annak egyediségét nem pusztán formákkal, szép vonalakkal határoztuk meg, hanem az összes, a munkában résztvevő személy nevének megjelenítésével jeleztük. A katalógus végső formáját, annak csiszolását, szakmai szemmel való átalakítását Bachmann Erzsébet és László Rita Emőke végezte, akiknek munkájáért ezúton is köszönetet szeretnék mondani. Színvonalas, kellően informatív lapot vihetett haza minden látogató, mely három nyelven, magyarul, angolul és olaszul készült el.

Szintén izgalmas feladat volt kitalálni, hogy az általunk ajándékozott tárgyakat, katalógusokat miként viszik majd magukkal a látogatók. Rutinos Biennále-járóként tudtuk, hogy nagy sikere szokott lenni egy táskának, zacskónak, amelybe az összeszedett prospektusok, tollak és egyéb ajándékok helyet kaphatnak, hiszen szinte minden pavilon értékes információs füzeteket tár a látogatók elé. Ezen a gondolatmeneten elindulva egy ötletes táska tervei is napvilágot láttak, melyben az ajándékcsomag meglapult. A tárgyak sikerességét mi sem mutatja jobban, mint az, hogy már a sajtó számára rendezett, „nagyközönség mentes” napokon a készlet fele el is fogyott, így azt a későbbiekben utánrendeléssel kellett pótolnunk.

Természetesen a nemes gondolat mellett, hogy hirdessük az összetartozás eszméjét, reklámértékkel is bírt a kitűző viselése, katalógusunk, pendrive-unk vagy éppen a táska kézben hordása, hiszen később, mikor a Giardino területén a kiállítás megnyitását követően odaajándékoztuk ezeket a pavilonba látogatóknak, magukra téve, kezükben hordva ezeket a szuvenireket, a mi pavilonunk gondolatosságát hirdették, felkeltve ezzel a kíváncsiságot iránta. Hiszem, hogy nagy szerepet játszottak ezek az apróságok abban, hogy egy szerencsésebb hétvégén több százezer ember fordult meg a Magyar Pavilonban, és távozott értékes élményekkel.

4.3.3. A tervezéstől a kivitelezésig

4.3.3.1. A tervezési gondolatok

A korábbiakban beszámoltam arról, hogy milyen fontos tapasztalatokat szerezhettek a b2 csoport tagjai egy-egy projekt megvalósítása során. A Biennalében való munka ezeknek a tapasztalatoknak a többszörösét jelentette

számomra. Hiszen mi voltunk, akik a kurátorok vezénylete alatt kialakítottuk a brandet, terveztük az installációt, tárgyaltunk a megrendelővel (Műcsarnok), az egyedi tárgyak elkészítőivel, a pályázatra jelentkező hallgatókkal, és mi végeztük a megtervezett installáció kivitelezésének szinte minden fázisát (amelyiket nem, abba is beleláttunk). Ez a szakmában nagyon kevés esetben fordul elő, hiszen egyetlen építész művezetés sem ad olyan életre szóló tapasztalatokat, mint az, ha az ember saját kezűleg végzi el a munkát, amit önmagának adott a tervezési fázisban.

Ahogy a fentiekben is említettem, a koncepció törzse, azaz a makettrengeteg gondolata a kezdetekben kialakult, és ez talán az egyetlen eleme a pályázatunknak, ami a végéig meg is maradt. A projektünk alapvetése volt, hogy mi nem csak saját munkáinkat állítsuk ki a pavilonban, hanem adjuk meg más lelkes hallgatóknak, építésznek is a lehetőséget, hogy részesei lehessenek ennek az óriási megtiszteltetésnek, ennek a rendkívüli élménynek, legyenek ők is a Magyar Pavilon kiállítói. Persze mindennek nem csak az udvariasság volt az oka, és itt most megint csak visszautalnék dolgozatom azon részére, ahol az összetartozás fontosságát méltattam. Maximális egyetértés volt abban, hogy a jelenlegi gazdaságban, kultúrában, felsőoktatásban és az élet minden terén változtatásokra van szükség, ez pedig csak úgy megvalósítható, ha egy pillanatra félretesszük egyéni érdekeinket, és a közös cél elérése érdekében közösségként lépünk fel a világ porondján, ami jelen esetben nem pusztán egy anyagi jólét megteremtése, kilábalás a válságból, hanem ennél jóval több! Szerettük volna felhívni a figyelmet arra a gondolatra, amelyet David Chipperfield is hangsúlyozott, mi szerint a jövő a fiatalokban, kortásainkban, bennünk rejlik. Bármennyire is közhelynek, triviálisnak tűnik ez a kijelentés, mondandója mégis idősebb. A jelentős változások eléréséhez együtt kell gondolkodnunk, hiszen a cél közös. Szükségünk van azonban erre a legfiatalabbak és a tapasztalt, tudását átadni kívánó idősebb generáció segítségére is. A beérkezett munkák többségén tökéletesen éreztük azt, hogy ez az általunk meghirdetett „forradalom” befogadó fülekre talált. A 21x21x21 cm-es tereket mindenki úgy alakította, ahogy azt szeretete volna.

Koncepciónk része volt a kezdetektől fogva, az előbb

említették okán, hogy ne csak az egyetemisták szerepeljenek munkáikkal a pavilonban, hanem mindenki, aki emelni szeretne volna a kiállítás színvonalát. Tőlünk függetlenül, de benyújtott pályázatunkkal szinte egy időben a Műcsarnok közzétett egy pályázatot „Az én házam” címmel, amelyben arra buzdította a legkisebbeket (6-18 éveseket), hogy alkossák meg azt a kis épületet, amelyet a legvonzóbbnak éreznek, amelyet álmaik házának gondolnak. (Talán ebből is látható, hogy a dolgozat által felvetett problémakör, miszerint a társadalom és az építész szakma között tátongó szakadék létező probléma, ennek orvoslását mind a két fél igényli).

Azt követően, hogy Bachmann Bálint és Markó Balázs elnyerte a kurátori pozíciót, egy megkeresés érkezett a gyermekmakett pályázat kiírói részéről. Szándékukban állt módosítani pályázatuk kiírását, és igazodni a méreteiben az általunk meghatározott paraméterekhez, amennyiben lehetőséget lát a két kurátor arra, hogy nemzeti pavilonunk installációs anyagát színesítsék a kisiskolások által beérkezett munkák szakmai zsűri által is jóváhagyott hányada. Természetesen a két kurátor üdvözölte a gondolatot, és határozottan előnyösnek gondolta, főleg az alapvető koncepciót figyelembe véve, ha a legfiatalabbak is csatlakoznak a „tér-alkotók” csapatához. Jelen esetben a színesítést pedig a szó szoros értelmében kellett érteni, hiszen az általunk megszabott feltételek között többek között szerepelt az is, hogy a kiállított makettek fehér színűek legyenek. Ennek több oka is volt. Egyrészt koncepcionális, másfelől pszichológiai és társadalmi oka. Az összes tereket, de a pavilon épületét magát is szerettük volna egy óriási hófehér makettként kezelni, amelybe kisebb, szintén fehér makettek kerülnek. A fehér egyszerű, letisztult, kevés ingeret kiváltó, mégis magába foglalja a színskála teljes spektrumát. Apró részecskék összességéből kapjuk meg azt a teljes képet, amelyet aztán értelmezni tudunk. A fehérnek különböző árnyalatai vannak, melyek csak akkor mutatkoznak meg, ha ezeket egymás mellé helyezzük. Ezek az árnyalatbeli különbségek tesznek minden alkotóelemet egyedivé. Letisztult gondolatok bemutatásához letisztult terek adnak megfelelő prezentációs felületet. Mindezzel egyfajta szakralitást kölcsönözni a helynek, és lehetőséget biztosítani az ide látogatóknak arra, hogy a biennále zajos, technikai eszközökkel és információval agyonzsúfolt

pezsgésétől eltérően egy megnyugtató közegben tudjanak elmélyülni azokban a gondolatokban, amelyek a makettek készítői érezték. Gondolatunkat a saját előző Biennálékön átélt tapasztalatainkra alapoztuk, és nem szerettünk volna sem videóanimációval, sem látványos fényekkel, sem számítástechnikai bravúrokkal kitűnni a többi pavilon közül. Mi egy egyszerű eszközt felvonultató, könnyen befogadható, nyugodt légkörű pavilon megteremtését tűztük ki célul. Ebben a közegben pedig jogosnak éreztük a fehér makettek elhelyezését, amely egységet, egy közösséghez való tartozás hangulatát kelti. Ennél a pusztán esztétikai indoknál jóval előremutatóbb az a gondolat, ami éppen a színek által keltett vizuális ingerek háttérbe szorítását eredményezte. Mégpedig azért, mert egyértelmű szándékunk volt, hogy ne a modellek színe legyen az, ami meghatározza az érdeklődés fokát egyes darabok iránt, hanem sokkal inkább azok megmunkálása, anyaghasználata, kivitelezése, de legfőképpen gondolatossága domináljon. Ebben a közegben pedig egy kisebb csoportot alkotva rendkívüli hatást ért el a gyermekmakettek színvilága, tükrözve a gyermeki lét gondtalan, szabad, fantáziálással teli perceit.

4.3.3.2. A magyar „Common Ground”

A Velencei Építészeti Biennálékön minden alkalommal egy, a főkurátor által megfogalmazott központi téma uralja az Arsenale tereit. A Giardiniben helyet kapó pavilonok kurátorai pedig saját belátásuk szerint dönthetnek arról, hogy követik-e ezt a gondolatmenetet, vagy saját témát alkotnak. Ezt a gondolatot általában már jóval korábban beharangozzák, éppen az előbb említettek okán. A 2012-es évben azonban olyan későn nevezték meg a főkurátor személyét (ezáltal a központi téma tárgyát is), hogy szinte egyik országban sem tudtak ehhez igazodni a kurátorjelöltek.

Éppen ezért óriási meglepetést okozott számunkra, hogy a David Chipperfield által megfogalmazott gondolat kísérteties hasonlóságot mutatott az általunk megalkotott koncepcióval. Ez azt gondolom, alátámasztja témánk időszerűségét. Természetesen a pályázat elnyerését követően nagyon sok változáson ment keresztül az eredeti koncepció, míg végül megalkottuk a véglegeshez közeli állapotot. Szándékosan nem a végső szót használtam, hiszen tudatában voltunk már a felkészülési időszakban is, hogy a helyszínen végzett munka

hozhat majd kellemes és kellemetlen meglepetéseket, aminek következtében a koncepció ott a helyszínen is változhat majd. Ez a meglátásunk helyénvalónak tűnt, azonban az alapvető gondolatok nem veszték el a tervekben.

A „Common Ground” szemléletének már azzal eleget tettünk, hogy pályázatot írtunk ki, buzdítva ezzel az érdeklődőket, tegyünk együtt, dolgozzunk együtt, alkossunk együtt! Azonban mint minden valamire való kiállításnak, ennek is voltak mélyebb gondolatai, több szinten működött. Az legalsó szintje -építés révén az alapoktól indulva mutatnám be ezeket- és egyben az egyik legfontosabb is, az a kavicsréteg, amely az összes téren, amelyben makettek helyezkedtek el, megtalálható volt. Járófelületként a kavics adta meg azt a hatást is, mintha a természetben járnánk, azon a termőtalajon, amelyből mintegy kinőnek a makettek. A kavicsok értelmezhetők elvetett magként is, és annak színteréül, hogy mindannyian egy helyről indulunk, mindannyian egyenlőek vagyunk, és hogy mit kezdünk azokkal a lehetőségekkel, amiket elének sodor az élet, csak rajtuk múlik. Egy egységes felületet képző kavicsstenger képzeletbeli vörös szőnyegként erősített rá a „Common Ground” elméletére. Egy közös földből származunk mindannyian, ahova a gyökereink kötnek, és egyek a korlátaink is, amelyet alul a föld, felül pedig az ég határoz meg. Ennek megfelelően, még szintén ennek a szintnek részeként említeném meg az álmennyezetet, amely egy fehér színű üvegfatyol volt. A teljesen homogén, steril szerkezet a napsugarakat megsűrve, szórt fényt hozott létre a pavilonban, amely a napszaknak megfelelően mindig más és más fényviszonyokkal rendelkezett. Azt pedig, hogy mennyire nagy igazságtartalmat hordoz ez magában, talán az az érdekesség bizonyítja, hogy egymástól függetlenül, különböző országok állampolgárai, szinte megszólalásig hasonló gondolatban alapuló modelleket küldtek. Volt olyan makett-ikerpár is, amelyet különböző nemzetiségű alkotók készítettek, egymástól függetlenül.

A kavics további lehetőséget biztosított arra, hogy a rajta óvatosan lépkedő emberek lába által keltett „zajok” zeneként szolgáljanak a terekben, ezzel is erősítve a szakrális térélményt. Érdekesség volt, hogy az ide látogatók valóban így is élték meg mindezt. Nem hallottunk hangos szavakat, nem voltak rohanó emberek, ahogy azt a többi

pavilonban tapasztaltuk, hanem mindenki megtisztelte a teret és az alkotókat azzal, hogy csöndben nézte végig a kiállítást. Volt olyan, aki saját bevallása szerint több órát töltött az alkotások között, mert annyira magával ragadta a sok ember munkája, és a teret betöltő nyugalom. A második szintje az installációnak a posztamensek elhelyezkedése és azok magassága. Sokáig úgy véltük, hogy egy teljes mértékben randomizált, semmiféle szabályosságot nem mutató teret, labirintusokat, erdei ösvényeket hozunk létre a maketterdőben, és ennek megfelelően a posztamenseket tartó pálcák magassága is eltérő lesz. Azonban éppen az előzőekben ismertetett gondolatok okán, miszerint, ne mi határozzuk meg, hogy melyik makett emelkedik a másik fölé, úgy határoztunk, hogy a makettek egy magasságban lesznek elhelyezve, ezzel is erősítvén azt az elméletet, hogy nem azzal leszünk egyediek, ha magasabb cipőt húzunk, ha divatosabb farmert hordunk. Az egyediség a gondolatainkban, gondolkodásunkban mutatkozik meg. És itt eljutottunk a kiállítás következő szintjéhez, a makettekhez. Azáltal, hogy meghatároztuk a színét és méretét a műveknek, részben megkötöttük az alkotók kezét, azonban lehetőséget teremtettünk arra, hogy mégis mindenki egyedi tárgyat hozhasson létre, nem vettünk el tőlük semmit az alkotói fantáziából. Hiszen a különböző anyaghasználat és az ebből adódó eltérő színnyalatok, valamint a gondolatok szabadsága minden kreatív elme számára megmaradt. És éppen ez volt a koncepció legerősebb része. Az egyes alkotások úgy lettek egyediek, hordozták magukban alkotóik különböző gondolatait ugyanabban a témakörben, hogy közben mégis egyértelmű volt minden látogató számára, hogy egy közösséghez tartoznak. A több mint 500 beérkezett pályamunka alapján megállapítható tehát, hogy nemzetközi szinten is működik az az összetartozás-vágy, amely a kisebb csoportok, közösségek esetében is sikeresen alkalmazható.

A szintek között az eredeti koncepciónk részét képező makettevolúció végállomásaképpen létrejött volna egy élő, mozgó, interaktív rész is. Dr. Sebestény Ferenc ötlete alapján, profi tancosok lakták volna be a teret, reagálva a látogatók mozgására. Sajnos a rendkívül reprezentatív elem anyagi források hiányában nem képezte az installáció részét, pedig ez a művészeti attrakció egy újabb eszközként szolgált volna

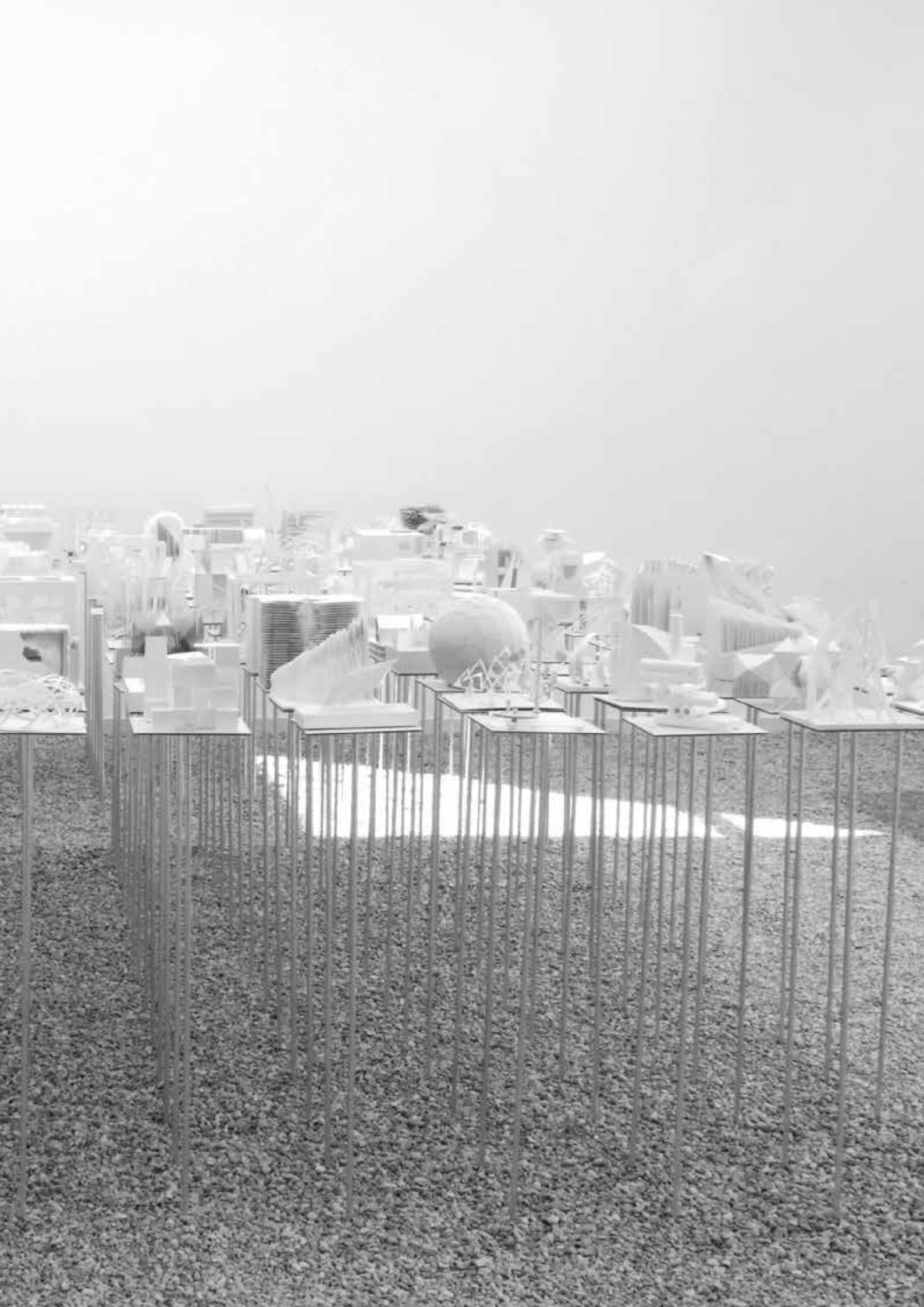
a már sokszor emlegetett „szakadék” áthidalásához.

David Chipperfield eredeti mondatai tartalmaztak még egy nagyon fontos gondolatot, miszerint az idősebb generációnak is óriási szerepe van a fiatalabbak szakmai fejlődésében, hiszen a hagyományos értelemben vett mestertanítvány viszony az esetek döntő többségében egy kezdő és egy korban előrehaladottabb személy fúziójaként jön létre. Ebből a megfontolásból kapott helyet pavilonunkban dr. Kelle Antal három, „Artformer” installációja. Kelle Antal munkássága és a szakma iránt érzett alázata mindannyiunk számára példaértékű volt. Munkáiban (Az egyenruhások, A szentföld, Elágazások) a képzőművészet, a társadalomkritika, a történelem, a szociológia és természetesen a műszaki tudományok egyvelegével ismerkedhettünk meg. A három alkotás valóban méltó helyre került a pavilonban, és az anyagbéli eltérésekből adódóan jól érezhetően elkülönült, de gondolatiságában mégis rendkívüli módon illeszkedett koncepciónkhoz. A pavilon elkészültekor értettük meg igazán, hogy mit is tettünk a több mint kilenc hónap leforgása alatt. Ez nem csak egy installáció megtervezése és kivitelezése volt, jóval több annál, hiszen barátokat szereztünk, élményekkel gazdagodtunk, világot láttunk, megtapasztaltuk, hogy milyen egy tervet a koncepció megalkotásától az utolsó szög beveréséig végigkísérni és résztvenni abban, és nem utolsó sorban egy közösséget is építettünk. A mai napig csapatunk minden tagját mosolyogva üdvözljük, és az összetartozás érzését nem veheti el tőlünk senki. Hiszem, hogy aki sikeresnek, élvezhetőnek, látványosnak gondolta a kiállításunkat, azt megfogta az a lendület, szeretet és összetartozás-érzés, amelyet közvetíteni szerettünk volna. Amit újdonságképp hoztunk a pavilon életébe, az talán az, hogy az átrium felé néző nyílászárókat kivetítettük, ezzel is mutatva, itt egy nagy térről, egy csapatról van szó, még akkor is, ha különböző termekben kapnak helyet a modellek. Ezzel jelképesen eltöröltük azokat a határokat, vagy gátakat, amelyek országaink között vannak.

Kiállításunk utolsó fázisa pedig már csak azok számára vált láthatóvá, akik többször kilátogattak a helyszínre, így követve figyelemmel a változásokat, vagy részt vettek a bontási munkálatokban. Amikor ugyanis a makettek elcsomogolásának nekiláttunk, akkor észrevettük, hogy egyes

makettek lenyomata megjelent a posztamenseken, apró jelet hagyva azokon. Hol a kontúrok, hol egy-egy odaragadt makettdarab alkotta vonal jelezte, ezen egykor makett állt. Így az időtényező, mint szint is megjelent ezeken az alkotásokon.

4.3.3.3. *Bohm-dialógus a Biennále-n*

Érdekes, hogy akár csak a b2- ben, itt is rövid idő alatt kialakult az, hogy ki mivel foglalkozik, kinek mi az erőssége. Igazi vezéregyéniség azonban, aki a munkát irányította volna, hatunk közül nem volt. A nagy csapaton belül létrehoztunk hat kisebb team-et. Minden munkafázisnak megvolt a felelőse, a gazdája, és azt a folyamatot ő koordinálta. Azért nem egyszemélyes csapatot írtam, mivel mindenki dolgozott szinte minden munkafázison. Napról- napra találkozókat hívtunk össze, amelyen beszámoltunk az előző alkalom óta elvégzett munkarészekről egymásnak, a közös ötletelés pedig elképesztően meggyorsította a folyamatot. Ahogy a b2 csoportnál, itt is- mivel kisebb csapatról van szó- tökéletesen működött a Bohm-féle dialógus. Egyszer sem a rossz, megoldhatatlan részekre koncentráltunk, hanem mindig ahhoz a részhez kapcsolódtunk gondolatainkkal, ami a leginkább megragadott minket, ami a legfejleszthetőbb volt. Ebben az esetben azonban már tudatosan alkalmaztuk ezt azokkal a társakkal, akikkel már a b2-es feladatok során is dolgoztunk együtt, hiszen a tapasztalatok azt mutatták, hogy sokkal célravezetőbb és eredményesebb az így megvalósított terv. A többiek pedig idővel szintén átvették ezt a mentalitást, a konzultációk kedélyes beszélgetésekké alakultak, amit nem csak a külső szemlélők láttak így, hanem mi, a tényleges résztvevők is valóban jól éreztük magunkat az együtt munkálkodás során.

4.4. „Utórezgések” - Pécs, Fuga, Könyv, Triennále

Mindannyiunk számára nagyon meghatározó élmény volt a kiállítás és a kint együtt eltöltött idő. Azóta több ízben is felállítottuk, szintén közös munkával, az installációt Magyarországon. Elsőként alma materünk, a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar főépületének aulájában tártuk az érdeklődő szemek elé, intézményünk fennállásának 50. évfordulás ünnepségén.

Ezt követően a makettek egy része Budapestre vándorolt, ahol a Fugában lévő könyvbemutató reprezentatív háttereként és egy közlő rendezvény reklámarcáaként jelent meg a közel 250 modell. Ez az esemény pedig egy Hallgatói Építészeti Triennále. A 2014 nyarára tervezett akció a Velencei Biennále mintájára különböző országok részvételével, nemzetközi kiállításon való szereplés lehetőségét biztosítja majd építész hallgatók számára. Komolyan vettük a „Common Ground” gondolatot és a közösségteremtést és közösségépítést is. A több, mint kilenc hónap alatt szerzett tapasztalatok birtokában sokkal magabiztosabban vághatunk bele ennek a rendezvénynek a szervezésébe, de a tudás, amelyet a projekt alatt megszereztem, hasznosítható a b2 csoport munkájában is, hiszen az azóta lezajlott események sokkal átgondoltabb, de mégis merészebb produktumokat eredményeztek. Talán éppen azért, mert amikor a hallgatóknak beszélek az összetartozás, a közösséghez tartozás fontosságáról, akkor már sokkal hitelesebben tudom a Biennále-s példákon keresztül bemutatni annak fontosságát.

Úgy gondolom, hogy dolgozatom még csak a felszínét súrolja annak a témának, amelyet további kutatásaim során szeretnék még tüzetesebben megvizsgálni, de azt érzem, hogy az én személyiségem is óriási változásokon ment keresztül ez alatt az idő alatt. Mindig erős volt a késztetés bennem a csoportos munka, a közösségteremtés és közösségek fejlesztése iránt, de azáltal, hogy a megfelelő szakirodalmakat volt alkalmam tanulmányozni, még inkább rádöbbentem arra, mennyire fontos egy ember életében már a kezdetektől fogva a család, az iskola, vagy éppen a felsőoktatásban eltöltött idő minősége, mélysége. Nem tudom és nem is tisztem megállítani azt a fejlődési folyamatot, amin jelen helyzetben keresztül megy a világ, és nem tagadhatom meg azokat az ösztöneimet, amelyek arra késztetnek, hogy közösségekhez, vagy éppen csoportokhoz tartozzak. Éppen ezért, azokat a eszközöket megragadva, amiket a jelen kor biztosít számunkra, kell minőségi csoportokat és közösségeket létrehozni, ezáltal kielégítve saját vágyunkat és könnyebben elérve a céljainkat. Legyen ez ugyanakkor egy felhívás nem csak az építész társadalomnak, vagy a felsőoktatásban bármilyen szerepet betöltő nevelőknek,

hogy a változás része mindennapi életünknek, hiszen az, amit vizsgálunk, annak hatására, hogy górcső alá helyezzük, szintén változik.

4.5. 651 ember munkája – részletek a készülőben lévő könyvből

A Biennále sikerét követően feladatként kaptuk egy könyv elkészítését, amelyben minden résztvevő leírhatta gondolatait, érzéseit, tapasztalatait a hozzá legközelebb álló módon. Az én fejezetem a „651 ember munkája” címet viseli. 651 szóban fogalmaztam meg azt, hogy nekem mit jelentett a Biennále. A szavak száma pedig tisztelgés az előtt a kitartó embersereg előtt (651), akik valamilyen módon hozzájárultak a 13. Velencei Biennále Magyar Pavilonjában helyet kapó installáció sikerességéhez.

A könyvben egy másik feladat is hárult ránk, meg kellett fogalmazzuk, mit jelent számunkra az, hogy fehér. Ezt a két részt - a saját véleményemet kifejezve - mutatja be e fejezet az utolsó soraiban.

4.5.1. Mi a fehér?

A fehér azon felül, hogy egy szín mindenki számára hordozhat magában egyéni tartalmakat. Érzéseket kelthet, emlékeket idézhet fel. Azt pedig, hogy nekem adott pillanatban mit jelentett ez a szó, mit értettem az alatt, hogy fehér a következő két oldal mutatja be. A fehér számomra ezt jelenti:

4.5.2. 651 szó

A következő pár hasáb azt mutatja be, mivel lettem több a biennále alatt, mik azok az érzések amik megfogtak, mitől lett a 13. Velencei Építészeti Biennále az „én Biennále-m” is.

KAPCSOLATOK, MELYEK FIATAL GENERÁCIÓKAT KÖTNEK ÖSSZE VILÁGSZERTE

műcsarnok kiírás kihívás építész telefon feladat gondolat társulás kutatás eszmecsere hétről-hétre koncepció találkozó hangolódás italozás konzultálás hógolyó suttogó télapó design ötlet szebb lett jobb lett karácsonyi halvacsa illatszerű szagos csoda szenteste részecske halk zene iskola könyvcsofa minimál fenyővarázs beigli és mézeskalács édesanya apuka szemkönyhozó mély megható vázlatmakett épület elmecsere padlórege jégkrikett nagymami és nagypapa archicad és photoshop üvegplafon rolóstop cigányzene rászoruló szociális vizesárok cölöplakó vörösiszap Makoveczről emlékező lámpásgyártó ötletfelhő szép megható elméletet felborító gondolat makett jó lett pályázat káprázat éjjel-nappal meló hangulatvideó makro mikro fűzetkötés decemberi ötletelés szilveszter aljószer zene-bona vonatfricska zötykölődés fejszépítés irodaszag ollónyisszhang kartonmodell prezentálás cd-tartó kipróbálás 21x21 kiírásunk is lehet nemzetközi vetélkedő minden építész férfi és nő határon innen és túl a hallgatóság felvonul skiccmakettet bemutató három termet is uraló oktatás és műhelymunka visszhangzik a stúdióban zakatoló koncepció újdonság a makett-evolúció átjárható nyugodt terek üvegajtó is kimehet postakész az anyag rész fűzet interaktív kisfilmecske várakozás körömrágás oktatás izgulás vizsgakurzus magyar virtus

ALKOTSD MEG A SAJÁT TERED - LÉGY TE IS SPACE MAKER

Valentin nap sms hang zsebbe nyúlás álomvilág örömugrás anyagunk sikerszagú még mindig nem valóság-hű hihetetlen mámoros éj sok ölelés nyár lett a tél elmemozgató kézzel fogható koncepció formálódó gondolkodó elmebajnok csapatösszhang rendre hajló kurátori találkozó napi szintű egyeztetés workshop tábor szerveződés brandtálalás kritizálás honlap prosi variálás előzményben kutakodás

prezentálás hallgatókat inspirálás jogász vezetőség határon túli érdeklődés diákverseny felhívás kimehet makettrevü részletrajzok látványtervek álmennyezet belső terek szerkezeti kihívások márciusi kiruccanás velencei vakondtúrás pavilonban nézelődés terepszemle fejcsóválás hazaúton izzadt tenyér ki lesz majd ki mindenkit elér? gyermekmakett felhívások csatlakozó támogatók kételkedő báméskodók táncba hívó performance-ok élettelt telt kockahalmok interaktív kukkolda számítógép nuku - nyista első makett beérkezik szemünk nagyra kerekedik törékenyek, szállítható? dobozokban megoldható röpdül szalad minden idő egyre több kell mi védhető nagy országos jamboree kockapendrive trükkös zacsi katalógus grafikai asztal kitűző rámpa mozgássérült melodráma sárga pólós zöld naci fényesedő ékkavics nincs még itt minden munka határidő is eltelve még több modell személyesen táborokra felkészülten fotózás és papírozás hosszantartó munkaturnus dobozba zárt makettálmom többi munka? ignorálok egész napos dobozolás előtte még fotózás budapesti kalandtúra nagy forróság sok a lomha becsomagolt a csapat holnap indul a hatos fogat hosszú útra elkészültünk Pécestől könnyes búcsút vettünk

651 EMBER MUNKÁJA

ébredés félálom madárfütty levélzaj ruhahalom mind berakom béret és pénztárca gigantikus szerszámláda megpakolva indul útra camping- kapu magyar papa tíz perc séta vaporetto olasz macsó öltönyzakó 20 perc lido béretcsúszka fénykép rusnya újabb hajó megnyugtató ringatózás nincs hullámozás sikerül kiülni következik giardino zöld kis sziget senki sem siet szemüveges őrfigura jelzi bátran menjünk oda bajszos egyenruhás hangos légalapács igazolvány lecsekkolás belépés a területre talicska targonca munkások nagy hada spanyol belga Hollandia olasz finn és Hungária magyar tér az olasz földön kattató zár üvegbörtön bezáródva pár hónapra becsomagolt makettmustra ismerkedés térfelmérés örömteli kételkedés állványrészlet márvénylépcső műanyag szék szürke fémcső kupaktanács határozás nincs munka ma irány kaja pinhenj ülj le! l'italiano balla male pizza tészta kebab greco szőnyegfekvő bőrpíró ringatózó gondola sonka hal és gorgonzola Szent Márk tér pizzakenyér friss arcpír színes bőrű táskanepper fényképező

ezeremester esküvő és néhány sirály pécsi gárda együtt lófrál
14 - es tengerjáró 15-ös ugyan úgy jó látóhatár közel
végre szárazföld, Punta Sabbione úszóruha labda törcsi
gyaloglás strandolás homokfuvar buszindulás napszurkodás
homokfutás futball - szerű tapicskolás feszes póló csak
lánynon jó réteghatár borospohár felbujtó kőcipó beugró
étterem élelem piacról pár zacsi gyümölcshegység rákvacsi
sós tengervíz enyhe szellő márványsellő vihar szagú nyári éjjel
reggel megint ismétlőjel? pavilonfal ismerős már sok munkás
a parkban mászkál állványtolás csomagolás dobozbontás
lomha portás villáskulcs meg csavarhúzó vidám moldáv dalt
dúdoló álmennezet javítgatás alatt fúrás állványbontás
posztamensek elkészültek jó munkások lecsücsültek ebéd
után a siesta dobozbontás lámpagyújtás modell sérült
gyors orvoslás szőnyegpadló lefektetés ragasztás és
szegélyfestés porszívózás takarítás üvegtörlés szép kézírás
taligában kavicseső tolóféval arrébbseprő aranyszínű
szobormontázs előtérben egyenruhás átriumban acélfák
elágazások zsűrivaró izgulósdí megnyitón sok repimuki
újságíró tévés csávó rádiós nő gratuláló este vacsi spritz és
nasi közös élmény közös munka közös idő sok az óra véget
ért velence irány haza sietve tapasztalatot gyűjtve irány
Pécs és Triennále

5. Összegzés

Sok építész nem hisz abban, hogy a közösségi építészetnek, a közösségek megteremtésének a mai társadalmunkban lehet létjogosultsága, és az egész elmélet nem más, mint egy kései reakció a múltbéli egyeztetések és igények felmérésnek hiányában megadott építészeti válaszok pontosítására. Véleményük szerint ezek a próbálkozások idővel lecsitulnak és elhalnak. Ha viszont a b2 csoport felé érkező egyre sűrűbb megkereséseket és a világ számos részén lévő történéseket vesszük alapul, akkor megállapítható, hogy a közösségi és szociális építészet nem idejétmúlt elgondolás, aminek éppen csak „divatja” van napjainkban, hanem egy aktuális válasz a válságra és az azzal járó problémák orvoslására. Felismerendő ugyanakkor, hogy azok, akik az elvesztegetett időről és az anyagi forrásokról beszélnek a közösség bevonásával történő építkezések folyamán, azok az egész szolidáris építészetet mindössze eszköznek tekintik ahhoz, hogy épületeket tudjanak létrehozni, és ők nagy valószínűséggel nem fognak arra törekedni, hogy a házaik mellett közösségeket is építsenek, vagy éppen közösséget fejlesszenek. Ez a gondolkodásmód viszont értelmezésben semmiképpen sem helytálló. Hiszen ebben az esetben lépnek fel azok a problémák - a helytelen helyzetfelismerés, értelmetlen funkciójú épületek megépítése a közösség igényeinek alapos felmérése nélkül - amelyek következtében felszínre tör az emberekben a vandalizmus, vagy nem is használják ezeket a házakat. Nincs meg bennük az a fajta szolidaritás a társadalom egésze, a saját társuk, vagy éppen a megrendelő felé, amely alapvető elvárás egy szakmáját lelkiismeretesen végezni kívánó építész felé. Ahogy azt a dolgozat több ízben ecseteli ennek a gondolkodásmódnak az elsajátítása, az együttműködésre való hajlam, a szenzitivitás környezetünk egésze és embertársaink felé még az egyetem berkein belül sem késő. Természetesen túlzás lenne azt állítani, hogy a közösségben végzett munka, a közösségi építészet hatására már létre is jönnek közösségek, az építészet azonban egy interdiszciplináris team együttműködése mellett jó eszköz lehet ahhoz, hogy megtegyük az első lépéseket ezeknek a problémáknak a kezelésére. Úgy gondolom, hogy nagy

esélye van annak, hogy a közösség arra fogékony tagjai számára mindenképpen előrelépés lehet egy ilyenfajta hozzáállás, hiszen ha a projektek alatt bizonyos mértékig el tudnak sajátítani másfajta szakmákat is, abban az esetben pedig az önbizalmuk és a hozzáértésük is nagymértékben növekszik. Haszon ugyanakkor ez az építész számára is, aki részt vesz ezekben a munkákban, pontosan azért, mert gondolatai letisztultabbak lesznek, a látványos, de sokszor bonyolult megoldások helyett az egyszerű, mégis esztétikus megoldásokat keresi majd későbbi munkái során. Ha ezt a gondolkodásmódot és módszert pedig képes magáévá tenni, jobban össze tudja egyeztetni saját elképzeléseit a megrendelő igényeivel, a végeredmény is mindenki számára elégedettségi érzést fog eredményezni.

A virtuális közösségek szükségességét azt gondolom szintén nem kell hangsúlyozni. Ez egyfajta kommunikációs csatorna a mai kor embere számára, amelyet lehet jól és lehet rosszul használni. Azonban ahhoz nem fér kétség, hogy mindennapjaink részévé váltak ezek a közösségek, hiszen magukkal hordjuk őket okostelefonok formájában a zsebünkben, vagy bevisszük laptopon munkahelyünkre, otthonainkba. Felmerülhet a kérdés, hogy ebben a világban mi is a szerepe az építésznek? Hol tudunk és hol kell megjelenünk ebben a világban? Véleményemet továbbra is fenntartom, mi szerint az embereknek szüksége van igazi, hús-vér közösségekre, nem elégítik ki őket a kényelmes, virtuális csoportok. Csak meg kell velük ismertetnünk az igazi élő, komfortzónán kívüli világot, amelyet aztán egyre mohóbban fognak ízlelni. A virtuális világban pedig fel tudjuk hívni a figyelmet ezeknek az értékére, tehát ha okosan használjuk őket, akkor egy hírcsatornát nyitunk meg, ahol hangot adhatunk véleményünknek, ahol igazi közösséget tudunk formálni.

A felsőoktatásban való nevelés az utolsó esély arra, hogy felhívjuk a figyelmet arra, mennyi értéket hordoz magában egy csapat, egy közös célért küzdő csoport. Csupán a célt kell pontosan meghatározni, a célt, amely mindenki számára hasonló motivációt jelent. Azonban ennél talán

még fontosabb a korábbiakban is ecsetelt szolidaritás, odafigyelés, szenzitivitás, érzelmi intelligencia fejlesztése. Azt gondolom, hogy egy érzelmet nélkülöző építész sokkal szegényesebb palettával rendelkezik, mint az, aki odafigyel környezetére. Ennek az elvnek az elsajátítását tűztem ki célul, mikor útjára bocsájtottam a b2 Innovációs Hallgatói Csoportot. Azonban pusztán egy elv, egy gondolat kevés, ha nincs felépítve a mögöttes tartalom, ha nem tudjuk előre a következő lépéseket. A tematikám szerint a még teifeles szájú építészpalántákkal először meg kell szeretetni a szakmát, hogy igazán szívvel-lélekkel legyenek képesek majd alkotni, mindig a legjobb tudásuk szerint végezni feladatukat. Erre szolgáltak azok a rendezvények, amelyek ugyan építészeti töltettel rendelkeztek, azonban még nem igényelték magas készültségi fokot. Fontosnak gondolom a fokozatosságot. Éppen ez ok mentén haladva vezettem át az arra érdeklődőket a rendezvények világából a kisebb makettek, majd installációk világába. Értelemszerűen itt már jóval komolyabb kihívásoknak kellett megfelelni, hiszen épületszerkezettani, tervezés- módszertani és esztétikai igényeket is ki kellett szolgálnunk. Amikor a csoport tagjai ezeket az akadályokat is sikeresen vették, akkor kezdődhetett el az igazi építészeti munka. Ez viszont sok türelmet és kivárást igényelt, nem beszélve a szakmai tapasztalatszerzésről. Azt gondolom, hogy a megfelelő ütemezés és tematika mellett képesek vagyunk felelősségteljes, szolidáris gondolkodásmódra nevelni a jövő építész generációját. Fontosnak érzem továbbá, hogy megismertessük gondolatainkat azokkal is, akik nem a szakmán belül tevékenykednek. Fontos, hogy bízzanak a tevezőben, hogy lássák a mögöttes gondolatokat. Az építészeti mindamlelt, hogy szigorú mérnöki gondolkodást igényel, művészi gondolatokat, többlettartalmat is kell képviseljen. Éppen ezért meg kell ismertessük a társadalom többi részét ötleteinkkel, észjárásunkkal. Talán dolgozatomból érződik, hogy mennyire megtisztelve éreztem magam és mekkora lelkesedéssel dolgoztam a projekten, így a Biennale-n is, azonban igazi mesterműnek mégis azt érzem, hogy sikerült közösséget teremtenem és megszerettetnem

ezen a csoporton keresztül a benne tevékenykedőkkel a szakmát, mindenki megtalálhatta érdeklődési körét. Mindemellett népszerűsítettük a szakmát, ami azt gondolom, az építész társadalom szempontjából jelenleg a legfontosabb. Elnyertük adott megrendelők bizalmát és emeltük a szakma presztízsét. Úgy tudjuk kiszolgálni őket, hogy az építészeti minőséget képviseljen és a megrendelő is elégedett legyen vele. A feladatok elvégzése közben kialakult az is, hogy melyik hallgató a szakma melyik része iránt érdeklődik jobban, mi az, amihez nagyobb tehetsége van. Természetesen ehhez látniuk kell az összes folyamatot, hogy aztán el tudják dönteni mindezt. Fontos tehát már csak az imént is említett folytonosság és következetesség miatt, hogy tisztában legyen azzal, hogy minden egyes tollvonásnak, vonalvastagságnak, méretezési jelnek jelentősége van szakmánkban. A nagy felelősség mellett így sokkal magabiztosabban lesznek képesek élvezni az alkotási folyamatot. Fontos, hogy kialakítsuk bennük tehát a gondolat szabadságára való igényt, de az egyszerű, letisztult, ütemezett, rendszerelvűséget is, amely egy mérnök sajátja. A problémamegoldó készségük és a teherbírásuk a folyamatos igénybevételek (szellemi és fizikai) hatására növekszik, így későbbiekben azt gondolom, hogy sokkal jobban helyt tudnak majd állni, mint az ilyen jellegű munkában nem résztvevő társaik. Mindemellett megtanulnak csoportban dolgozni, alkalmazkodni, elfogadni a másik igazát, kiszűrni a lényegét és csoportként egymás gondolatára érzékenyen reagálni.

Néha elég egy ember, aki motivációt érez, aki elkötelezett egy ügy mellett ahhoz, hogy akár több százan, ezren csoportosuljanak köré egy közös, jó cél érdekében. Persze egyedül semmire nem megy, de lehet indikátor. A fegyver tehát a mi kezünkben is van, csak rajtunk múlik, hogyan használjuk azt! Dolgozatomat egy olyan gondolattal zárom, amelyet egy számomra nagyra becsült mesteremtől hallottam.

“Nem óriási sikereket, hírnevet szeretnék elérni, csak nem szeretnék kárt tenni (épített) környezetünkben.” Azt gondolom, hogy ezen az úton bátran el lehet indítani hallgatóinkat, társainkat is.

1

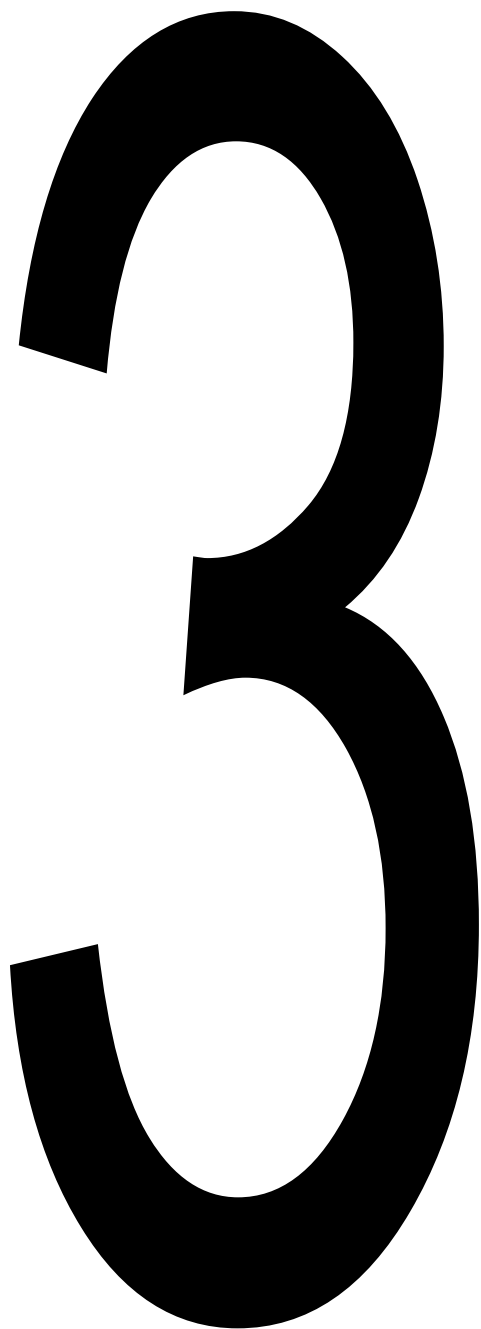
közösség építő

- (1) Buda Béla: Mentálhigiéné A lelki egészség társadalmi, munkaszervezeti, pszichokulturális és gyakorlati vetületei. Bp., Animula kiadó, 1994., p.178.
- (2) Buda Béla: Mentálhigiéné A lelki egészség társadalmi, munkaszervezeti, pszichokulturális és gyakorlati vetületei. Bp., Animula kiadó, 1994., p.179.
- (3) Pedagógiai Lexikon. Szerk. Nagy Sándor. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1976. I. kötet, p. 317
- (4) B. Erdős Márta: p.1.
- (5) Buda Béla: Mentálhigiéné A lelki egészség társadalmi, munkaszervezeti, pszichokulturális és gyakorlati vetületei. Bp., Animula kiadó, 1994., p.186.
- (6) Buda Béla: Mentálhigiéné A lelki egészség társadalmi, munkaszervezeti, pszichokulturális és gyakorlati vetületei. Bp., Animula kiadó, 1994., p.179.
- (7) Sallai Éva: Tanulható-e a pedagógus mesterség?. Veszprém, VE Egyetemi Kiadó 1996, p.80.

2

közösség építő - az egyetemi közösségek

- (8) Vercseg Ilona: Közösség - Eszme és valóság. Bp., Közösségfejlesztők Egyesülete 1993, Parola füzetek p.123
- (9) B. Erdős Márta: p.1.
- (10) Dr. Wesseli Ödön: Pedagógia. Bp., Révai, 1933. p.18.
- (11) Dr. Barkó Endre: A neveléstörténet vázlatja Andragógia és szociális munka szakosok számára. Jászberény, Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kar jegyzet, 2006
- (12) Vercseg Ilona: Közösség - Eszme és valóság. Bp., Közösségfejlesztők Egyesülete 1993, Parola füzetek p.
- (13) Vercseg Ilona: Közösség - Eszme és valóság. Bp., Közösségfejlesztők Egyesülete 1993, Parola füzetek p.
- (13) Vercseg Ilona: Közösség - Eszme és valóság. Bp., Közösségfejlesztők Egyesülete 1993, Parola füzetek p.

az egyetemi közösségek - b2 innováció

---

(14) Vercseg Ilona: Közösség - Eszme és valóság. Bp., Közösségfejlesztők Egyesülete 1993, Parola füzetek p.

(15) www.tervlap.hu

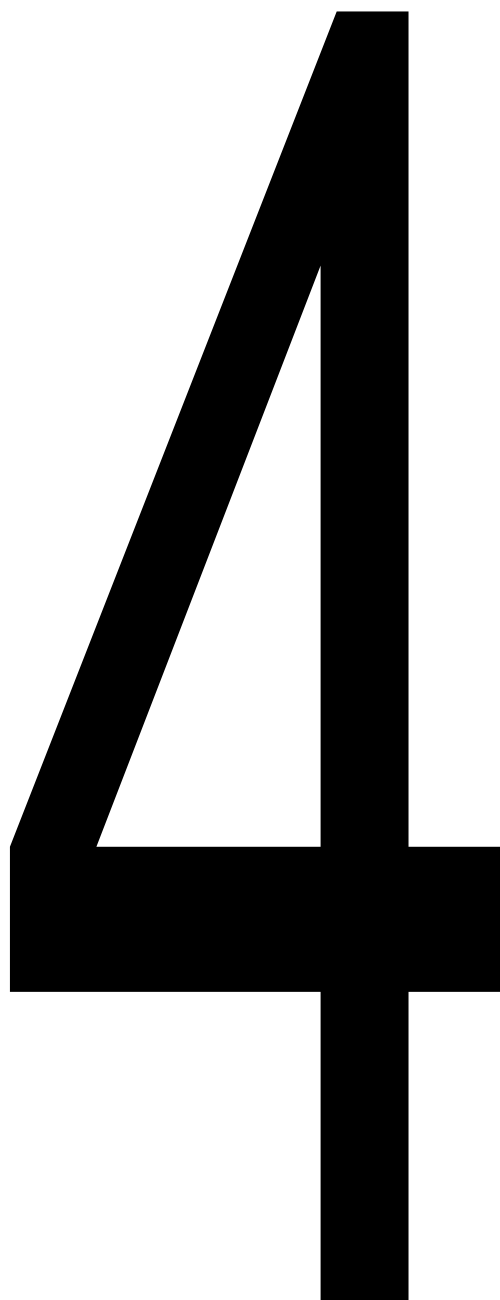
(16) <http://www.princeton.edu/cbli/>

(17) http://gfx.cstv.com/photos/schools/aub/sports/m-footbl/auto_pdf/2013-14/misc_non_event/20131130_rural_studio.pdf

(18) <http://www.princeton.edu/cbli/>

(19) Vercseg Ilona: Közösség - Eszme és valóság. Bp., Közösségfejlesztők Egyesülete 1993, Parola füzetek p.

(20) <http://www.mienkpecs.hu/?p=674>

13. velencei biennále

---

(21) <http://www.fuga.org.hu/spacemaker—a-13-velencei-epiteszeti-biennale-magyar-kiallitasa>

(22) <http://borderlinearchitecture.com/hu/manifesto/>

7. felhasznált irodalom

Atkinson, Rita L. – Atkinson, Richard C. (2001): Pszichológia, Osiris Kiadó, Budapest.

Bábosik István (1999): A nevelés elmélete és gyakorlata, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Bagdy Emőke (1994): A csoport specifikus hatótényezői: a csoportdinamikai történések. In: Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény (szerk. Dr. Szekszárdi Júlia), VE Egyetemi Kiadó, Veszprém, 53–58. o.

Báthory Zoltán – Falus Iván (főszerk.) (1997): Pedagógiai Lexikon II. köt., Keraban Könyvkiadó, Budapest, 312–314. o.

Fenyő D. György (2002): A közösségi nevelésről – a 21. század elején. In: Nevelési kézikönyv nemcsak osztályfőnököknek (szerk. dr. Szekszárdi Júlia), OKI Kiadó – Dinasztia Tankönyvkiadó, 137–151. o.

Horváth Attila (2000): Egyén és közösség, avagy a fogalmak tartalomváltozásai. In: Új Pedagógiai Szemle (szerk. Schüttler Tamás) 2. sz., 14–17. o.

Horváth György (1998): Pedagógiai pszichológia, VE Egyetemi Kiadó, Veszprém.

Kozéki Béla (1989): Hogy hű lehessen önmagához..., Tankönyvkiadó, Budapest.

Loránd Ferenc (2000): Egyéni és közösségi érdek. In: Új Pedagógiai Szemle (szerk. Schüttler Tamás) 2. sz., 4–13. o.

Mérei Ferenc (2001): Közösségek rejtett hálózata, Osiris Kiadó, Budapest.

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1999): Gyermeklélektan, Medicina Könyvkiadó, Budapest.

Mihály Ottó (2000): Értékluralizmus és nevelés. In: Új Pedagógiai Szemle (szerk. Schüttler Tamás) 2. sz., 18–23. o.

Fallai Éva (1996): Tanulható-e a pedagógus mesterség?, VE Egyetemi Kiadó, Veszprém.

Szekszárdi Júlia (1994a): A konfliktus fogalmának pedagógiai megközelítése. In: Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény (szerk. dr. Szekszárdi Júlia), VE Egyetemi Kiadó, Veszprém, 17–21. o.

- Szekszárdi Júlia (1994b): A pedagógiai gyakorlat jellegzetes konfliktusai. IN: Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény (szerk. dr. Szekszárdi Júlia), VE Egyetemi Kiadó, Veszprém, 99–112. o.
- Vajda Zsuzsanna (1997): A társas kapcsolatok és viselkedés fejlődése a kisiskolás kortól a serdülőkorig. In: Az iskola pszichológiai jelenségvilága (szerk. Mészáros A.), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 120–136. o.
- Zrinszky László (2002): Nevelélmélet, Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
- Szirtes Béla: Emlékek a pécsi bányatelepek hétköznapjaiból. Pécsi Szemle. 1999 tavasz.
- Huszár Zoltán: Az első Dunagőzhajózási Társaság (DGT) munkaszervezete, munkakultúrája a vállalat Pécs környéki bányavidékein a 19–20. század fordulóján. In: A társadalomtörténet-írás helyzete hazánkban. Ipar és társadalom a 18–20. században. Hajnal István Kör – Nógrád Megyei Levéltár – Budapest Főváros Levéltára, Salgótarján – Budapest, 2003.
- Márfi Attila: Baranya megye egyesületeinek vizsgálata 1915–1950. Baranyai Helytörténetírás, 1988. BML
- Márfi Attila: Pécsi Cigánykolóniák a tanácskorszakban (1950 – 1990) Pécsi Szemle, 2005, nyár.
- Mendly Lajos: A pécsi szénbányászat szerepe a város XX. századi fejlődésében. In: Iparosok és bányászok a Mecsekalján. Pécs-Baranyai kereskedelmi és Iparkamara, Pro Pannonia Kiadói Alapítvány, Pécs, 2002.
- Vuics Tibor: Pécs peremterületei és a városiasodás MTA RKK, Pécs, 1990.
- T. Mérey Klára: Baranya megye települései az első katonai felmérés idején. Baranya Megyei Levéltár, Pécs, 2004.
- John Westergaard, Henrietta Resler: Osztály egy kapitalista társadalomban. Gondolat, Bp. 1985.
- Huszár Zoltán: Pécs és a Dunagőzhajózási Társaság. In: Emléklapok a pécsi bányászat történetéből. Pécs, 2003.
- Laki János: A népiszkolák fejlődése, illetve stagnálása a két világháború közötti Baranyában. Baranya Helytörténetírás, 1982. BML
- Dr. Wészeli Ödön: Pedagógia. Bp., Révai, 1933. p.18.
- Dr. Barkó Endre: A neveléstörténet vázlata. Jászberény, 2006.
- Pedagógiai Lexikon. Szerk. Nagy Sándor. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1976. I. kötet, p. 317.
- Pedagógiai Lexikon. Szerk. Nagy Sándor. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1976. II. kötet, p. 463.
- Sallai Éva: Tanulható-e a pedagógus mesterség?, Veszprém: VE Egyetemi Kiadó, 1996. p. 80.
- Loránd Ferenc: Egyéni és közösségi érdek. In: Új Pedagógiai Szemle (szerk. Schüttler Tamás) 2000. 2. sz, p. 4–13.
- Pedagógiai Lexikon. Szerk. Nagy Sándor. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1976. II. kötet, p. 466.
- Guy Dauncey: Összeomlás után, A szivárványgazdaság kialakulás, Bp., Göncöl Kiadó, 2001.
- Nicholas A.Christakis - James H, Fowler: Kapcsolatok hálójában, Bp., Typotex Kiadó, 2010.
- http://pmmik.pte.hu/hir/A_Pecsi_Tudomanyegyetem_rekora_a_b2_Innovacios_Hallgatoi_Csoport_tagjainak_Egyetemi_Kulturaert_Dijat_adomanyozott
- <http://www.rapidsuli.hu/karrier/1486-kreativitas-es-innovacio-b2-csoport-pecs>
- <http://www.pecsiujsag.hu/egyetem/makovecz-imrere-emlekeztek-a-pecsiek-a-balokanyban--video>
- http://www.ilovepecs.hu/tartalomkezo/tartalom/makovecz_imre_emlekest_a_balokanyban
- <http://www.mienkpecs.hu/?p=639>
- <http://www.fehervariujsag.hu/fehervar/hir/module/videok/1453>
- <http://www.hevesiujsag.hu/eger/hir/module/videok/1453>
- <http://epiteszforum.hu/makovecz-imre-emlekest>

8. **tézisek**

1. tézis

Az építészet nem az önmegvalósítás eszköze kell legyen, hanem felelősségteljes, körültekintő válaszadás egy minden korban feltett kérdésre.

Mi építészek a munkánkkal nagy hatással vagyunk a környezetünkre, még akkor is, ha ezt nem mindig ismerjük fel egyértelműen. Hiszen egy épület nem egy apró tárgy, amelyet zsebere vágunk, vagy letakarhatunk egy lepedővel, elrejtve így azt a kíváncsiskodók szeme elől. Fontos, hogy tudatában legyünk annak, hogy minden egyes ház, ami megépül vizuális ingereket vált ki azokból, akik látják azt, ezáltal hatást gyakorolva a személy tudatára (vizuális nevelés). Az építészet nem csak egyes kiválasztott alkotók, vagy a szakma problémája, hanem az egész társadalom kiemelt fontossággal bíró ügye.

2. tézis

Fontos egyensúlyt tartani a virtuális közösségekben való kommunikáció és a személyes dialógusok arányában.

A közösségi oldalak használata az emberek többségének napi rutintevékenységgént lép fel. A virtuális közösségi felületek nem pótolják a személyes találkozásokat. Azonban kiváló felületet képeznek gyorsabb, könnyebb kommunikációra, ezért a megfelelő módon kell használni azokat! A jelenlegi fiatal generáció alapvető igénye az interakció, a virtuális kommunikáció. De kordában kell tartani ezeket, hiszen a személyes kontaktus megteremtése legalább akkora, ha nem nagyobb szereppel bír.

3. tézis

Az egyetem alapvető feladata, hogy megteremtse a lehetőséget innovatív gondolatok megszületésének.

Az egyetemi légkör, környezet az egyik legalkalmasabb hely arra, hogy megszülessenek olyan innovatív gondolatok a hallgatók és oktatók együttműködése révén, amelyek sokszor elrugaszkodnak a valóságtól, azonban előremutatóak és inspiratív hatnak a szakmában tevékenykedő kreatív elmékre. A szakma feladata pedig hasznosítani az értékes, új gondolatokat.

4. tézis

Lehetőséget kell biztosítsunk a hallgatóknak vízióik kiterjesztésére.

Különböző generációk, különböző problémákkal szembesülnek, így a kihívások és az arra adott válaszok is értelemeszerűen mások lesznek a kor szellemének megfelelően. Oktatóként és építészként is feladatunk az új szemléletmódok befogadása. A bolognai rendszer bevezetésével megszűntek a határok, a világ kitarult a hallgatók és oktatók előtt egyaránt. Így sokkal szabadabban szárnyalhatnak a gondolatok, azonban mindennek megvan a veszélye is, hiszen ha nem biztosítjuk az emberek számára helyben a munkahelyi lehetőségeket, megélhetés feltételeit, akkor könnyen dönthetnek úgy, hogy másik helyet választanak élettérként. A határok megszűnésével ez a folyamat is lényegesen egyszerűbb.

5. tézis

Minél több vélemény "ütközik" egy adott projekt megvalósításánál, annál körültekintőbb, és kreatívabb megoldások születnek. A csapatmunka és az interdiszciplinaritás elengedhetetlen.

Minden ember más személyiség, aki önálló akarattal, nézőponttal bír. Ezért fontos, hogy a műhelymunka, csapatmunka nehézségein túl észrevegyük azt, hogy mennyi előnye is van egy jól működő teamnek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a minőségi oktatást - kvalitatív - fel kell váltsa egy sokkal személytelenebb kvantitatív rendszer. Biztosítanunk kell a hallgatóknak a megfelelő minőségű konzultációs lehetőségeket, hogy azáltal, hogy csapatban dolgoznak, saját személyiségük is fejlődni tudjon. Fontos ugyanakkor, hogy nyitottak legyünk más tudományterületeken kutatók szemléletére is, hiszen egy teljesebb kép megalkotásához ez is szükséges.

6. tézis

A hallgatói igények tükrében az oktatók szerepkörének, felfogásának is változni kell!

Az oktatóknak, ahogy mindenkinek, egy szemléletváltáson kell átesniük, hiszen egy jó tanár feladata nem merül ki abban, hogy megtartja az órát a katedra mögül. A Bologna-rendszer előnyei mellett alapvető hiányossága is van. A pedagógusok feladata felismerni a kiváló képességekkel rendelkező tehetségeket és támogatni őket a céljuk elérésében, továbbá olyan összetételű csapatok megszervezése, ahol mindenki megtalálja a helyét, ezáltal sikerélményhez juthat, hasznosnak érzi magát. Ez azonban, a hatalmas tananyag átadása miatt nem képezi az órarendi órák feladatát, hanem azon felül kell időt szakítani rá mind oktatói, mind hallgatói részről. A befektetett munka ugyanakkor kifizetődő mindkét fél számára, hiszen egy nyitott elme képes befogadni az újat, így a mester-tanítvány viszonyban nem csak a tanítvány lesz képes tanulni a mestertől.

7. tézis

Nem elég felismerni a tehetségeket, megfelelő feladatokat is biztosítani kell számukra.

A tehetséggondozás fontosságát nem elég felismerni felsőoktatási intézményeken belül. A magyar gazdaság nem használja ki a hallgatókban rejlő kapacitásokat. Kiemelt projektek, különleges megbízásokhoz kell juttatni a graduális és posztgraduális képzésben résztvevő fiatalokat, hogy friss gondolataikkal megoldják azokat a problémákat, amelyek a társadalom már nem alkalmas. A közbeszerzéses pályázatok helyett protekcionált megbízásokat szükséges adni. Ezeknek a feladatoknak megtalálása nem a hallgatók, de még csak nem is az oktatók feladata, hanem a társadalom kötelessége. Élő munkákat kell feladatként hallgatóinkra bízni, ahol idejekorán tapasztalatot szerezhetnek megfelelő koordinálás mellett.